

Susanna Shilman

**”OLI PAKKO SAADA TÄÄ ÄIJÄ ULOS
VALKOSESTA TALOSTA”**

Haastattelututkimus Suomessa asuvien Suomen ja
Yhdysvaltain kaksoiskansalaisten kiinnittymisestä
Yhdysvaltain politiikkaan

Johtamisen ja talouden tiedekunta
Pro gradu -tutkielma
Marraskuu 2022
Ohjaaja: Tapio Raunio

TIIVISTELMÄ

Susanna Shilman: "Oli pakko saada tää äijä ulos Valkosesta talosta". Haastattelututkimus Suomessa asuvien Suomen ja Yhdysvaltain kaksoiskansalaisten kiinnittymisestä Yhdysvaltain politiikkaan
Pro gradu -tutkielma
Tampereen yliopisto
Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma, valtio-oppi
Marraskuu 2022

Kysymykset kansallista rajoista ja kansallisesta identiteetistä ovat kasvaneet entistä merkittävämmiksi kiihtyvällä tahdilla voimistuvan globalisaation vuoksi. Käsitys kansalaisuudesta muokkautuu edelleen, kun yhteisöt leviävät laajalti valtioiden rajojen yli mutta ovat silti vuorovaikutuksessa lähtömaahansa tavalla tai toisella. Kaksoiskansalaisuuden voi nähdä olevan samanaikaisesti tämän transnationaalisen toiminnan syy sekä seuraus, sillä se rakentaa molempiin maihin kiinnittyviä kaksois-, moni- ja yhdysidentiteettejä ja mahdollistaa institutionaalisella tasolla määritellyt oikeudet ja velvollisuudet kahteen valtioon.

Tässä tutkielmassa pyrin selvittämään, millä tavoin Suomessa asuvat Suomen ja Yhdysvaltain kaksoiskansalaiset kiinnittyvät Yhdysvaltain politiikkaan. Tapaustutkimuksena käytän Yhdysvaltain vuoden 2020 presidentinvaaleja. Ymmärtääkseni miksi ja millä tavoin nämä kaksoiskansalaiset aktivoituivat ja toimivat poliittisesti olen pyrkinyt myös löytämään vastauksia siihen, miten he itse identifioituvat ja miten tämä identiteetti on rakentunut transnationaalissa kontekstissa. Tutkielman aineisto koostuu yhdeksästä teemahaastattelusta. Haastateltavina toimivat Suomessa valtaosan elämästään eläneet Suomen ja Yhdysvaltain kaksoiskansalaiset, joiden toinen vanhempi on suomalainen ja toinen yhdysvaltalainen.

Tutkielman aineisto vahvistaa käsityksen siitä, että transnationaalit identiteetit ovat kompleksisia, monimuotoisia sekä ajassa ja paikassa muuntuvia. Suomessa asuvien Suomen ja Yhdysvaltain kaksoiskansalaisten suhde Yhdysvaltoihin ei niinkään perustu kansallisvaltioon pohjautuvaan institutionaaliseen kansalaisuuden konstruktion, vaan merkityksellisiin ja voimakkaisiin henkilökohtaisiin tunteisiin. Vaikka nämä kaksoiskansalaiset eivät pääsääntöisesti koe olevansa osa Yhdysvaltain yhteiskuntaa, he kuitenkin osallistuvat tai haluaisivat osallistua Yhdysvaltain politiikkaan äänestämällä. Suurimpana motivaattorina äänestämiseen toimivat oman identiteetin voimistamat vahvat tunteet. Tutkielman aineistossa nousevat myös esiin kaksoiskansalaisten kokemat voimakkaat, negatiiviset tunteet, jotka ovat samanaikaisesti sekä alleviivanneet haastateltavien yhdysvaltalaisista identiteettiä että etäännyttäneet heitä Yhdysvalloista.

Avainsanat: transnationalismi, kaksoiskansalaisuus, poliittinen sosialisatio, poliittinen identiteetti, Yhdysvallat

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	1
2. TEOREETTINEN VIITEKEHYS	4
2.1. Transnationalismi	5
2.2. Kaksoiskansalaisuus	11
2.2.1 Kaksoiskansalaisuus Suomessa ja Yhdysvalloissa	14
2.3. Poliittinen sosialisatio	16
2.3.1 Vanhemmat	19
2.3.2 Media ja internet	22
2.4. Poliittinen identiteetti	24
2.4.1 Transnationaali identiteetti	27
2.5. Yhteenveto	29
3. ÄÄNESTÄMINEN JA PRESIDENTINVAALIT YHDYSVALLOISSA	30
3.1. Yhteiskunnan polarisaatio	33
3.2. Vuoden 2020 presidentinvaalit	34
4. MENETELMÄ	37
4.1. Haastatteluiden toteutus	38
5. ANALYYSI	42
5.1. Haastateltavien tausta	42
5.2. Poliittinen sosialisatio	44
5.3. Identiteetti	47
5.3.1 Identiteetti liukumana	50
5.3.2 Mitä on olla yhdysvaltalainen?	52
5.3.3 Oma maa puolukka	53

5.3.4	Ulkopuolisuus Suomessa	54
5.4.	Kiinnittyminen Yhdysvaltain yhteiskuntaan	57
5.4.1	Ulkopuolisuus Yhdysvalloissa.....	60
5.4.2	Kiinnittyminen Yhdysvaltain politiikkaan.....	61
5.4.3	Äänestäminen.....	64
5.5.	Vuoden 2020 presidentinvaalit.....	67
5.6.	Trumpin presidenttikauden vaikutus.....	72
5.6.1	Häpeä	74
5.7.	Tulevaisuus.....	76
6.	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	79
	LÄHDELUETTELO.....	89

1. JOHDANTO

Vuonna 2020 kotimaansa ulkopuolella arvioitiin asuvan noin 281 miljoonaa ihmistä, eli noin 3,6 prosenttia koko maapallon väestöstä. Määrä on kasvanut jatkuvasti: esimerkiksi vuonna 1970 kotimaansa ulkopuolella asuvia ihmisiä oli 84 miljoonaa, joka oli 2,3 prosenttia silloisesta maapallon väestön kokonaismäärästä. (McAuliffe & Triandafyllidou 2021, 2, 23.) Jatkuvasti kiihtyvä liikehdintä maasta toiseen herättää myös kysymyksiä kansallisvaltioista ja niiden rajoista, kansalaisuudesta ja kansallisesta identiteetistä. Tietoisuus omasta identiteetistä – tai juuri sen määrittelyn vaikeudesta – korostuu usein ihmisen muuttaessa kotiseuduiltaan. Herää kysymys siitä, kuka minä olen ja mihin minä kuulun. Globalisaation voimistuvan vaikutuksen vuoksi kysymykset valtioiden rajoista ja kansalaisten identiteetistä kasvavat entistäkin merkittävämmäksi. (Peltoniemi 2018, 33.) Käsitys kansasta ja kansalaisuudesta muokkautuu edelleen, kun yhteisöt leviävät laajalti valtioiden rajojen yli, mutta ovat silti vuorovaikutuksessa lähtömaahansa tavalla tai toisella.

Transnationalismi viittaa juuri näihin vuorovaikutussuhteisiin ja monimuotoisiin siteisiin, jotka yhdistävät ihmisiä tai instituutioita kansallisvaltioiden rajojen yli (Vertovec 2009, 2–4). Transnationaalit henkilöt siis vaikuttavat sekä asuinmaassaan että toisessa kotimaassaan, ja identifioituvat molempiin valtioihin (Tsuda 2012, 634, 642). Kaksoiskansalaisuuden voi nähdä olevan sekä transnationalismin syy että seuraus: se mahdollistaa institutionaalisella tasolla määritellyt oikeudet ja velvollisuudet kahteen valtioon ja rakentaa molempiin maihin kiinnittyviä kaksoisidentiteettejä (Bloemraad 2004, 394). Kaksoiskansalaisuuden voidaan nähdä sekä haastavan että korostavan perusajatusta kansallisvaltioihin perustuvasta kansalaisuudesta samanaikaisesti (Peltoniemi 2018a, 40), ja toisaalta transnationaalista lähtökohdasta katsottuna kaksoiskansalaisuus myös mahdollistaa useamman identiteetin ja transnationaalien elämän myös itseilmaisun välineenä (Bloemraad 2004, 395).

Tämän pro gradu -tutkielman tarkoituksena on selvittää millä tavoin Suomessa asuvat Suomen ja Yhdysvaltain kaksoiskansalaiset kiinnittyvät Yhdysvaltain politiikkaan. Lähestyn

päätutkimuskysymystäni perehtymällä näiden kaksoiskansalaisten poliittisen sosialisointiprosessiin ja sen rakentamiseen kansalliseen identiteettiin. Ymmärtääkseni miten transnationaalinen konteksti vaikuttaa poliittiseen sosialisointiin ja toisaalta transnationalismi ja poliittinen sosialisointi vaikuttavat kaksoiskansalaisten identiteetin rakentamiseen, olen valinnut tutkielmani empiiriseen osioon haastateltavaksi sellaisia Suomen ja Yhdysvaltain kaksoiskansalaisia, joiden toinen vanhempi on suomalainen ja toinen yhdysvaltalainen, ja jotka ovat asuneet valtaosan elämästään Suomessa.

Tutkielman tapaustutkimuksena toimii vuoden 2020 Yhdysvaltain presidentinvaalit, jota leimasi yhteiskunnan voimakas polarisaatio (Pew Research Center 2019; Norris & Inglehart 2019) ennätyskorkea äänestysaktiivisuus (Pew Research 2021) ja republikaanipuolueen vaalivilppisyydet, jotka johtivat lopulta Yhdysvaltain kongressitalon valtaukseen. Transnationaalinen poliittinen toiminta usein voimistuu erityisesti toisen kotimaan poliittisten kriisien aikana (Tsuda 2012, 644) ja kollektiivinen identiteetti voi myös vahvistua ja politisoitua kriisin myötä, kun identiteetin jakavat henkilöt osallistuvat politiikkaan ryhmänsä puolesta (Klandermans 2014, 2–4). Yhdysvaltain muutenkin monimutkaiseksi koettu vaalijärjestelmä vaatii äänestäjältä vielä enemmän motivaatiota, jos tämä haluaa äänestää ulkomailta käsin. Tutkielmassani pyrin löytämään vastauksia siihen aktivoituivatko Suomessa asuvat kaksoiskansalaiset poliittisesti vuoden 2020 vaaleissa ja mitkä tekijät tähän ovat vaikuttaneet.

Tutkielmani päätutkimuskysymyksenä on:

- Millä tavoin Suomessa kasvaneet Suomen ja Yhdysvaltain kaksoiskansalaiset kokevat kiinnittyvänsä Yhdysvaltain politiikkaan?

Tutkielmani muina tutkimuskysymyksinä ovat:

- Miten transnationalismi vaikuttaa näiden kaksoiskansalaisten identiteettien muodostumiseen ja poliittiseen kiinnittymiseen?
- Miten poliittinen sosiaalisointi vaikuttaa näiden kaksoiskansalaisten identiteettien muodostumiseen ja osallistumiseen vuoden 2020 presidentinvaaleihin?
- Miten näiden kaksoiskansalaisten identiteetit vaikuttivat siihen, miten he kokivat velvollisuudekseen osallistua vuoden 2020 presidentinvaaleihin?

Voidakseen ymmärtää miten ja miksi kaksoiskansalainen kiinnittyvät toisen kotimaansa politiikkaan, on selvitettävä miten he ensinnäkin näkevät itse itsensä. Tutkielmani keskiössä olevia kaksoiskansalaisia yhdistää ja toisaalta myös määrittää monikulttuurinen ja pluralistinen elämäntapa, joka on saanut alkunsa transnationaalissa monitilaisessa sosialisatioprosessissa. Transnationaalissa ympäristössä kasvavan henkilön kokemus kahden kulttuurin välisessä tilassa kasvamisesta ja siihen sosiokulttuurisen suhteen luomisesta on merkittävässä asemassa kaksoiskansalaisen usein kompleksisten kaksois-, moni-, tai yhdysidentiteettien rakentumisen kannalta. (Sardinha 2011, 374, 378–379.) Tutkimus transnationaalisen poliittisen toiminnan ympärillä keskittyy hyvin usein juridisiin näkökulmiin esimerkiksi valtioiden vaalilakeihin ja kansalaisuuslakeihin liittyen, jonka takia olisi tärkeää myös pureutua transnationaalisen politiikan alkuperään – valtioiden suomiin mahdollisuuksiin saada kahden valtion kansalaisuus, joka taasen luo uusi poliittisia identiteettejä ja kulttuureja (De Lazzari 2020, 20).

Suomessa kaksoiskansalaisuuteen liittyvää tutkimusta ei ole toistaiseksi julkaistu suuria määriä. Suomen kontekstissa ensimmäiset tutkimukset liittyen kaksoiskansalaisten toimijuuteen ja identiteettiin ilmestyivät 2000-luvun puolivälin jälkeen (ks. esim. Kalekin-Fishman & Pitkänen 2007; Kalekin-Fishman & Pitkänen 2008; Ronkainen 2009). Peltoniemi on taasen tutkinut ulkосуomalaisien transnationaaleja identiteettejä ja äänestyskäyttäytymistä (ks. esim. Peltoniemi 2018a; Peltoniemi 2018b), ja viime vuosina on julkaistu esimerkiksi valtaväestön kaksoiskansalaisiin kohdistuviin asenteisiin (Jasinskaja-Lahti et al. 2020) ja emootioiden vaikutuksesta kaksoiskansalaisten identiteettiin (Kananen, Ronkainen & Saari 2021) liittyviä tutkimuksia. Pitkänen, Saukkonen & Westinen (2020) ovat taas tutkineet maahan muuttaneiden asenteita ja identiteettiä. Koska tämän tutkielman aihepiiriin liittyvää tutkimusta ei voi kuitenkaan sanoa olevan liiaksi, toivon, että tutkielmani voi osaltaan elävöittää diskurssia Suomessa asuvien kaksoiskansalaisten identiteeteistä ja poliittisesta toimijuudesta.

Pro gradu -tutkielmani rakenne on seuraava. Johdannon jälkeen on vuorossa tutkielman empiiristä osiota taustoittava teoreettinen osio, jossa syvennyn transnationalismin ja kaksoiskansalaisuuden sekä poliittisen sosialisatiion ja identiteetin käsitteisiin ja keskinäiseen vuorovaikutukseen. Tämän jälkeen taustoitan Yhdysvaltain vuoden 2020 presidentinvaaleja. Teoreettista taustoitusta seuraa tutkielman empiirinen osio. Aineistoni koostuu yhdeksästä syvähaastattelusta, joissa haastattelen

Suomessa suurimman osan elämästään asuneita Suomen ja Yhdysvaltain kaksoiskansalaisia siitä, millä tavoin he kokevat kiinnittyvänsä Yhdysvaltain yhteiskuntaan ja politiikkaan ja mitkä tekijät tähän vaikuttavat. Näihin teemoihin päästään haastatteluissa käsiksi etukäteen valmistellun haastattelurungon avulla, johon pohjautuen haastatteluita on ohjattu. Tämän jälkeen vuorossa on tutkielman varsinainen analyysiosio. Tutkielman päättää johtopäätökset.

2. TOOREETTINEN VIITEKEHYS

Asettaakseni tutkimuskysymykseni akateemiseen kontekstiin aloitan taustoittamalla tutkimusaiheeseeni liittyvää kirjallisuutta ja teoriaa. Aloitan teoreettisen taustoituksen avaamalla transnationalismia käsitteenä ja ilmiönä, koska se luo kaksoiskansalaisten elämälle kontekstin: käsittääkseen miten ja miksi kaksoiskansalaiset toteuttavat kansalaisuuttaan ja miten he kokevat itsensä, on tarpeen tiedostaa se toimintaympäristö, joka on luonut uniikit raamit heidän sosialisoitumis- ja identifikaatioprosesseilleen. Kansainvälisen liikkuvuuden synnyttämien transnationaalien toimintatapojen myötä politiikan voidaan nähdä muotoutuvan erilaisissa transnationaaleissa tiloissa, jossa ideat ja ajatukset, ihmiset, teknologia sekä poliittiset rakenteet ja strategiat kiertävät lukuisissa eri tasoissa (Bocagni et al. 2016, 459). Kaksoiskansalaisuus itsessään on transnationalismia, jonka vuoksi on teoreettinen taustoitus on syytä aloittaa tästä tutkielmaa voimakkaasti määrittelevästä termistä. Tämän jälkeen avaan itse kaksoiskansalaisuuden käsitettä ja sen toteutumista Suomessa ja Yhdysvalloissa.

Tutkielmani empiirisessä osiossa haastattelen sellaisia kaksoiskansalaisia, joiden toinen vanhemmista on suomalainen ja toinen yhdysvaltalainen. Haastateltavat ovat kasvaneet transnationaalissa ympäristössä lapsesta asti. Koska transnationaalilla kasvuprosessilla on voimakas vaikutus kaksoiskansalaisten identiteetin rakentumiseen ja poliittiseen kiinnittymiseen, avaan seuraavaksi poliittisen sosialisointin käsitettä ja sen vaikutuksia yksilön elämään omassa luvussaan. Poliittisen sosialisointin prosessin voi myös nähdä toimivan henkilön poliittisen identiteetin rakennusvälineinä, joten perehdyn poliittisen identifikaation määritelmään seuraavassa luvussa.

Perehtymällä identiteetin muodostumiseen transnationaalissa kontekstissa ja sen moninaisuuteen ja merkitykseen kaksoiskansalaisille, on mahdollista löytää vastauksia sille keitä kaksoiskansalaiset kokevat olevansa, mihin he kokevat kuuluvansa, mistä he kokevat tulevansa ja miten he kokevat velvollisuudekseen vaikuttaa. Teoreettisen taustoituksen päättää kokoava luku. Tämän kootun teoreettisen viitekehyksen avulla pääsen lähemmäs tutkielmani päätutkimuskysymystä, eli sitä, miten nämä Suomessa kasvaneet kaksoiskansalaiset kokevat kiinnittyvänsä Yhdysvaltain politiikkaan ja miten se näkyi vuoden 2020 presidentinvaaleissa.

2.1. Transnationalismi

Vaikka transnationalismiin keskittyvä tutkimus on saanut alkunsa vain noin parikymmentä vuotta sitten, maahan muuttaneiden poliittiset yhteydet lähtömaahansa eivät sinällään ole uusi tutkimuksen aihe – jo pidemmät juuret omaava tutkimusperinne esimerkiksi diasporapolitiikasta ja etänationalismista (*long-distance nationalism*) käsittelevät diasporien rajoja ylittävää luonnetta ja kuinka ulkomailla asuvat kansalaiset voivat vaikuttaa lähtömaansa politiikkaan (ks. esim. Nord 1988; Anderson 1992; Fuglerud 1999; Alunni 2019). Yhdysvalloissa tutkimus keskittyi pitkään niin sanottuun ”etniseen lobbaamiseen”, kun taas Euroopassa painotettiin maahan muuttaneiden integraatiota asuinmaahansa transnationaalien suhteiden sijaan (Boccagni et al. 2016, 445).

Transnationalismin käsite maahan muuttaneiden yhteydessä voidaan katsoa syntyneen Glick-Schillerin, Baschin ja Szanton-Blancin (1992) työstä, jossa he argumentoivat transnationaalien sosiaalisten kenttien syntymistä tiettyjen lähettävien maiden ja kohdemaiden välillä tuoreeksi ilmiöksi. He näkivät, että transnationaaliset siirtolaiset rakentavat, ylläpitävät ja vahvistavat useita erilaisia yhteyksiä lähtömaihinsa, venyttäen ”kodin” käsitettä tarkoittamaan sekä ”siellä” että ”täällä” (Glick-Schiller et al. 1995, 52). Maahanmuuton tutkimuskentällä uusi näkökulma sai nimekseen transnationalismi, joka syntyi kuvaamaan näitä yhteyksiä lähettävien ja vastaanottavien maiden sekä transnationaalien siirtolaisten välillä. (Weldinger & Fitzgerald 2004, 1178.)

Steven Vertovecin mukaan transnationalismi viittaa niihin monimuotoisiin siteisiin ja vuorovaikutussuhteisiin, jotka yhdistävät ihmisiä tai instituutioita kansallisvaltioiden rajojen yli. Käytännössä kaikki valtioiden rajat ylittävä, pitkätkin fyysiset välimatkat päihittävä inhimillinen

toiminta aina poliittisista huippukokouksista keittiöpöydän äärellä käytäviin videopuheluihin voidaan Vertovecin mukaan nähdä olevan transnationaalia. (Vertovec 2009, 2–4.) Kuten muukin ihmisen toiminta, transnationalismi koskettaa niin yksilöitä kuin heidän sosiaalisia verkostojaan, yhteisöjä ja laajempi institutionaalisia rakenteita kuten paikallisia tai kansallisia hallintoelimiä (Portes et al. 1999, 220). Peltoniemi huomauttaa, että transnationalismia ei tule rajata vain valtioiden rajat ylittävien vuorovaikutussuhteiden määrään, vaan transnationalismi sisältää myös omanlaisiaan tapoja ajatella ja toimia (Peltoniemi 2018b, 394).

Rainer Bauböck määrittelee transnationalismin perinteisesti tarkoittavan ihmisen toimintaa ja sosiaalisia instituutioita, jotka ulottuvat kansallisten rajojen ulkopuolelle. Transnationalismi käsittää valtiot maantieteellisesti määriteltyiksi poliittisiksi entiteeteiksi, joiden rajojen yli virtaa ihmisiä, rahaa ja tietoa, ja joiden rajojen yli ulottuvat erilaiset sosiaaliset yhteisöt ja organisaatiot. Bauböck kuitenkin laajentaa perinteistä määritelmää edelleen kahdella tavalla. Hän näkee pelkän rajat ylittävän poliittisen toiminnan lisäksi transnationalismin käsittävän maahanmuuton vaikutuksia paikallisiin instituutioihin ja kansalaisuuden käsitykseen. Toisekseen Bauböck huomioi transnationalismin vaikutukset sekä toisen kotimaan että asuinmaan instituutioihin. Transnationalismi ei siis käsitä pelkästään suoraa tai epäsuoraa poliittista osallistumista asuinmaan rajojen ulkopuolella, vaan myös transnationaalisten toimijoiden vaikutuksia asuinmaan poliittisiin instituutioihin. (Bauböck 2003, 700–723.)

Takeyuki Tsuda painottaa transnationalismin määrittelyssä rajat ylittävän toiminnan samanaikaisuutta sekä asuinmaassa että toisessa kotimaassa. Jo luvussa aiemmin mainittu etänationalismi eroaa transnationalismista siten, että etänationalismi nimensä mukaisesti tarkoittaa nationalismia etäältä: identifioitumista vain yhteen kansallisvaltioon, henkilön kotimaahan, ja rajat ylittävää, kotimaahan kohdentuvaa toimintaa asuinmaasta käsin. Transnationalismissa kyse on identifioitumisesta kahteen tai useampaan valtioon tai etniseen ryhmään ja vuorovaikuttamisesta molemmissa samanaikaisesti. Tsuda yhtyy siis Bauböckin näkemyksiin siinä, että ymmärtäkseen transnationalismia ilmiönä, tulee huomio kiinnittää rajat ylittävän toiminnan ja vuorovaikutuksen lisäksi sen vaikutukseen transnationaalien ryhmien ja henkilöiden asuinmaan toimintaa kohtaan. Transnationaalit henkilöt siis vaikuttavat sekä asuinmaassaan että toisessa kotimaassaan ja identifioituvat molempiin. (Tsuda 2012, 634, 642.)

Eva Østergaard on jakanut transnationalismin suppeaan ja laajaan käsitteeseen, joihin sisältyy erilaisia poliittisen toiminnan muotoja. Kaikki maahan muuttaneiden poliittinen toiminta ei siis suinkaan ole transnationaalia, vaan sen voi nähdä asettuvan spektrille, jonka toisessa päässä on esimerkiksi äänestäminen asuinmaasta käsin toisen maan vaaleissa ja toisessa päässä kotimaan kulttuuria ylläpitävän yhdistyksen toimintaan osallistuminen asuinmaassa. Suppean näkökulman mukainen transnationaali poliittinen toiminta on Østergaardin mukaan institutionalisoitua ja sisältää konkreettista rajat ylittävää toimintaa tai vaikuttamista. Laajaan määritelmään Østergaard laskee esimerkiksi satunnaiset tapaamiset ja tapahtumat tai esimerkiksi asuinpaikan kansainväliseen järjestötoimintaan osallistumisen. Transnationaalisen poliittisen toiminnan kovana ytimenä Østergaard pitää aktiivista osallistumista poliittisen puolueen toimintaan. (Østergaard 2003, 761.)

On hyvä kuitenkin muistaa, että modernin transnationalismin edeltäjiä on ollut vuosisatojen ajan myös ilman nykypäivän teknologian vaikutuksia viestintään ja liikkuvuuteen. Ilmiö ei siis itsessään ole tuore, vaikkakin sen merkittävämmät piirteet tänä päivänä ovat modernin ajan muovaamat. Ihmiset ja ryhmät ovat aina liikkuneet maantieteelliseltä alueelta toiselle, vierailleet kotiseuduillaan ja pitäneet mahdollisuuksiensa mukaan yhteyttä kotiseutuihinsa. (Portes et al. 1999, 224–227.)

Se mikä tekee modernista transnationalismista erityisen on transnationaalien yksilöiden jatkuvasti kasvava merkittävän suuri määrä ja yhteydenpidon säännöllisyys. Vaikka esimerkkejä transnationaaleista yhteyksistä historian saatossa löytyy runsaastikin, ne ovat kuitenkin olleet ajassaan melko poikkeuksellisia tapahtumaketjuja. Esimerkiksi poliittinen transnationalismi on ollut erityisen harvinaista ja kyse on ollut muutamasta yksittäisestä tapahtumasta. Toisaalta poliittisen transnationalismin vaikutukset ovat olleet paljon merkittävämpiä maailman mittakaavassa kuin nykyään. (ibid.) Moderni transnationalismi, sen erityiset piirteet ja kasvava vaikutus tapamme ymmärtää maailmaa ympärillämme ja yksilöitä ja ryhmiä sen sisällä, on herättänyt tutkijoiden huomion 1990-luvusta alkaen. Tavallaan sitä voidaan pitää tämän vuosisatoja kestäneen ilmiön uudelleensyntymänä.

Tämän alaluvun pohjalta voimme tiivistää transnationalismin tarkoittavan valtioiden rajat ylittäviä monimuotoisia siteitä ja vuorovaikutussuhteita, jotka yhdistävät ihmisiä ja instituutioita kansallisvaltioiden rajojen yli. Olennaista tässä rajat ylittävässä toiminnassa on samanaikaisuus ja jatkuvuus. Transnationalismi ei rajaudu pelkästään konkreettiseen toimintaan, vaan siihen liittyy myös transnationaalien henkilöiden identifiointi kahteen valtioon samanaikaisesti ja omanlaisensa tavat toimia ja ajatella transnationaalissa ympäristössä. Transnationalismi on siis se konteksti, jossa tässä työssä tutkittavien kaksoiskansalaisten identiteetit rakentuvat ja jossa he kasvavat, ajattelevat ja toimivat. Transnationalismi itsessään on hyvin laaja ilmiö ja tutkimuksessa sitä voi lähestyä lukuisista näkökulmista, jonka vuoksi esittelen seuraavaksi kuusi näkökulmaa transnationalismin tutkimukseen.

Vertovec jaottelee politiikan tutkimuksessa ja sosiologiassa yleisimmin tavatut lähtökohdat transnationalismin tutkimiseen kuuteen erilaiseen näkökulmaan: transnationalismiin sosiaalisena morfologiana, tietoisuutena, kulttuurin uudelleentuottamisena, pääoman väylänä, poliittisena vuorovaikuttamisena ja paikallisuuden uudelleenrakentamisena. Näkökulmat eivät suinkaan ole toisiaan poissulkevia, vaan toisiinsa limittyviä ja päällekkäisiä. (Vertovec 2009, 4–13.) Seuraava kuuden näkökulman erittely nojaa Vertovecin julkaisuun, ellei tekstissä nimenomaisesti viitata muihin kirjoittajiin.

Sosiaalinen morfologia

Keskeistä sosiaalisen morfologian näkökulmassa ovat transnationalismin luomat sosiaaliset yhteisöt. Aktiiviset, valtioiden rajat ylittävät sosiaaliset yhteisöt muokkaavat sekä asuinmaansa että lähtömaansa sosiaalisia, kulttuurisia, taloudellisia ja poliittisia suhteita, ja luovat toiminnallaan eräänlaisen transnationaalisen julkisen piirin (*transnational public sphere*). Keskeinen osa modernien transnationaalien yhteisöjen muodostumisesta ja vahvistumisesta on teknologian ja varsinkin internetin suorat mahdollisuudet reaaliaikaiseen ja vaivattomaan yhteydenpitoon pitkienkin maantieteellisten välimatkojen välillä. Näiden sosiaalisten yhteisöjen voidaan nähdä ikään kuin löysentävän kansojen, talouden ja maantieteellisten alueiden siteitä. Tämä vaikuttaa edelleen kansainvälisen politiikan vuorovaikutussuhteisiin ja haastaa perinteistä käsitystä kansallisvaltioista.

Tietoisuus

Tietoisuuslähtökohdan keskeiset kysymykset liittyvät maahan muuttaneiden identiteettiin – kokemuksiin olemisesta “siellä ja täällä samanaikaisesti” ja “kotona poissa kotoa” sekä identifioitumiseen kahden eri maan kansalaiseksi yhtäaikaaisesti. Monet maahan muuttaneet kokevat identifioituvansa enemmän yhteen yhteiskuntaan kuin toiseen, mutta suurin osa maahan muuttaneista kokevat kantavansa yhtäaikaaisesti useampaa identiteettiä, jotka linkittävät heidät eri valtioihin samanaikaisesti (Schiller et al. 1992, 11). Multipaikallisuudessa (*multi-locality*) on pohjalla yksilöiden tarve olla yhteydessä muihin samoihin juuriin jakaviin ihmisiin sekä “siellä” että “täällä”. Tietoisuusnäkökulma on keskeinen osa erityisesti diasporatutkimusta, jossa transnationaalisten yhteyksien voidaan nähdä olevan olemassa diasporayhteisöiden kulttuurissa ja yhteisesti jaetuissa mielikuvissa lähtömaasta. Diasporat luovat yhteisöille jaetun muiston lähtömaasta, joka synnyttää uusia kiinnittymisen tapoja. Tämä niin sanottu “transnationaali kuvitelma” (*transnational imaginary*) vaikuttaa yhteisön nykypäivän kulttuurin muotoutumiseen.

Kulttuurin uudelleentuottaminen

Erityisesti kahden kulttuurin välissä kasvaneiden transnationaalien nuorten keskuudessa on nähtävissä kahden tai useamman kulttuurin sekoituksessa syntyvien “hybridikulttuurien” piirteitä. Näiden nuorten joukossa tapa ilmaista identiteettiä ja omaa kulttuuria on usein hyvin tietoisesti valittu, rakennettu ja yhteisönä toteutettu. Piirteitä kulttuurin uudelleentuottamisesta on nähtävissä erityisesti taiteen ja luovien alojen saralla, kuten esimerkiksi muodin, musiikin ja elokuvatuotannon parissa. Sosiaalinen media tarjoaa kulttuurien sekoittumiselle ja uudelleenmuotoutumiselle erityisen hedelmällisen alustan.

Pääoman väylä

Monet taloustieteilijät, sosiologit ja maantieteilijät ovat nähneet transnationaalit yritykset eräänlaisena avainilmiönä globalisaation ja transnationaalien toimintojen ymmärtämiseen. Transnationaalien yritysten rakenteet jakautuvat nykypäivänä ympäri maailman, unohtaen yritysten alkuperäiset kansalliset lähtökohdat. Leslie Sklair argumentoi, että transnationaalien yritysten omistajat, sijoittajat ja byrokraatit muodostavat uuden globaalien eliitin globaaleine tavoitteineen, omistaen suurimman osan koko maailman taloudesta (Sklair 1998, 4). Globaalien

yrittäjien lisäksi toinen huomionarvoinen ilmiö on transnationaalien kansalaisten rahansiirrot lähtömaihinsa sekä kehitysapu.

Poliittinen vuorovaikuttaminen

Teknologian myötä poliittinen vaikuttaminen myös toisessa kotimaassa, olkoon se maantieteellisesti kuinka kaukana tahansa, on helpompaa kuin koskaan ennen. Informaation ja disinformaation jakaminen, vaikutustyö, joukkojen mobilisoiminen, osallistuminen poliittisiin organisaatioihin ja lobbaaminen on internetin ja erityisesti sosiaalisen median aikakaudella vaivatonta. Maahan muuttaneilla on useissa tapauksissa mahdollisuus sosiaali- ja terveyspalveluihin, äänestämiseen ja muihin kansalaisuuden suomiin etuihin useammassa kuin yhdessä maassa kerrallaan. Poliittiseen vuorovaikuttamiseen liittyy vahvasti kysymykset kansainvälisistä sopimuksista, kansainvälisistä ei-kansallisista poliittisista liikkeistä, ei-kansallisista organisaatioista, ulkomailla asuvien kansalaisten vaikutusvallasta lähtömaassa sekä diasporakansojen poliittinen vaikutusvalta tai sen puute.

Paikallisuuden uudelleenrakentaminen

Tietyistä paikoista juontuvia tapoja ja kulttuureita on kautta aikain siirretty ja ikään kuin uudelleen istutettu uusille maantieteellisille alueille. Jälleen internetin ja sosiaalisen median vaikutus on merkittävä: “translokaalisuuksia” syntyy kiihtyvissä määrin fyysisten ja virtuaalisten yhteisöjen rajojen hälvetessä entisestään. Monilla maahan muuttaneilla on haasteita tuntea itsensä täysin “paikalliseksi”, oli se joko asuinmaassa tai palatessa lähtömaahansa. Transnationalismi on muuttanut ihmisten suhdetta paikkaan luomalla eräänlaisia transnationaaleja “sosiaalisia kenttiä” tai “sosiaalisia tiloja” jotka sitovat ihmisiä useampaan maahan.

Oleellisimmat näkökulmat tutkielman kannalta ovat Vertovecin määrittelemät tietoisuusmuoto, paikallisuuden uudelleenrakentaminen ja poliittinen vaikuttaminen, joiden avulla lähestyn tutkielmassani käsiteltävää transnationaalia toimintaa ja sen ulottuvuuksia. Tutkimuskysymykseni käsittelevät kaksoiskansalaisten identiteettiä, sosialisatioprosessia ja kiinnittymistä toiseen kotimaahansa, jolloin luonnollisimmat tavat tarkastella näitä ilmiöitä transnationalismin kautta on hyödyntäen mainittuja Vertovecin näkökulmia. Seuraavaksi avaan itse kaksoiskansalaisuutta, jonka voidaan nähdä olevan sekä transnationalismin syy että seuraus: se mahdollistaa

institutionaalisella tasolla määritellyt oikeudet ja velvollisuudet kahteen maahan ja rakentaa molempiin maihin kiinnittyviä kaksoisidentiteettejä (Bloemraad 2004, 394).

2.2. Kaksoiskansalaisuus

Kaksoiskansalaisuutta voi käsitellä transnationalismin linssin läpi lukuisilla tavoilla, sillä se leviää monen erilaisen kansainvälisen inhimillisen toiminnan kentälle sekä tutkimuksessa että käytännössä: kaksoiskansalaisuus on laissa säädelty ja institutionalisoitu poliittisen vaikuttamisen väline, iso tekijä transnationaalien henkilöiden (mahdollisesti useampien) identiteettien rakentajana ja toisaalta kaksoiskansalaisuus voi vaikuttaa pääomavirtoihin, kuten esimerkiksi valtion verotuloihin. Käytännön elämässä suurin osa kaksoiskansalaisuutta käsittelevästä yhteiskunnallisesta keskustelusta liittyy yleensä sen lainsäädännöllisiin puoliin – kahden valtion suomiin etuihin ja velvollisuuksiin – tai sen mahdolliseen uhkaan kansalliselle turvallisuudelle (ks. esim. Yle 21.8.2014; Yle 30.10.2014; Yle 9.2.2017). Erityisesti Venäjän helmikuussa 2022 aloittama hyökkäyssota kirvoitti Suomessakin aktiivista keskustelua kaksoiskansalaisuuden aiheuttamista mahdollisista turvallisuusuhkista (ks. esim. Yle 17.10.2022; Ilta-Sanomat 7.3.2022; Toimenpidealoite 31/2022 vp).

Perinteisesti kansalaisuutta lähestytään institutionaalisella kulmalla, jossa valtion kansalaisen mielletään saavuttaneen tietyn, valtion institutionaalisen viitekehyksen määrittämän aseman, jolloin valtio määrittelee kansalaisen osaksi ”omiaan”. Kansalaiset nähdään siis tämän määritellyn yhteisönsä jäseninä, joilla on tiettyjä laissa määriteltyjä oikeuksia ja velvollisuuksia, ja jotka voivat osallistua yhteisönsä päätöksentekoon. Kansalaisuus kiteytyy osallisuuteen, jossa kansalaisuus on palkintona ikään kuin allekirjoittamattomasta sopimuksesta, jossa kansalaiset hyväksyvät pelaavansa sovittujen sääntöjen mukaan. (O’Byrne 2003, 4–5.)

Kansalaisuuden voidaan siis nähdä olevan poliittinen konstruktio, jolla on vaikutuksia myös kansalaisen sosiaaliseen ja taloudelliseen elämään. Kansalaisuus mahdollistaa usein esimerkiksi työllistymisen, omaisuuden kerryttämisen, kouluttautumisen tai sosiaaliavustusten vastaanottamisen sekä demokraattisissa valtioissa äänestys-oikeuden. Toisaalta kansalaisuus

velvoittaa esimerkiksi verojen maksuun tai joissain valtioissa varusmiespalveluun. Kaksoiskansalaisuus mahdollistaa poliittiset, sosiaaliset ja taloudelliset oikeudet useampaan valtioon samanaikaisesti. (Leblang 2017, 78–79.)

Otan tässä pro gradussa huomioon institutionaalisen lähestymistavan lisäksi O’Byrnen avaaman sosiaaliseen identiteettiin ja kuuluvuuteen pohjaavan kansalaisuuden määritelmän. Tämän mukaan kansalaisen täytyy sekä itse identifioitua osakseen yhteisöä, kuin myös tulla vastavuoroisesti yhteisön hyväksymäksi. Kansalaisen tulee osallistua yhteisönsä poliittiseen elämään edes tietoisuuden tasolla ja olla yhteisön julkisen sfäärin sisällä. (O’Byrne 2003, 5.) Lähestyäkseen tutkimuskysymyksiäni kuuluvuuteen, identiteettiin ja sosialisatioon liittyen on kansalaisuuden ymmärtäminen laajemmin O’Byrnen tavoin oleellista.

Vielä 1800- ja 1900-luvulla kansainvälisten normien mukaisesti yksilöiden tuli luopua kotimaansa kansalaisuudesta ennen uuden asuinmaan kansalaisuuden saamista. Kaksoiskansalaisuutta taas pidettiin moraalisesti arveluttavana. Yhdysvaltain Saksan suurlähettiläs George Bancroft vertasi vuonna 1849 kahden maan kansalaisuutta miehen ja kahden vaimon avioliittoon; hän sanoi uskollisuuden kahteen valtioon olevan niin järjenvastaista, ettei ilmiölle itselleen edes löydy kuvaavaa sanaa. (Leblang 2017, 79.)

Perinteisesti 1800- ja 1900-luvun alkupuolen paheksunta kaksoiskansalaisuutta kohtaan on sidottu kysymyksiin uskollisuudesta ja kuuliaisuudesta omaa kotimaata kohtaan, eikä keskustelun keskiössä niinkään ollut kaksoiskansalaisten mahdollinen synnyttämä uhka kansalliselle turvallisuudelle. (Spiro 2002, 24.) Maasta muuttaneet nähtiin ”pettureina”, jotka olivat kääntäneet selkensä synnyinmaalleen. Monet maat rankaisivat alkuperäisestä kansalaisuudestaan luopuneita, ”kansansa hylänneitä”, epäämällä mahdollisuuden saada kansalaisuutta ikinä takaisin. (Koslowski 2002, 163.) Suhtautuminen kansalaisuutta ja kaksoiskansalaisuutta kohtaan kuitenkin muuttui maailmansotien jälkeen ja niiden merkityksen yksilölle oletetaan muuttuvan globalisaation myötä.

Jos kaksoiskansalaisuutta tarkastelee vain perinteisen, institutionaalisen lähestymistavan kautta, voi sen nähdä peräti korostavan kansallisvaltioiden merkitystä – kysehän on samasta diskurssista oikeuksien ja velvollisuuksien myöntämisen suhteen, mutta vain useamman valtion tapauksessa

samanaikaisesti. Kansallisvaltiot olisivat tässä tapauksessa kaksoiskansalaisuuden keskiössä, sillä ne kansalaisuuden loppupeleissä myöntävät. Kuitenkin tämä perinteinen lähestymistapa olettaa, että kaksoiskansalaisten kiinnittyminen toiseen kotimaahansa häviää vähitellen ajan myötä, koska valtiot voivat hallita vain rajojensa sisällä olevia asukkaita. Käytännössä tässä tapauksessa kansalaisuus nähdään siten joko/tai -lähtökohdan kautta, eli henkilö voisi olla oikeasti vain yhden maan kansalainen. (Bloemraad 2004, 392–393.)

Vaikka kansalaisuutta koskeva keskustelu usein yhdistetään nimenomaan ajatukseen kansallisvaltiosta edellä mainitun institutionaalisen lähestymistavan takia, ovat ajatukset yhteisön ja yksilön vastavuoroisista oikeuksista ja velvollisuuksista vanhempia kuin moderni rajoihin perustuva ajatus kansallisvaltioista (O’Byrne 2003, 3). Soysal ja Soyland (1994) haastoivat perinteisen kansallisvaltioon pohjautuvan ajatuksen kansalaisuudesta ja esittelivät postnationalistisen näkökulman, jossa kansalaisoikeuksien nähdään pohjautuvan ihmisyyteen kansallisvaltioiden sijaan. Ajatus pohjaa transnationaaliin diskurssiin toisen maailmansodan jälkeisessä ajassa, jossa ihmisoikeudet nähtiin ensimmäisen kerran universaalina pohjaperiaatteena. Postnationalistinen kansalaisuuden periaatteen mukaan jokaisella ihmisellä on samat oikeudet ja velvollisuudet asuinpaikkansa valtarakenteita ja yhteiskuntaa kohtaan varsinaisista virallisista kansalaisuuksistaan huolimatta. Alun perin kansalaisoikeuksia koskevia poliittisia päätöksiä tehtiin postnationalistisista lähtökohdista juuri toisen maailmansodan jälkeen, sillä erityisesti Euroopassa suuri osa väestöstä oli joutunut muualle kotiseuduiltaan ja kansalaisoikeuksien pohjautumista tietyn kansallisvaltion kansalaisuuteen koettiin rajoittavana. (Soysal & Soyland 1994, 3.)

Postnationalismin voi jakaa kahteen näkökulmaan: heikkoon ja vahvaan postnationalismiin. Kun kansainvälisiä normeja institutionalisoidaan ylikansallisten instituutioiden, kuten esimerkiksi Euroopan unionin, avulla, niiden merkityksen ja vallan voidaan olettaa kasvavan. Jos tulevaisuuden muuttoliikettä analysoi vahvan postnationalismin mukaisesti, maahan muuttaneet eivät todennäköisesti hae uuden asuinmaansa kansalaisuutta, sillä he tietävät oikeuksiensa pohjaavan nimenomaan ihmisyyteen, ja kokevat identiteettinsä ylittävän kansalaisuuden asettamat rajat. Heikon postnationalismin mukaan globalisaatio tulee lisäämään kaksoiskansalaisuuksien määrää lyhyessä juoksussa, mutta kansalaisoikeuksien pohjatessa asuinpaikkaan tarve

kaksoiskansalaisuuksille tulee vähenemään. Esimerkiksi EU:n tapauksessa maahan muuttaneet ajattelisivat kansalaisoikeuksiensa pohjautuvan kansallisvaltioiden sijasta muuttoliikkeen mahdollistavaan järjestelmään, eli EU:hun. Postnationalistinen maahan muuttanut ei olisi niinkään kiinnittynyt kansallisiin instituutioihin, vaan ylikansallisiin instituutioihin ja globaaliin järjestelmään, jossa yksilön kansalaisoikeudet monikansallisessa järjestelmässä perustuvat ihmisyyteen kansallisvaltion kansalaisuuden sijasta. (Bloemraad 2004, 396–397.)

Kaksoiskansalaisuuden voidaan siis nähdä haastavan perusajatuksen kansallisvaltioihin perustuvasta kansalaisuudesta, sillä nämä transnationaalit henkilöt voivat harjoittaa kansalaisuuden suomia oikeuksiaan useammassa valtiossa samanaikaisesti. Kaksoiskansalaisuus ei kuitenkaan suoranaisesti yksinään murra perinteistä ajatusta kansallisvaltioiden merkityksestä postnationalistisen lähestymistavan mukaan, vaan sitä ympäröivän diskurssin voidaan enemmänkin nähdä käsittelevän valtioiden poliittisia päätöksiä alueellaan asuvien henkilöiden inkluusioon tai eksklusioon liittyen (Peltoniemi 2018a, 40). Toisaalta transnationaalista lähtökohdasta katsottuna kaksoiskansalaisuus mahdollistaa useamman identiteetin ja transnationaalin elämän myös itseilmaisun välineenä (Bloemraad 2004, 395). Esittelen seuraavaksi kaksoiskansalaisuuden merkitystä Suomessa ja Yhdysvalloissa.

2.2.1 Kaksoiskansalaisuus Suomessa ja Yhdysvalloissa

Kansalaisuuden saamiseen on kaksi periaatetta: *ius soli* (suom. *maaperän oikeus*) ja *ius sanguinis* (suom. *veren oikeus*). *Ius solin* mukaan henkilö saa maan kansalaisuuden syntyessään kyseisessä maassa vanhempien kansalaisuudesta riippumatta. *Ius sanguinis*in mukaan henkilö taas saa kansalaisuuden vanhempien kansalaisuuden mukaisesti, riippumatta siitä missä päin maailmaa hän syntyy. Joissain maissa, jossa kansalaisuuslait seuraavat *ius sanguinis*in periaatteita, on käytössä myös *lex sanguinis* (suom. *veren laki*). Tämä paluumuttolaki mahdollistaa monenkin polven siirtolaisille kansalaisuuden saamisen. (Spiro 2002, 20.)

Ius soli on käytössä lähinnä Pohjois- ja Etelä-Amerikassa, kun *ius sanguinis*ia ja *lex sanguinis*ia seuraavia kansalaisuuslakeja löytää laajalti ympäri maailmaa. Yhdysvalloissa on käytössä sekä *ius solin* että *ius sanguinis*in periaate, jonka mukaan jokainen Yhdysvaltojen maaperällä syntynyt ja

kaikkialla maailmassa yhdysvaltalaiselle vanhemmalle syntynyt on oikeutettu kansalaisuuteen. Ius soli on herättänyt Yhdysvalloissa jonkin verran kritiikkiä, sillä se on mahdollistanut eräänlaisen ”kansalaisuusshoppailun” – vauraat ulkomaalaiset voivat tulla Yhdysvaltoihin synnyttämään saadakseen lapselleen kaksoiskansalaisuuden suomat mahdollisuudet ja oikeudet. Toisaalta köyhempien maiden kansalaiset pyrkivät synnyttämään Yhdysvalloissa saadakseen lapselleen kaksoiskansalaisuuden ja siten perheelle mahdollisuuden muuttaa Yhdysvaltoihin. (Balta & Altan-Olcay 2016.)

Yhdysvalloissa kaksoiskansalaisuus on hyväksyttyä, eikä kansalaisuudesta tarvitse luopua toisen kansalaisuuden saadessa. Kaksoiskansalaisuutta ei kuitenkaan suoraan mainita Yhdysvaltain lainsäädännössä lainkaan, joten käytännössä sille ei ole nähty sen vuoksi mitään estettä. (US Department of State – Bureau of Consular Affairs 2021.) Suurin kannanotto useamman kansalaisuuden puolesta lainsäädännöllisestä näkökulmasta löytyy Yhdysvaltain korkeimman oikeuden tapauksesta *Kawakita v. United States* (1952), jossa todetaan suoraan henkilöllä olevan oikeus kahden maan kansalaisuuteen ja sen suomiin oikeuksiin ja velvollisuuksiin molempia valtioita kohtaan.

Suomessa kansalaisuuteen ei ole automaattisesti oikeutettu kuka tahansa Suomen alueella syntynyt, vaan lapsi perii kansalaisuuden jommankumman vanhemman Suomen kansalaisuuden perusteella ius sanguinis periaatteen mukaisesti. Lisäksi Suomen kansalaisuuden voi saada ilmoituksella tai hakemuksella tiettyjen ehtojen täytyessä. Monikansalaisuus on hyväksyttyä, eli Suomen kansalainen voi samanaikaisesti olla myös useamman muun valtion kansalainen. Suomen viranomaiset kuitenkin pitävät useamman kansalaisuuden omaavaa Suomen kansalaista vain Suomen kansalaisena ulkomailla ja Suomessa. (Maahanmuuttovirasto 2021.) Vuonna 2003 uudistunut kansalaisuuslaki mahdollisti Suomessa sen, ettei maahan muuttaneen tarvinnut luopua kotimaansa kansalaisuudesta hakiessaan Suomen kansalaisuutta. Kaksoiskansalaisuus oli kuitenkin jo ennen vuotta 2003 mahdollista, jos Suomen kansalaisuuden saadessaan aiemmasta kansalaisuudesta ei voinut vapautua tai jos lapsi sai syntyessään Suomen ja jonkin toisen valtion kansalaisuuden. (Sisäministeriö 2022.)

Tilastokeskuksen mukaan vuoden 2019 lopussa Suomessa asui 137 062 henkilöä, joilla oli kaksoiskansalaisuus. Näistä 23 615 henkilöä on Suomessa syntyneitä Suomen kansalaisia, joille on myönnetty jonkin toisen maan kansalaisuus ja 119 641 henkilöä Suomeen muuttaneita muun maan kansalaisia, joille on myönnetty Suomen kansalaisuus. Suomessa vakituisesti asuvista kaksoiskansalaisista toisen kansalaisuuden mukaan yhdysvaltalaiset ovat seitsemänneksi suurin ryhmä. (SVT 2020.) Koska Suomen viranomaiset pitävät useamman kansalaisuuden omaavaa syntymästään asti Suomen kansalaisuuden omaavaa henkilöä vain suomalaisena, ei syntymästään asti automaattisesti kaksoiskansalaisuuden omaavia ole missään tilastoituna.

Keskityn tutkielmassani sellaisiin Suomen ja Yhdysvaltain kaksoiskansalaisiin, jotka ovat saaneet molemmat kansalaisuudet automaattisesti syntymänsä myötä, ja jotka ovat asuneet valtaosan elämästään Suomessa. Suomen ja Yhdysvaltain kaksoiskansalaisuuteen liittyvän lainsäädännön huomioon ottaen nämä kaksoiskansalaiset voisivat olla henkilöitä, joiden toinen vanhemmista on suomalainen ja toinen yhdysvaltalainen tai jotka ovat syntyneet Yhdysvalloissa suomalaisille vanhemmille ja muuttaneet myöhemmin Suomeen. Tämän tutkielman haastateltavat rajautuvat sellaisiin kaksoiskansalaisiin, joiden toinen vanhempi on suomalainen ja toinen yhdysvaltalainen, jotta voin saada vastauksia siihen, miten transnationaali poliittinen sosialisatio on näkynyt haastateltavien nuoruudessa ja lapsuudessa.

2.3.Poliittinen sosialisatio

”Kuka oppii ja mitä, keneltä, missä tilanteessa ja millä seurauksin?”¹ kysyi Fred Greenstein (1969, 13) tiivistäen poliittisen sosialisatian tutkimuksen yhteen virkkeeseen. Sosialisatitutkimuksessa keskeisenä kiinnostuksen kohteena on siis selvittää miten ihmiset kiinnittyvät poliittiseen yhteisöön, mitä ajatus- ja käyttäytymismalleja he oppivat ja mitkä tekijät tähän vaikuttavat.

Poliittisen sosialisatian käsite sai alkunsa 1950-luvun lopusta, kun Herbert Hyman kuvasi sen olevan poliittisen tiedon, taidon ja asenteiden omaksumisen prosessi, joka alkaa

¹ “Who learns what from whom under what circumstances with what effects?” (Käännös minun.)

varhaislapsuudesta ja jatkuu koko elämän ajan (Hyman 1959, 17–18). Tieteenala oli suuressa suosiossa Yhdysvalloissa erityisesti 1960-luvulla, kun aikuisten henkilökohtaisten ja poliittisten asenteiden koettiin muotoutuvan elämäkokemuksesta ja erityisesti lapsuuden ja nuoruuden sosiaalisaatiosta. 1960-luvulla tutkimus keskittyi erityisesti lapsuuteen, mutta sitä seuraavan teoreettisen ja metodisen kritiikin myötä tutkimus on painottunut lähinnä nuoriin. (Abendschön 2013, 1–2.) Vaikka nuoruuden merkitys painottuukin edelleen aiheen tutkimuksissa, poliittisen sosialisoinnin nähdään kuitenkin olevan elinikäinen, jatkuva prosessi (German 2014, 17).

Poliittisen sosialisoinnin ei siis käytännössä juurikaan eroa muusta sosiaalisesta oppimisesta: sen voidaan nähdä olevan sarja erilaisia sosiaalisia ja psykologisia prosesseja, joka tapahtuu ihmisten välisessä sekä yksilöiden ja instituutioiden välisessä kanssakäymisessä (Dawson & Prewitt 1969, 37). Pawełczyk ja Jakubowski (2019, 108–109) määrittelevät poliittisen sosialisoinnin olevan prosessi, jossa yksilön kulttuuri, poliittiset lähtökohdat ja tietoisuus muotoutuvat, ja jossa yksilö imitoi ja omaksuu oppimistaan toimintamalleja. Sosialisointia kuvataan siis usein jatkumona, jossa ihminen löytää paikkansa poliittisesta yhteisöstä ja omaksuu samalla eri sosialisointiprosessin välittäjiltä, sosialisointiajenteilta, ymmärryksen häntä ympäröivästä poliittisesta järjestelmästä (Hyman 1959, 17–18). Keskeisimpinä sosialisointiajenteina nähdään usein vanhemmat, koulu, ystävät sekä media (Quintelier 2015, 54–55).

Ihmisillä voidaan nähdä olevan eräänlainen ”poliittinen minä”, joka koostuu esimerkiksi tiettyjen puolueiden tai poliittisten hahmojen kannatuksesta, poliittisista asenteista, patriottisista tai nationalistisista tunteista, poliittisten rakenteiden tuntemisesta ja henkilön omasta asemasta häntä ympäröivään poliittiseen maailmaan nähden. Suurin osa ihmisistä rakentaa tätä poliittista minäänsä juuri aiemmin mainittujen sosialisointiajenttien vaikutuksen myötä. Lapsuudessa poliittinen minä kehittyy pääasiassa tunteiden avulla, mutta nuoruudessa ja murrosiän lopulla tunteiden sijaan minuus kehittyy edelleen poliittisen elämään osallistumisen, poliittisen maailman määrittelyn ja opitun tiedon avulla. (Dawson & Prewitt 1969, 18, 50–51.)

Sosialisointiprosessi jaetaan usein kahteen vaiheeseen, primääriseen sosialisointiin ja sekundääriseen sosialisointiin, ja sen voidaan nähdä tapahtuvan sekä passiivisesti, aktiivisesti tai ennakoivasti. Primäärinen sosialisointi tapahtuu kotona enimmäkseen perheen sisällä, kun taas

sekundäärinen sosialisatio myöhemmällä iällä kodin ulkopuolella muiden sosialisatioagenttien, kuten koulun, ystävien tai median välityksellä, ja jatkuu koko loppuelämän. (Paul 2013, 190–198.)

Passiivinen sosialisatio käsittää ne tilanteet, jolloin henkilö on epäsuorasti tekemisissä politiikan kanssa ja joihin henkilö ei ole hakeutunut tarkoituksenaan keskustella tai oppia poliittisista kysymyksistä. Lapsena vierestä seuratut vanhempien politiikkaa käsittävät keskustelut tai mediassa nähdyt vaalikampanjat ovat esimerkkejä passiivista sosialisatiota edistävästä tilanteista. Aktiivista poliittista sosialisatiota ovat kaikki tilanteet, joissa henkilö altistuu tarkoituksenmukaisesti politiikalle. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi opetus koulussa tai itse etsitty poliittisia kysymyksiä käsittelevä tieto internetistä, kirjallisuudesta tai muista lähteistä. Ennakoivassa sosialisatiossa henkilö rakentaa itse itselleen toivomaansa tai ihailemaansa asemaa; hän saattaa esimerkiksi imitoida itselleen tärkeän auktoriteetin tapaa käsitellä yhteiskunnallisia kysymyksiä tai äänestää omaan elämäntilanteensa nähden itselleen sopimatonta puoluetta. Ennakoivassa sosialisatiossa henkilö yrittää omaksua itselleen sellaisen yhteiskunnallisen roolin, jota hän ei välttämättä vielä oikeasti edusta, mutta jonka hän toivottaa joskus saavuttavansa. (Dawson & Prewitt 1969, 38, 63.)

Tutkielmassa kyseessä olevien kaksoiskansalaisten tapauksessa sosialisatioprosessin voi ajatella muistuttavan palimpsestia – antiikin aikaista käsikirjoitusta, jossa alkuperäinen teksti on pyyhitty tai pesty pois kirjoitusalueelta ja korvattu uudella tekstillä. Eläminen monessa eri tilassa samanaikaisesti muuttaa jatkuvasti opittuja asenteita ja toimintatapoja, jolloin ”vanhaa tekstiä” poistetaan kirjoitusalueelta ja korvataan uudella. Ihmiselämä ei kuitenkaan toimi kuin tabula rasa, joten ”uuden tekstin”, eli uusien toimintatapojen, läpi pilkistää edelleen ”vanhaa alkuperäistä tekstiä”, eli aiemmin omaksuttuja tapoja ja ajatusmalleja. Sosialisatiokokemukset eri konteksteista vuorovaikuttavat jatkuvasti keskenään ja voivat luoda täysin uusia ja uniikkeja merkityksiä. (Paul 2013, 190.)

Tutkielmani keskiössä ovat Suomessa pitkään tai aina asuneet Yhdysvaltain ja Suomen kaksoiskansalaiset. Näiden henkilöiden asema poliittisen sosialisatian suhteen on erityislaatuinen, sillä he kasvavat samanaikaisesti kahteen yhteiskuntaan ja rakentavat transnationaalia poliittista identiteettiään tai identiteettejään eri sosialisatioagenttien avulla.

Monien pitkään tai aina yhdessä maassa asuneiden kaksoiskansalaisten tapauksissa ainoat tavat oppia toisen kotimaansa ajankohtaisista kysymyksistä, puolueista, muista organisaatioista ja tapahtumista on omien vanhempien, suvun sekä median kautta. Vanhemmille voi olla erityisen tärkeää ylläpitää lapsen yhteyksiä toiseen kotimaahansa, jolloin heidän roolinsa myös sosialisatioagentteina korostuu entisestään. Esittelen seuraavaksi lyhyesti tämän tutkielman kannalta tärkeimmät sosialisatioagentit, jotka ovat vanhemmat ja media.

2.3.1 Vanhemmat

Näistä edellä luetelluista sosialisatioagenteista vanhempia pidetään yleisesti voimakkaimpana vaikuttajana lapsen poliittisessa sosialisatioprosessissa. Erityisesti Yhdysvalloissa useat tutkimukset ovat osoittaneet, että molempien vanhempien kannattaessa samaa puoluetta on erittäin todennäköistä, että perheen lapset tulevat kannattamaan samaa puoluetta vanhempiensa esimerkistä. Talouksissa, joissa politiikasta puhutaan kotona perheen kesken ja jossa lapset tietävät mitä mieltä heidän vanhempansa ovat ajankohtaisista kysymyksistä, on hyvin todennäköistä, että puolueen lisäksi lapset tulevat olemaan samaa mieltä ajankohtaisista poliittisistä kysymyksistä kuin vanhempansa. (German 2014, 20.)

Vanhempien vaikutus lastensa poliittiseen osallistumiseen aikuisiässä tiivistyy kahteen teoriaan: sosiaalisen oppimisen teorian mukaan lapset ja nuoret omaksuvat poliittisia arvoja, mielipiteitä ja osallistumisen keinoja mallintamalla vanhempiensa käytöstä. Toisen lähestymiskulman, statuksen periytyminen teorian mukaan, vanhempien korkea sosioekonominen asema, erityisesti korkeakoulutautuminen, ja sen periytyminen eteenpäin vaikuttaa lasten ja nuorten poliittisiin arvoihin, mielipiteisiin ja valittuihin poliittisen osallistumisen keinoihin. Korkeassa sosioekonomisessa asemassa olevat ihmiset osallistuvat todennäköisimmin aktiivisesti politiikkaan eri tavoin, ja korkea sosioekonominen asema periytyy merkittävästi sukupolvelta toiselle. Nämä kaksi teoriaa eivät välttämättä ole toisiaan poissulkevia, vaan niiden voidaan nähdä myös täydentävän toisiaan: lapset saattavat myös seurata vanhempiensa jälkiä koulutuksen saralla nimenomaan sosiaalisen oppimisen kautta. (Gidengil et al. 2016, 373.)

Sosiaalisen oppimisen teoria näkee vanhempien ja lasten poliittisten valintojen samankaltaisuudet olevan peräisin sosiaalisesta vaikutuksesta ja oppimisprosesseista kotoa. Nämä lasten oppimisprosessit nojaavat vahvasti vanhempien käytöksen seuraamiseen ja sen mallintamiseen, imitoimiseen ja tunnistamiseen. Kun vanhemmat osallistuvat ja keskustelevat politiikasta johdonmukaisesti ja jatkuvasti, lapset oppivat ja seuraavat vanhempiensa esimerkkiä todennäköisemmin jatkossa. Varsinkin tilanteissa, jossa lapsi kasvaa kahden vanhemman perheessä, ja molemmat vanhemmat ovat samanmielisiä poliittisten kysymysten ja osallistumisen keinojen suhteen, on sosiaalisen oppimisen vaikutus lapsen poliittiseen socialisaatioprosessiin merkittävä. (Jennings et al. 2009 787–788.) Vanhemmilta opitut asenteet ja arvot ovat useassa tapauksessa keskeisiä pohjaavia arvoja myös yksilön aikuisuudessa, kun taas muualta opitut mielipiteet ja asenteet ovat herkempiä muutokselle (Kroh & Selb 2009, 571).

Käytöksen mallintaminen voi perustua vanhemmilta saatuihin sanallisiin ohjeisiin tai konkreettisen toiminnan seuraamiseen ja siitä oppimiseen. Lapsi voi saada vaikutteita poliittisen osallistumisen keinoista esimerkiksi pääsemällä vanhempansa mukaan äänestyspaikalle tai näkemällä vanhempansa menevän äänestämään. Vanhemmat saattavat myös esimerkiksi kotona opettaa lapsilleen äänestämisen olevan tärkeää tai jokaisen kansalaisen velvollisuus. Erityinen vaikutus vanhemmilla on ensimmäistä kertaa äänestysiässä olevan lapsen äänestyskäyttäytymiseen, sillä he voivat auttaa lasta rekisteröitymään äänestäjäksi, kertoa tapahtumakulusta äänestyspaikalla tai mahdollisesti mennä lapsen mukaan äänestämään. Luonnollisesti vanhemmat voivat myös opettaa lapsilleen äänestämisen olevan turhaa tai ettei tavallisella kansalaisella ole mahdollisuutta vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon. (Gidengil et al. 2016, 375.)

Statuksen periytyminen teorian mukaan korkeassa sosioekonomisessa asemassa olevien vanhempien lapset perivät vanhempiensa luokan suomat etuoikeudet, joka näkyy suoraan aktiivisempänä poliittisena kiinnostuksena ja osallistumisena. Merkittävimpänä tekijänä pidetään usein korkeakoulutusta, jolla jo itsessään on suora vaikutus poliittiseen osallistumiseen, ja joka mahdollistaa korkeamman tulotason ja korkeamman aseman työelämässä. Korkeakoulutetut ovat todennäköisimmin kiinnostuneita ja tietoisia politiikasta, omaavat korkean kansalaispätevyyden ja kuuluvat poliittisesti aktiivisiin sosiaalisiin verkostoihin. (Verba et al. 2003, 47.) Korkeakoulutetut

vanhemmat puhuvat kotona useammin politiikasta, jolloin korkeakoulutettujen lapset todennäköisimmin altistuvat poliittiselle keskustelulle nuoresta pitäen. Verrattuna siis sosiaalisen oppimisen teoriaan, statuksen periytymisen teorian mukaan tärkein tekijä lasten poliittisen osallistumisen suhteen on vanhempien sosioekonominen asema ja erityisesti korkeakoulutus, ei niinkään vanhempien luoma esimerkki. (Gidengil et al. 2016, 374.)

On kuitenkin otettava huomioon, että erityisesti puoluekannatuksen periytyminen sukupolvelta toiselle on riippuvainen kontekstista. Yhdysvalloissa on kaksipuoluejärjestelmä, jolloin yksilöiden sitoutuminen nimenomaan puolueeseen tiettyjen arvojen sijasta on voimakkaampaa kuin monipuoluejärjestelmässä. Westholm ja Niemi (1992) kuitenkin osoittivat, että myös monipuoluejärjestelmissä, kuten Suomessa, lasten ja vanhempien puoluevalinnoilla on yhteys, joskaan ei yhtä voimakas kuin Yhdysvalloissa. Ventura (2001) taas osoitti, että monipuoluejärjestelmissä lapset samaistuvat enemmänkin vasemmisto-oikeisto-akselin sisällä vanhempiensa mielipiteisiin suoranaisen puoluevalinnan sijasta.

Gidengil, Wass ja Valaste (2016) osoittivat, että statuksen periytymisen teoria ei sellaisenaan selitä äänestyskäyttäytymistä maissa, joissa vanhempien ja lasten koulutustasolla ei ole erityisen vahvaa yhteyttä. Esimerkiksi Yhdysvalloissa korkeakouluttautuminen periytyy sukupolvelta toiselle merkittäväällä tasolla, mutta Suomessa lapset kouluttautuvat yhdysvaltalaisia useammin vanhempiaan korkeammalle tasolle. Vanhempien sosioekonomisella asemalla on Suomessakin merkitystä lasten äänestysaktiivisuuden kannalta, mutta kaikkein merkittävin tekijä on vanhempien oma äänestysaktiivisuus. Suomen kontekstissa sosiaalisen oppimisen teoria selittää vanhempien merkitystä sosialisatioagentteina osuvammin.

Usean Suomessa asuvan Yhdysvaltain ja Suomen kaksoiskansalaisen tilanteessa toinen tai molemmat vanhemmista ovat yhdysvaltalaisia. Yleensä vanhemmat pyrkivät säilyttämään kulttuurisen ja poliittisen identiteettinsä toisenkin kulttuurin valta-alueella ja sosiaalistamaan lapsensa samalla tavalla kuin he ovat itse sosialisoituneet (Gonzales-Mena 1997, 32). Tämä voi olla erityisen haasteellista kahden kulttuurin paineessa ja juuri siksi voi olla, että tämä sosialisatioprosessi tiedostetaan ja koetaan perheessä erityisen merkitykselliseksi.

Yhdysvalloissa jokaisen tulee rekisteröityä äänestäjäksi voidakseen äänestää vaaleissa. Tätä rekisteröitymisprosessia on usein kuvattu monimutkaiseksi ja erityisesti heikommassa asemassa olevia ryhmiä ulossulkeväksi (ks. esim. Alvarez et al. 2007, Michener 2016, Bennion & Nickerson 2016). Rekisteröityminen ja äänestäminen ulkomailta voi tuntua Suomessa kasvavasta henkilöstä monimutkaiselta, jolloin vanhempien kanssa käydyt keskustelut ja vanhempien käytöksen seuraaminen on erityisen tärkeässä asemassa. Voisi myös olettaa, että kaikkein haavoittuvimmassa asemassa oleville vähävaraisille yhdysvaltaisille ei ole mahdollista muuttaa Suomeen, joten tässä tutkielmassa haastatelluiden kaksoiskansalaisten yhdysvaltalaiset vanhemmat ovat todennäköisesti edes kohtuullisen korkeassa sosioekonomisessa asemassa.

2.3.2 Media ja internet

Median ja internetin rooli sosialisaatioagenttina voimistuu usein lapsuuden jälkeen, jonka takia sitä voi pitää yhtenä poliittisen sosialisaation prosessin merkittävänä pilarina. Uusi, entistä verkottuneempaan viestintätapaan nojaava media muokkaa niitä mekanismeja ja prosesseja, jotka vaikuttavat kansalaisten poliittiseen sosialisaatioon. Mediaympäristön murros internetin aikakaudella on siis vaikuttanut huomattavasti poliittisen sosialisaation prosessiin, ja sen vaikutukset ovat parhaiten nähtävillä siinä ikäluokassa, joka on aikuistunut sosiaalisen median aikakaudella. (Ohme & de Vreese 2020, 1–3.) Nuoremmat sukupolvet myös hakevat tietoa ja vuorovaikuttavat poliittisen sisällön kanssa juurikin internetin avulla (German 2014, 23).

Sosiaalisen median voikin nähdä olevan yksi vaikuttavimmista kommunikaation ja vuorovaikutuksen alustoista tänä päivänä, erityisesti nuorempien sukupolvien kohdalla (Gündüz 2017, 85). Internetin voi nähdä olevan väline, jonka avulla ongelmia ja ajankohtaisia asioita voidaan tunnistaa, oppia niistä lisää ja integroida osallisuutta omaan arkielämään. Toisaalta internetin voi myös nähdä olevan luova tila, joissa erityisesti nuoret vahvistavat toimijuuttaan, politisoivat diskursseja ja rakentavat omia vastauksiaan niihin. Internet voi osaltaan alentaa kynnystä osallistua politiikkaan myös internetin ulkopuolella erityisesti nuorten tapauksissa. (Collin 2008, 539.) Sosiaalinen media on vaikuttanut myös poliittiseen toimintaympäristöön muovautumiseen, sillä se on tarjonnut alustan ei-institutionalisoiduille poliittisen osallistumisen

tavoille, kuten internetissä vaikuttamiselle ja kampanjoinnille, yhteisöjen rakentamiselle ja suurille varainhankintakampanjoille (Ohme & de Vreese 2019, 5).

Perinteisen median kyky toimia julkisen keskustelun portinvartijana on erityisesti 2000-luvulla heikentynyt, ja mediakanavat ovat muovautuneet joukkoistetuiksi tietovirroiksi, jotka syntyvät kullekin käyttäjälle algoritmien avulla. Tähän logiikkaan perustuva, vuorovaikutukseen ja verkottuneisuuteen pohjautuva mediaympäristö tarjoaa lukuisia mahdollisuuksia ja polkuja yksilöiden poliittisen sosialisointiin. (Ohme & de Vreese 2020, 4–5.) Sosiaalisen median kanavat, kuten Twitter, Instagram, Facebook, Youtube ja TikTok, rakentavat algoritmien avulla kullekin käyttäjälle yksilöllisen ympäristön alustalle ja syöttävät sellaista sisältöä, jonka ne laskevat kiinnostavan käyttäjää. Ne laajentavat käyttäjän sosiaalista verkostoa yhdistämällä toisilleen ennalta tuntemattomia ihmisiä ympäri maailmaa yhteen. Kuitenkin useimmiten käyttäjän henkilökohtainen suhde sosiaalisen median luoman verkoston muihin jäseniin on hyvin vähäinen tai jopa täysin olematon verrattuna henkilön sosiaalisiin verkostoihin internetin ulkopuolella. (Loader et al. 2014, 149.)

Sosiaalisen median kanavat ovat monissa maissa ohittaneet perinteisen median kanavat käyttäjämäärillään. Verkostoitumisen lisäksi ne ovat yhä suuremman väestönosan pääsääntöinen uutisten ja journalismin, tiedonhaun ja ajankohtaisten tapahtumien seuraamisen väline. (Ohme & de Vreese 2020, 2–3.) Suomessa vuonna 2020 jopa 88 prosenttia väestöstä seurasi uutisia ensisijaisesti internetin välityksellä ja vain 37 prosenttia väestöstä printtimedian kautta. Samana vuonna Yhdysvalloissa 72 prosenttia väestöstä kertoi seuraavansa uutisia internetistä ja 20 prosenttia printtimediasta. Vuonna 2017 Donald Trumpin presidenttikauden alettua uutisten kulutus lisääntyi Yhdysvalloissa merkittävästi aiempaan verrattuna. Molemmissa valtioissa suosituin väline uutisten seuraamiseen vuonna 2020 oli älypuhelin. (Newman et al. 2020, 69, 88.)

Sosiaalisella medialla ja internetillä on erityinen vaikutus kaksoiskansalaisten sosialisointiin, sillä monet kaksoiskansalaiset rakentavat ja ylläpitävät transnationaalista identiteettiään internetin avulla erityisesti nuoruudessa. Navarrete ja Huerta kuvailevat internetin muovanneen transnationaalien yhteisöjen vuorovaikutustapoja tarjoamalla ikään kuin integroidun sillan kotiin: transnationaalit henkilöt voivat internetin avulla tunkea samankaltaisia yhteisöllisyyden tunteita,

kuin he kokisivat fyysisissäkin yhteyksissä. (Navarrete & Huerta 2006, 2–3.) Koska yhteyden pitäminen maantieteellisesti kaukana olevaan toiseen kotimaahan on internetin ja sosiaalisen median aikakaudella helppoa, se voi olla transnationaalissa perheessä kasvaneelle kaksoiskansalaiselle tärkeä tapa rakentaa omaa identiteettiään ”siellä”. Toisaalta erityisen tärkeäksi yhteydenpitovälineeksi koetut sosiaalisen median kanavat muovaavat etäältä toisen kotimaan poliittista elämää seuraavan kaksoiskansalaisen arvoja ja mielipiteitä, toimien täten merkittävänä sosialisatioagenttina.

Juuri tämä sosiaalisten verkostojen ja samalla yksilöllisen uutisvirran yhdistäminen nähdään sosiaalisen median valttikorttina, tehden siitä aikamme suurimpia vaikuttajia kansalaisten poliittisen socialisaation prosessissa (Ohme & de Vreese 2020, 5). Koska internetin ja sosiaalisen median voimakas vaikutus sosialisointiprosessiin on vahvasti myös sukupolvikysymys, täytyy tässäkin tutkielmassa huomioida haastateltavien kaksoiskansalaisten iän vaikutus poliittisen socialisaation kokemukseen. On oletettavaa, että mitä nuorempi haastateltava on, sitä suurempi vaikutus internetillä on poliittiseen socialisaatioon. Haastateltavista nuorin oli haastatteluhetkellä 21-vuotias, joten hänen kokemuksensa internetin ja sosiaalisen median vaikutuksista voi erota huomattavastikin häntä yli kymmenen vuotta vanhemmista haastateltavista.

2.4. Poliittinen identiteetti

Identiteetin voi kuvata olevan henkilön paikka tai rooli yhteiskunnassa. Jokaisella ihmisellä on useita rooleja, joita hän ylläpitää samanaikaisesti. Henkilö voi olla esimerkiksi opiskelija, tamperelainen, kuorolainen, milleniaali ja vaikka kurdi. Simonin mukaan jotkut roolit ovat eksklusiivisia, rajatun ja pienen joukon ylläpitämiä. Tällainen rooli voi olla esimerkiksi kuorolainen. Toiset roolit, kuten esimerkiksi eurooppalaiset, sisältävät suuremman joukon ihmisiä. Osa rooleista on automaattisesti toisiaan poissulkevia, kuten työtön ja työssäkäyvä ja osa sisältyy toisiinsa, kuten suomalainen ja eurooppalainen. (Simon 1999, 56.)

Politiikan tutkimuksessa identiteetin muodostumista on tutkittu verrattain paljon. Klandermans (2014) jakaa identiteetin henkilökohtaiseen, sosiaaliseen ja kollektiiviseen identiteettiin. Hänen mukaansa henkilökohtaisen identiteetin muodostavat ne roolit, jotka kukin henkilö täyttää.

Sosiaalinen identiteetti taas tarkoittaa henkilön omaa sosiaalisesti konstruoitua tietoisuutta yhdestä tai useammasta hänen täyttämästään roolista. Sosiaalinen identiteetti on siis osa henkilön minäkuva, joka rakentuu niistä ryhmistä, jonka jäsen hän on. Yksilöt eroavat toisistaan sosiaalisen identiteettinsä perusteella sekä kvalitatiivisesti, eli suhteessa siihen minkälaisiin ryhmiin he kuuluvat, että kvantitatiivisesti, eli suhteessa siihen kuinka vahvasti he identifioituvat kyseisiin ryhmiin. (Klandermans 2014, 2–3.) Myös sosiaalinen identiteetti rakentuu useammasta osasta. Perinteisesti sen on nähty sisältävän kolme tekijää, joita ovat yksilön identifioituminen muiden yksilöiden kanssa, ymmärrys ryhmän yhteisestä historiasta ja tulevaisuudesta sekä strategiat, joilla ylläpidetään ja painotetaan ryhmän erityisiä piirteitä, jotka voivat perustua esimerkiksi kieleen tai tiettyyn maantieteelliseen alueeseen. Määritellessä sosiaalista identiteettiä ryhmät erottavat usein ”meidät” ja ”muut” omien erityispiirteidensä avulla. (Ollila 1998, 127.)

Tutkielmani tarkoituksena on selvittää miten kaksoiskansalaiset kiinnittyvät toiseen kotimaahansa. Siksi olennaista on määritellä identiteetti myös kansalaisuuden ja etnisyyden näkökulmasta. Bradyn & Kaplanin (2000) mukaan etnistä identiteettiä voidaan pitää osana sosiaalista identiteettiä, koska se syntyy ryhmän muotoutuessa, yksilön ryhmään identifioituessa ja eri ryhmien välisessä vuorovaikutuksessa. Tutkijat määrittelevät etnisen identiteetin syntyväksi esimerkiksi yhteisestä perimästä ja historiallisista muistoista, kulttuurista, kotimaasta, kielestä, uskonnosta tai rodusta. Konstruktivistisen näkökulman mukaan etninen identiteetti syntyy sosialisatiosta sekä ryhmän sisällä tapahtuvasta vuorovaikutuksesta, ja se muovautuu jatkuvasti muuttuvassa kontekstissa. (Brady & Kaplan 2000, 59.)

Tämän tutkielman kontekstissa tarkastelun kohteena on erityisesti identiteetin poliittisuus. Monesti yksittäisen ihmisen identiteetin sijaan on mielekästä tarkastella jaettuja, kollektiivisia identiteettejä ja niiden merkityksiä ihmisten toiminnalle. Usein kollektiivinen identiteetti on kuitenkin yksilöiden omassa kokemusmaailmassa melko taka-alalla, ja se nousee merkittävään asemaan vasta tiettyjen jaettujen kokemusten ja poliittisten tapahtumien kautta (Klandermans 2014, 2–4.) Klandermansin mukaan kollektiivinen identiteetti siis tarkoittaa sitä jaettua tietoisuutta, jonka tietyn ryhmän jäsenet jakavat keskenään. Käytännössä sosiaalinen identiteetti on siis yksilön omien roolien analysointia useammassa ryhmässä ja kollektiivinen identiteetti yhden ryhmän kokema yhteinen identiteetti.

Kollektiivinen identiteetti politisoituu ja muuttuu yhteiskunnallisesti merkittäväksi, kun kollektiivisen identiteetin jakavat henkilöt osallistuvat politiikkaan ryhmänsä puolesta. Identiteetti usein myös vahvistuu kriisin myötä. Identifioitumisen ja poliittisen osallistumisen yhteys on suoraviivainen: mitä enemmän henkilö identifioituu johonkin ryhmään, sitä todennäköisemmin hän osallistuu myös politiikkaan, varsinkin nimenomaan osana kyseistä ryhmää. Kollektiiviset identiteetit voivat politisoitua erinäisten poliittisten tapahtumien ja niiden synnyttämien valtataisteluiden kautta. Tässä tutkielmassa käytän tapausesimerkinä Yhdysvaltain presidentinvaaleja. Sosiaaliset ryhmät yrittävät usein muuttaa, luoda tai puolustaa olemassa olevia valtarakenteita, jonka seurauksena kollektiiviset identiteetit ja niiden politisoituminen saattavat nousta keskiöön. (ibid.)

Politisoitumisen myötä ryhmän jäsenet jakavat niin sanotun politisoituneen kollektiivisen identiteetin, joka toimii ryhmälle uniikkina motivaattorina poliittiseen osallistumiseen. Simon ja Grabow argumentoivat, että tämä politisoitunut kollektiivinen identiteetti transnationaaleissa yhteisössä on aina kaksoisidentiteetti: se sisältää sekä identifioitumisen kollektiivin omaan ryhmään (eli esimerkiksi tämän tutkimuksen tapauksessa Suomessa asuviin suomalaisyhdysvaltalaisiin) että ympäröivään yhteiskuntaan tai asuinmaahan (eli tässä tapauksessa Suomeen ja suomalaisiin). (Simon & Grabow 2010, 718.)

O’Byrne (2003, 159–160) argumentoi, että poliittiset identiteetit ovat sosiaalisesti ja pragmaattisesti konstruoituja nimikkeitä, jotka rakentuvat yksilön omien valintojen, verkostojen ja kulttuuristen tekijöiden kautta, ja joka ilmenee globaalissa ulottuvuudessa. Myös Ollila (1998, 128) tunnistaa identiteetin postmodernissa kontekstissa olevan muuttuva ja joustava prosessi, joka ei ole koskaan lopullisesti valmis. Identiteetin muodostuminen ja kuuluvuuden tunne riippuu myös tiettyyn ryhmään kuulumisen eduista ja haitoista – käytännössä siis transnationaalissa kontekstissa identiteetti muuntuu, kun yksilö yrittää valita mitä tai kuka hänen kannattaa olla missäkin hetkessä (Sardinha 2011, 282). Seuraavaksi avaam transnationaalien identiteetin käsitettä.

2.4.1 Transnationaali identiteetti

Kansallinen identiteetti voidaan määrittää tarkoittavan sellaisia yhteisöjä, jotka kokevat yhteisen ”veren ja kuuluvuuden” kumpuavan jaetusta kotimaasta, kulttuurisista myyteistä ja symboleista, historiallisista muistoista, taloudellisista resursseista sekä lakiin ja politiikkaan liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista. Kansallinen identiteetti voi perustua tiukasti rajatulla maantieteellisellä alueella olevan kansallisvaltion kansalaisuuteen tai vaihtoehtoisesti yhteisön kielellisiin, uskonnollisiin tai etnisiin yhteyksiin. Modernissa maailmassa kansallinen identiteetti tukeutuu ja tukee käsitystä kansallisvaltioista ja niiden instituutioista, mutta on kuitenkin tärkeää huomioida, että maailmasta löytyy myös useita valtiottomia kansoja ja monikansallisia valtioita. (Norris 2011, 25.)

Joissain tapauksissa kansallinen identiteetti syntyy vasta transnationaalien maahanmuuton myötä. Monesti ihmiset tulevat erityisen tietoisiksi identiteetistään vasta lähdettyään kotiseuduiltaan ja käsitellessään kysymyksiä siitä keitä he ovat ja mistä he tulevat. Kansallisesta identiteetistä tulee vahva, usein ideologinen ja kollektiivinen, ja monet nojaavat siihen vahvasti erityisesti maahanmuuttoprosessin aikana. (Peltoniemi 2018a, 35.)

Maahan muuttaneiden lapset kasvavat kahden kulttuurin keskellä transnationaalissa ympäristössä, jolloin he rakentavat usein niin sanotun kaksoisidentiteetin. Kaksois- tai moni-identiteetillä viitataan tässä työssä henkilön kahteen tai useampaan samanaikaiseen identiteettiin, jotka voivat olla esimerkiksi kollektiivisia kansallisia tai etnisiä identiteettejä. (Peltoniemi 2018a, 35; Sardinha 2011, 375.) Englanninkielisessä kirjallisuudessa käytetään usein myös termiä *hyphenated identities*, viitaten tapaan ilmaista esimerkiksi kahta samanaikaista kansalaisuutta, kuten *Finnish-American*, suomenyhdysvaltalainen (ks. esim. Sardinha 2011; Giampapa 2001; Sirin & Fine 2008; Kaya 2018). Suomen kielessä sopiva vastine voisi olla esimerkiksi yhdysidentiteetti, toisaalta esimerkiksi Ronkainen (2009) on väitöskirjassaan käyttänyt myös termiä ”väliviivakansalainen”.

Jo transnationaalissa perheessä kasvavan henkilön nuoruudesta lähtien kahden kulttuurin välisessä tilassa kasvaminen ja niihin sosiokulttuurisen suhteen luominen on merkittävässä asemassa identiteettien rakentumisen kannalta. Näiden kahden kulttuurillisen tilan merkitys ja tärkeys henkilölle voivat vaihdella elämän eri vaiheissa, niiden suhde toisiinsa voi muuttua ja henkilön

osallisuuden määrä voi kasvaa tai vähentyä. Transnationaalinen henkilön identiteetti liikkuu ja muuntuu ajassa ja paikassa, monitilaisessa sosiokulttuurisessa ympäristössä. Monesti näiden sosiokulttuurillisten tilojen välillä vallitsee tietynlainen kahtiajakautuneisuus: ne olettavat, että henkilö kehystää kaiken toimintansa, konstruktion ja kokemuksensa yhden tilan kontekstissa, vaikka henkilö toimii molempien tilojen rajapinnoilla, leikaten elämässään molempien läpi enemmän tai vähemmän. (Sardinha 2011, 374–375.) Juuri tämä dikotomia kahden kulttuurin välissä voi synnyttää kolmansia, transnationaaleja tiloja, jotka henkilöt ovat luoneet itse ja jotka eivät kuulu täysin kumpaakaan kulttuuriin.

Juuri tähän mainittuun ”kolmanteen tilaan” tarttuu Halleh Ghorashi, joka argumentoi, etteivät transnationaalien ryhmien tai henkilöiden identiteetit ole kansallisvaltioihin pohjautuvia kaksoisidentiteettejä, sillä kyse ei välttämättä ole niinkään identifioitumisesta tiettyihin maantieteellisiin alueisiin. Hän kuvailee transnationaalit identiteetit eräänlaisiksi hybrideiksi, jotka nimenomaan ratkaisevat kansallisvaltioihin perustuvien kaksoisidentiteettien dualiteetin; kyse on enemmänkin erilaisuuden ja samankaltaisuuden tunteesta asuinmaassa yhtäaikaisesti, jossa identifioituminen ”toiseen kotimaahan” on oikeastaan asuinmaan sisällä rakennettu kuvitelma asuinmaasta, tai niin sanottu kolmas transnationaali tila. (Ghorashi 2004, 339.)

On siis selvää, että transnationaalien henkilöiden kaksois-, moni- tai yhdysidentiteetit ovat kompleksisia, muuttuvia ja koostuvat vaihtuvista elementeistä eri etnisten ryhmien tai kansallisvaltioiden piiristä (Sardinha 2011, 378–379). Myös Tsuda näkee, että transnationaalit identiteetit ovat joustavia, hajautettuja, de-essentialistisia ja läpäisevät kansallisvaltioiden rajat. Transnationaali identiteetti pohjautuu kuuluvuuden tunteeseen kahta tai useampaa kansallisvaltiota kohtaan, jolloin henkilö identifioituu ja usein myös osallistuu molempiin kotimaihinsa samanaikaisesti. On kuitenkin huomioitava, että aktiivinen, rajat ylittävä vuorovaikutus ei ole välttämätöntä, jotta henkilö identifioituisi toiseen kotimaahansa – kuuluvuuden tunne ja valtioon identifioituminen voi syntyä myös nostalgiasta, muistoista tai henkilön omista tai jaetuista kuvitelmissa. (Tsuda 2012, 642–644.)

2.5. Yhteenveto

Olen edellä taustoittanut sekä transnationalismin, socialisaation että identiteetin käsitteitä. Ymmärtääkseen tämän teoreettisen taustoituksen merkitystä nimenomaan tutkielmassani olevien kaksoiskansalaisten tapauksessa, teen vielä ytimekkään tiivistyksen siitä, mitä socialisaatio ja identiteetti tarkoittavat transnationaalissa ympäristössä ja miten nämä ilmiöt ja prosessit vuorovaikuttavat keskenään.

Tutkielmani keskiössä olevat kaksoiskansalaiset kasvavat maassa, josta jompikumpi vanhemmista ei ole kotoisin. Heitä yhdistää ja määrittää monikulttuurinen ja pluralistinen elämäntapa, joka on saanut alkunsa juurikin transnationaalissa monitilaisessa socialisaatioprosessissa (Sardinha 2011, 374). Kaksoiskansalaisten tapauksessa heidän elämässään vaikuttavat socialisaatioagentit eivät ole sidottuja vain yhden kansallisvaltion alueelle, vaan ne jakautuvat useampiin valtioihin ja monikansallisiin järjestelmiin (Paul 2013, 186). Näiden yksilöiden identiteetti, maailmankuva ja tapa käyttäytyä siis rakentuvat niistä kokemuksista, joita monisyiset ja -tilaiset socialisaatioprosessit ja poliittiset järjestelmät ovat heille elämänsä aikana tarjonneet.

Identiteetti rakentuu socialisaatioprosessin myötä, mutta kuten teorialuvuissa on jo todettu, eivät socialisaatioprosessi tai identiteetti ole koskaan valmiita tai lopullisia. Varsinkin kaksoiskansalaisten tapauksessa oma suhde toiseen kotimaahan saattaa vaihdella eri elämänvaiheissa ja identiteetti saattaa myös muuntua sen mukaan mikä missäkin tilanteessa on henkilölle itselleen edullisinta. Transnationaalit kolmannet tilat ovat merkittävässä asemassa kaksoiskansalaisten identiteetin rakentumisessa ja muuttumisessa, sillä kaksoiskansalaisten jaetut kuvitelmat ja kulttuurit syntyvät juuri siellä (Ghorashi 2004, 330). Kaksoiskansalaisten identiteetit eivät siis koskaan ole staattisia tai yhtenäisiä, vaan monimuotoisia, ajassa ja tilassa muuttuvia kaksois-, moni- tai yhdysidentiteettejä.

Sen lisäksi, että tutkielmani kaltaisten kaksoiskansalaisten socialisaatioprosessi eroaa monitilaisuudellaan valtion valtaväestön socialisaatioprosesseista, sen merkitys voi olla perheen sisällä erityislaatuinen. Suomessa asuva yhdysvaltalainen vanhempi saattaa kokea erityisen tärkeäksi velvollisuudekseen ylläpitää ja opettaa lapselleen omasta kulttuuristaan ja

identiteetistään sekä lapsen toisen kotimaan yhteiskunnasta ja politiikasta. Kaksoiskansalainen voi kokea kuuluvuuden tunnetta toista kotimaataan kohtaan juuri vanhemmiltaan saatujen muistojen ja tiedon kautta, jolloin ajatus Yhdysvalloista tai yhdysvaltalaisuudesta saattaa perustua transnationaalissa kolmannessa tilassa olevaan kuvitelmaan varsinaisen kyseessä olevan kansallisvaltion sijasta.

Jossain tapauksissa kollektiivinen identiteetti saattaa nousta esiin tai voimistua vasta jonkin poliittisen tapahtuman myötä. Usein tämä myös aktivoi kollektiivisen identiteetin jakavia henkilöitä toimimaan poliittisesti ryhmänsä puolesta. Tässä tutkielmassa käytän tapaustutkimuksena Yhdysvaltain vuoden 2020 presidentinvaaleja, jossa olivat vastakkain republikaanien istuva presidentti Donald Trump ja demokraattien Joe Biden. Ennen siirtymistä tutkielman varsinaiseen empiiriseen osioon taustoitan lyhyesti vielä tilannetta vaalien alla.

3. ÄÄNESTÄMINEN JA PRESIDENTINVAALIT YHDYSVALLOISSA

Yhdysvalloissa järjestettävät vaalit voi jakaa kolmeen tasoon: liittovaltion vaaleihin, osavaltioiden vaaleihin ja paikallisiin vaaleihin. Liittovaltiotason vaaleja ovat neljän vuoden välein järjestettävät presidentinvaalit ja kahden vuoden välein järjestettävät kongressivaalit. Kongressivaaleissa valitaan edustajainhuoneen, eli kongressin alahuoneen 435 edustajaa sekä 100 hengen senaatista kolmasosa. Osavaltiotason vaaleissa äänestetään esimerkiksi kuvernöörin paikasta tai osavaltion lainsäädännöstä, ja paikallisissa vaaleissa valitaan esimerkiksi pormestari, maakuntien valtuusto, kaupungin viranomaisia tai tuomareita. Yhdysvaltain perustuslain mukaisesti vaalien järjestäminen on hyvin vahvasti osavaltioiden vastuulla, jotka voivat kukin oman lainsäädäntönsä avulla säätää miten vaalit käytännössä toteutetaan. (USAGov 2022; The White House 2022.)

Koska osavaltiot saavat itse päättää valtaosasta vaaleihin liittyvistä järjestelyistä, eikä äänestämisen prosessia ole yhdenmukaistettu esimerkiksi vaalikohtaisesti, poikkeavat vaalijärjestelyt huomattavasti toisistaan. Liittovaltiotasolla on säädetty raamit äänestysoikeuteen liittyen, jota

osavaltiot eivät voi kumota: jokainen 18 vuotta täyttänyt Yhdysvalloissa asuva Yhdysvaltain kansalainen on äänioikeutettu sukupuolestaan, rodustaan tai etnisyydestään riippumatta. Osavaltioissa on kuitenkin jonkin verran hajontaa sen suhteen missä vaaleissa ulkomailla asuvat Yhdysvaltain kansalaiset saavat äänestää, ja saavatko tietyistä rikoksista tuomitut ja henkilöt, joilla on vaikea älyllinen kehitysvamma (*“people who are mentally incapacitated”*) äänestää. Tällä hetkellä kaikissa muissa osavaltioissa paitsi Pohjois-Dakotassa jokaisen henkilön täytyy itse erikseen rekisteröityä äänestäjäksi voidakseen äänestää. (USAGov 2022.)

Ulkomailla asuvat yhdysvaltalaiset voisi jakaa pääasiallisesti kahteen kategoriaan: niihin, joilla on elämänsä aikana ollut pysyvä osoite Yhdysvalloissa ja niihin, jotka eivät ole koskaan asuneet Yhdysvalloissa. Koska vaaleissa äänestäminen toimii aina oman osavaltion kautta, monilla koko elämänsä Yhdysvaltain ulkopuolella asuneilla, kuten tämän tutkielman useilla haastateltavilla, herää kysymys siitä mihin osavaltioon he ovat äänioikeutettuja ja mitä se äänestysprosessin kannalta käytännössä tarkoittaa. Useimmissa osavaltioissa äänioikeus määrittyy tällöin oman yhdysvaltalaisen vanhemman kautta: se osavaltio, jossa vanhempi on viimeksi asunut, on se osavaltio, johon henkilö äänestää. Esimerkiksi Washingtonissa, Kentuckyssa ja Georgiassa ulkomailla koko elämänsä asunut yhdysvaltalainen saa äänestää myös osavaltiotason vaaleissa, kun taas New Yorkissa, Wisconsinissa ja Connecticutissa äänioikeus rajoittuu vain liittovaltiotason vaaleihin. Toisaalta taas esimerkiksi Marylandissa koko elämänsä Yhdysvaltain ulkopuolella asunut henkilö ole äänioikeutettu missään vaaleissa. (Federal Voting Assistance Program 2022a.)

Äänestäjäksi rekisteröitymisen ja äänestämisen käytännöt Yhdysvaltain ulkopuolelta äänestettäessä vaihtelevat myöskin. Äänestäjäksi voi rekisteröityä mihin tahansa osavaltioon täyttämällä internetissä Federal Post Card Application, joka ohjaa rekisteröityjän täyttämään tietyt henkilötiedot kunkin osavaltion vaatimusten mukaisesti. Valmis rekisteröintihakemus lähetetään lopulta vaaliviranomaisille osavaltiosta riippuen sähköisesti tai kirjeitse. Rekisteröinnin jälkeen henkilö saa joko sähköisesti, postitse tai faksilla äänestyslipukkeen yleensä noin 40 päivää ennen vaaleja. Täytetty äänestyslipuke, jonka ulkomuoto ja sisältö vaihtelevat osavaltiokohtaisesti, lähetetään takaisin osavaltion vaaliviranomaisille osavaltion lakien mukaisesti sähköisesti, postitse, faksilla tai diplomaattisella kuriirilla suurlähetystön kautta. Osavaltioilla on myös

vaihtelevat takarajat rekisteröitymiselle ja äänestyslipukkeen vastaanottamiselle, joka ulkomailta käsin äänestävän täytyy ottaa prosessissa huomioon. Joissain osavaltioissa on mahdollista seurata, että vaaliviranomaiset ovat vastaanottaneet lähetetyn äänestyslipukkeen ja joissain osavaltioissa on mahdollista vahvistaa onnistunut rekisteröityminen äänestäjäksi, kun taas joissain osavaltioissa ei voi erikseen varmistaa kumpaakaan. (Federal Voting Assistance Program 2022b.)

Yhdysvaltain presidentinvaaleissa on käytössä epäsuora vaalitapa, jossa kansalaiset eivät äänestä suoraan haluamaansa presidenttiehdokasta, vaan osavaltionsa valitsijamiehiä, jotka puolestaan äänestävät presidenttiehdokasta. Osavaltioiden valitsijamiesten määrä on määritelty perustuslaissa, ja niitä on käytännössä kunkin osavaltion senaattoreiden ja edustajainhuoneen jäsenten yhteenlaskettu määrä. Valitsijamiehiä on niin kutsutussa valitsijamieskokouksessa yhteensä 538, joista presidenttiehdokkaan on saatava taakseen vähintään 270 voittakseen vaalit. Valitsijamiehet edustavat demokraatti- tai republikaanipuoluetta. Valitut valitsijamiehet voivat halutessaan äänestää jotain muuta ehdokasta myös toisesta puolueesta, mutta käytännössä valitsijamiehet aina sitoutuvat äänestämään oman puolueensa ehdokasta. Kaikissa muissa osavaltioissa paitsi Mainessa ja Nebraskassa on käytössä enemmistövaalitapa, eli osavaltiossa eniten ääniä saanut puolue saa kaikki osavaltion valitsijamiesäänät. (Miller 2011, 64–65.)

Valitsijamiesmenettely mahdollistaa myös sen, että presidentiksi valittu voi voittaa vaalit vaaditulla valitsijamiesäänien enemmistöllä, mutta hävitä kansalaisten äänien kokonaismäärässä. Viimeisin esimerkki löytyy vuoden 2016 vaaleista. Donald Trump voitti vastaehdokkaansa Hillary Clintonin saamalla 304 valitsijamiesääntä, mutta sai kaikista kansalaisten äänistä vain 48 prosenttia verrattuna Clintonin 45.9 prosenttiin. Ääntenlaskun valmistuttua selvisi, että Clinton oli saanut 2,9 miljoonaa ääntä enemmän kuin Trump. Edellisen kerran valitsijamiesäänien ja äänten enemmistön tulos poikkesivat toisistaan vuonna 2000, kun George W. Bush voitti vaalit vain viiden valitsijamiesäänien erolla, ja hävisi äänten enemmistön Al Gorelle noin puolikkaalla prosentilla. (Sides, Tesler & Vavreck 2017, 34.) Erityisesti demokraattipuolueen kannattajien kannatus valitsijamiesmenettelyn poistamiseen on kasvanut viime vuosien aikana, kun taas republikaanipuolueen kannattajat seisovat jyrkästi valitsijamiesmenettelyn takana. Arviolta noin 60 prosenttia yhdysvaltalaisista aikuisista haluaisi järjestää presidentinvaalit niin, että presidentti

valittaisiin suoralla enemmistövaalilla nykyisen valitsijamiesmenettelyn sijasta. (Pew Research Center 2022.)

3.1. Yhteiskunnan polarisaatio

Vuoden 2020 presidentinvaaleja pidettiin yhdysvaltalaisen keskuudessa erittäin tärkeänä ja kandidaattien välisiä eroja merkittävänä (Pew Research Center 2020). Kuilu demokraattipuolueen ja republikaanipuolueen kannattajien välillä oli syventynyt entisestään: demokraatit kuvailivat republikaaneja esimerkiksi ahdasmielisiksi, kun taas republikaanit syyttivät demokraatteja epäisänmaallisuudesta. Molempien puolueiden kannattajat suhtautuivat toiseen puolueen kannattajiin jopa erittäin vihamielisesti, ja olivat samaa mieltä lähinnä siitä, että eivät olleet samaa mieltä edes “perusfaktoista.” Molempien puolueiden kannattajia kuitenkin huolestutti yhteiskunnan polarisaatio. (Pew Research Center 2019.) Vihamielisyys monien republikaanien ja demokraattien kesken oli niin vahvaa, että monet kokivat vihaavansa toista puoluetta voimakkaammin, kuin mitä he pitävät omasta puolueestaan. Vaikka yhdysvaltalaiset olisivatkin olleet tyytymättömiä oman puolueen ehdokkaaseen, he olivat haluttomia äänestämään toista puoluetta. Uskollisuus omaa puoluetta kohtaan on erittäin korkealla. (Abramowitz 2018, 164.)

Vuoden 2016 presidentinvaalien voitiin tulkita olleen äänestys myös siitä keitä ja mitä yhdysvaltalaiset kokivat olevansa ja mitä he tunsivat erilaisia ihmisiä ja kansoja kohtaan. Vaaleissa ikään kuin kiteytyi Yhdysvaltain käynnissä oleva identiteettikriisi, sillä nopeasti tapahtuvat muutokset yhteiskunnassa pakottivat yhdysvaltalaisia uudelleen määrittämään sekä itseään ja suhdettaan ympärillä olevan yhteiskuntaan. (Sides, Tesler & Vavreck 2017, 35.) Norris ja Inglehart argumentoivat, että yksi suuri tekijä Yhdysvaltain voimistuvassa jakautuneisuudessa ja polarisaatiossa on konservatiivisten arvojen vähittäinen rapautuminen ja korvautuminen liberaalimmilla arvoilla. Arvojen muutos aiheuttaa konservatiivien keskuudessa voimakkaan vastareaktion, niin sanotun autoritäärisen refleksin (*authoritarian reflex*). Tunne siitä, että itselle tärkeänä pidetyt arvot, joiden varaan oma elämä on rakennettu ja joita pidetään hyvin tärkeinä, ovat suoranaisesti uhattuna yhteiskunnan muutoksen edessä, on vaikuttanut erityisesti vanhempien valkoisten, maalla asuvien miesten mobilisoitumiseen. (Norris & Inglehart 2019, 338.)

Trump vetosi sekä 2016 vaaleissa että 2020 vaaleissa erityisesti valkoihoisiin, matalasti koulutettuihin republikaaneihin hyvinkin suorasukaisen rasistisella ja seksistisellä puhetyylillään, joka poikkesi hyvinkin paljon Yhdysvaltain poliittisen retoriikan tyylistä ennen hänen presidenttikauttaan. Erityisesti kysymykset rodusta, identiteetistä ja sukupuolesta olivat vuoden 2016 vaalien kulmakiviä. (Schaffner, MacWilliams & Nteta 2018, 30–31.) Trumpin retoriikan tyyli, joka tietoisesti rikkoi yhdysvaltalaisen yhteiskunnan poliittisen korrektiuden rajoja, oli omiaan syventämään kuilua jatkuvasti jakautuvammassa maassa, mutta myös saattamaan sellaisia äänestäjiä liikkeelle, jotka eivät olleet aiemmin poliittisesti aktiivisia (Norris & Inglehart 2019, 260–262). Trump käytti edukseen yhteiskunnan jakautuneisuutta ideologiaan, rotuun ja kulttuuriin liittyvissä kysymyksissä, ja lietsoi erityisesti äärioikeistolaisia liikkeitä Yhdysvalloissa esiin (Abramowitz 2018, 144).

3.2. Vuoden 2020 presidentinvaalit

Trump valmisteli narratiiviaan vaalien epärehellisydestä kuukausia ennen varsinaista vaalipäivää, vihjaten esimerkiksi jo syyskuussa 2020, ettei voi sitoutua rauhanomaiseen vallanvaihtoon, koska oli vakuuttunut demokraattien huijaavan esimerkiksi postitettavien äänestyslipukkeiden avulla (CNBC Television 2020). Vaalipäivän lähestyessä Trumpin vaalivilppiväitteet kiihtyivät, jolloin Trumpin nimittämä Yhdysvaltain postin johtaja vaikeutti postitse äänestämistä pienentämällä resursseja sekä hidastamalla postin palveluita ja republikaanipuolueen kuvernöörit vähensivät vaalilipukkeille tarkoitettujen postilaatikoiden määrää demokraattipainotteisissa kaupungeissa. (Vail et al. 2022, 13.)

Ilmapiiri vuoden 2020 vaalien alla oli hyvin kireä, ja yhdysvaltalaisten voitiin nähdä jakautuneen hyvin tiukasti kahteen, syvien jakolinjojen erottamaan puoleen arvoihin, rotuun, rasismiin, koronapandemiaan, talouteen, turvallisuuteen, tasa-arvoon ja ilmastonmuutokseen liittyvissä kysymyksissä. Trump keskittyi puheissaan erityisesti Twitterissä maalaamaan kuvaa demokraattipuolueesta vihollisina ja rikollisina, joka lietsoi yhdysvaltalaisen yleisön keskuudessa hyvinkin epäinhimillistävä, synkkää, väkivaltaista ja halventavaa diskurssia (Ott 2017, 62). Vaikka vastaehdokkaan ja hänen edustamansa puolueen ominaisuuksista viestiminen negatiiviseen sävyyn ei suinkaan ole uusi ilmiö poliittisessä diskussissa Yhdysvalloissa,

sosiaalisen median alustat ovat voimistaneet tämänkaltaisen retoriikan käyttöä, sillä algoritmien avulla ne levittävät kaikkein shokeeraavimpia ja negatiivisimpia ulostuloja erittäin tehokkaasti. (Ross & Caldwell 2020, 15.) Vuoden 2020 vaaleissa Twitter olikin suuressa roolissa erityisesti Trumpin vaaliviestinnässä.

Odotetusti äänestysaktiivisuus kipusi ennätyslukemiin (Pew Research Center 2021). Vaalipäivänä ääntenlaskun ensimmäiset tulokset olivat erittäin vahvasti kallellaan Trumpin eduksi, sillä äänestyskoneet laskivat saman tien vaalipäivänä äänestyspaikoilla annetut äänet, jotka olivat pääsääntöisesti republikaanien ääniä. Postitse jätettyjä ääniä, jotka olivat pääsääntöisesti demokraattien ääniä, sai vaalilakien mukaan alkaa laskea vasta äänestyspaikkojen sulkeuduttua, joten niiden vaikutus vaalien tulokseen saatiin tiedoksi viiveellä. Kun ääntenlasku eteni, useiden vaa'ankieliosavaltioiden alustavat tulokset kääntyivät republikaanipuolueelta demokraattipuolueen eduksi. (Vail et al. 2022, 13.) Trump vaati useaan otteeseen ääntenlaskun lopettamista esimerkiksi twiittaamalla "STOP THE COUNT!" (Colvin & Miller 6.11.2020), jota myös hänen kannattajansa huusivat äänestyspaikan ulkopuolella esimerkiksi Detroitissa. Toisaalta joissain kaupungeissa, kuten Phoenixissa, Trumpin kannattajat halusivat nimenomaan jatkaa ääntenlaskua, koska he pelkäsivät demokraattipuolueen jättävän Trumpin saamia ääniä laskematta. (Bierman & Megerian 5.11.2020).

Ympäri Yhdysvaltoja puhkesi osin väkivaltaiseksikin yltyneitä mielenosoituksia, joissa Trumpin kannattajat vaativat äänten uudelleenlaskentaa ja vielä keskeneräisen ääntenlaskun lopettamista. Useita satoja mielenosoittajia pidätettiin ja heiltä takavarikoitiin esimerkiksi tuliaseita, ammuksia ja veitsiä. (Bellisle & Geller 5.11.2020.) Republikaanipuolueen lakimiehet nostivat lukuisia oikeusjuttuja eri oikeusasteissa lopettaakseen ääntenlaskun tai hylätäkseen ääniä tietyissä osavaltioissa, mutta yksikään niistä ei tuottanut Trumpin kannalta toivottua tulosta (Shamsian & Sheth 23.2.2021). Joe Bidenin vaalivoitto julkistettiin neljä päivää vaalipäivän jälkeen, joskin Trump ei koskaan suostunut julkisesti myöntämään häviötään.

Trumpin vaalivilppikampanja kiihtyi sosiaalisessa mediassa, ja Twitter ilmoitti muutama viikko vaalipäivän jälkeen merkinneensä noin 300 000 twiittiä disinformaatioksi ja lisänneensä 456 twiittiin varoitustekstin sekä estäneensä tykkäämisen, niihin vastaamisen ja niiden

uudelleenjakamisen. Tämä ei kuitenkaan estänyt aggressiivisten ja vaaleihin epäluottamusta herättävien viestien leviämisen laajalti ympäri internetiä. (Sanderson et al. 2021.) Käynnissä olevien oikeusjuttujen lisäksi Trump yritti painostaa eri vaa’an-kieliosavaltioiden viranomaisia olemaan hyväksymättä vaalitulosta: esimerkiksi puhelussaan Georgian ylimmälle vaaliviranomaiselle Trump käski häntä “löytämään” tarvittava määrä ääniä ja uhkasi tottelemattomuuden tulevan “todella kalliiksi”. (Morris, Duster & Cole 4.1.2021.) Lopulta Trump yritti painostaa varapresidentti Mike Penceä olemaan hyväksymättä kongressin virallista valitsijamiesäänten laskun tulosta tammikuun kuudentena 2021 ja kumoamaan vaalien tuloksen. Pence ei totellut Trumpia, jolloin Trump harmitteli twiitissä seuraajilleen, ettei Pencellä “ollut rohkeutta” puuttua vaalitulokseen. (Clary 14.11.2022.)

Tammikuun 6. päivä 2021 Trump piti Washington D.C:ssä pitkän puheen kannattajilleen Save America -mielenosoituksessa. Puheensa aikana Trump toisti väitteitään vaalivilpistä ja kehoitti kannattajiaan lähtemään osoittamaan mieltään Capitol-kukkulalle, jossa kongressi oli istunnossa vahvistamassa valitsijamiesäänten tulosta. Puheensa lopuksi Trump patisti kannattajiaan “taistelemaan kovaa tai teillä ei ole enää valtiota”². Trumpin kannattajat lähtivät puheen loputtua Capitolille ja tunkeutuivat poliisien ohitse sen sisään hajottaen ovia, ikkunoita ja Capitolin sisätiloja. Capitolilla mielenosoittajat yrittivät etsiä erityisesti edustajainhuoneen puhemiestä Nancy Pelosia ja varapresidentti Mike Penceä, jonka useat mielenosoittajat halusivat hirtettävän. Yksi mielenosoittaja sai surmansa poliisin luodista Capitolin sisällä. Noin kaksi ja puoli tuntia Capitolin valtauksen alettua Trump julkaisi videon, jossa pyysi mielenosoittajia lähtemään kotiin. (BBC 2022a.) Myöhemmin tammikuun kuudennen tapahtumia selvittävän paneelin kuulemisessa eräs Trumpin hallinnon avustaja todistaa kuulleensa Trumpin sanoneen, että Pence olisi ansainnut tulla hirtetyksi (Cohen 28.6.2022).

Capitolin tapahtumia kuvattiin julkisessa keskustelussa esimerkiksi vallankaappausyritykseksi (Graham 6.1.2021), maanpetokseksi (Milbank 6.1.2021) ja terrorismiksi (Jalonick 2.3.2021). Trumpin sosiaalisen median tilit jäädytettiin väkivaltaan yllyttämisen vuoksi, joskin tämän tutkielman kirjoittamisen hetkellä Trump on juuri saanut Twitter-tilinsä takaisin (BBC 2022b).

² “We fight like hell and if you don’t fight like hell, you’re not going to have a country anymore.”

Päivä Capitolin valtauksen jälkeen demokraattien johtaja Chuck Schumer ja Nancy Pelosi vaativat Mike Penceä ottamaan käyttöön perustuslain 25. lisäyksen, jonka turvin Trump olisi erotettu presidentin virasta välittömästi. Pence ei suostunut tähän, jonka takia kongressi käynnisti virkarikosmenettelyn. Syyte odotetusti kaatui senaatissa, mutta historiallisen moni republikaanisenaattori loikkasi demokraattien puolelle äänestämään viraltapanon puolesta. (Cai 13.2.2021.) Capitolin valtauksesta käynnistyi lukuisia oikeusjuttuja niin valtaukseseen osallistuneita kuin Trumpia itseään vastaan. Trumpin virkakausi päättyi 21.1.2021, kun Joe Biden vannoi virkavalansa.

4. MENETELMÄ

Tutkielmani aihepiirin jo olemassaolevan tutkimuksen niukkuus tukee päätöstäni valita menetelmäksi juuri teemahaastattelut – niiden avulla voidaan nimittäin lähestyä aihepiiriä, josta ei tiedetä paljoa ennalta (Hirsjärvi & Hurme 2011, 35). Kuten Robson asian kiteyttää, miksi ei käyttää hyväksi sitä etua, että tutkittavat voivat itse kertoa itseään koskettavista asioista (Robson 1994, 227). Keskusteluissa esiin nousevat teemat voivat yllättää, joten monitahoisiin ja moniin suuntiin viittaaviin vastauksiin voidaan reagoida ja niitä voidaan ohjata parhaiten juuri haastattelun keinoin. Haastattelussa voidaan myös syventää vastauksia ja käyttää tarpeen mukaan lisäkysymyksiä. Teemahaastattelu ei kuitenkaan ole täysin vapaasti etenevä keskustelunomainen tilanne, kuten strukturoimaton haastattelu, sillä haastattelun aihepiirit ovat jokaiselle haastattelulle kuitenkin samat, vaikka kysymysten muoto ja järjestys voikin vaihdella tilanteen mukaan. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 35, 48).

Olen valinnut tutkielmani menetelmäksi puolistrukturoidun haastattelun, eli teemahaastattelun. Tavoitteenani on päästä kiinni kaksoiskansalaisten kokemuksiin poliittisesta kiinnittymisestään toiseen kotimaahansa sekä identiteetistään ja sen rakentumisesta haastatteluiden avulla. Teemahaastattelut ovatkin erinomainen menetelmä saada tietoa nimenomaan yksilöiden henkilökohtaisista kokemuksista yksittäisiin aiheisiin tai kysymyksiin liittyen. Haastatteluilla voidaan esimerkiksi avata yksilöiden tunteita ja kokemuksia, tiettyyn käytökseen johtavia tekijöitä tai ylipäätään sitä kontekstia, jossa yksilöt kokevat elävänsä. Yksilöiden omaa ääntä tai

elämäntarinaa voidaan tutkia ja analysoida haastatteluiden keinoin. (Hennink et al. 2020, 117–118.)

Puolistrukturoidun haastattelun aikana haastattelija kysyy haastateltavalta ennalta valmisteltuja kysymyksiä ja pyrkii antamaan haastateltavalle tilaa jakaa omia ajatuksiaan ja perspektiiviään. Teemahaastattelussa on hyvä ottaa huomioon, että haastateltava ja haastattelija eivät vuorovaikuta vain kysymyksin ja vastauksin: he reagoivat myös toistensa viestinnän tapoihin, identiteettiin ja ulkonäköön. Teemahaastattelua voisikin myös kuvata merkityksiä rakentavaksi kumppanuudeksi haastattelijan ja haastateltavan välillä. (Hennink et al. 2020, 116.)

4.1. Haastatteluiden toteutus

Keräsin tutkielman aineiston teemahaastatteluina syys-lokakuussa 2022. Tutkielmani aineisto koostuu yhdeksästä haastattelusta, jotka on toteutettu Helsingissä ja etänä Teamsissä. Haastateltavat ovat Suomessa valtaosan elämästään asuneita Suomen ja Yhdysvaltain kaksoiskansalaisia, joiden toinen vanhempi on suomalainen ja toinen yhdysvaltalainen. Kaikki haastattelut on toteutettu suomeksi ja niiden kesto vaihteli 45 minuutista tuntiin. Iältään haastateltavat olivat haastatteluhetkellä 21–35-vuotiaita. Haastateltavat on rekrytoitu omien verkostojen ja sosiaalisen median kautta.

Haastateltavista osa ei halunnut ei halunnut vastauksiaan yhdistettävän heihin eikä nimeään julkaistavaksi, jonka takia haastattelut on toteutettu nimettöminä ja luottamuksellisina. Tutkielmassa yhteys kuhunkin haastateltavaan on pyritty häivyttämään niin, ettei lukija pysty tunnistamaan yksittäistä haastateltavaa vastauksista eikä hänestä pysty muodostamaan selkeää kokonaiskuvaa yhdistelmällä haastateltavan vastauksia keskenään.

Tutkielmaa varten toteutetuissa puolistrukturoiduissa teemahaastatteluissa kiinnostus ei kohdistu niinkään kieleen tai kielenkäyttöön, vaan puheen sisältöön. Tämän vuoksi analyysissa käytettävät haastateltavien sitaatit on litteroitu haastattelusta perustasolla, eli sitaatit on kirjoitettu sanatarkasti auki, mutta niistä on jätetty pois mahdolliset äännähdykset ja täytesanat, eikä haastateltavien äänensävyä tai tunnetilaa ole kuvailtu. Sitaattien keskellä ollutta kontekstiin liittymätöntä puhetta on myös leikattu pois. Haastateltavat käyttivät jonkin verran englanninkielisiä sanoja ja ilmauksia

puheessaan, jotka on jätetty kääntämättä sellaisenaan sitaatteihin. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Teemahaastatteluissa tarkoitukseni oli selvittää millä tavoin haastateltavat kokivat kiinnittyvänsä Yhdysvaltain politiikkaan, millä tavoin haastateltavien identiteetti vaikutti siihen, miten he kokivat velvollisuudekseen vaikuttaa Yhdysvaltain vuoden 2020 presidentinvaaleissa, millä tavoin haastateltavat kokivat identiteettinsä kaksoiskansalaisina ja miten poliittinen sosialisatio oli tämän identiteetin muodostumiseen vaikuttanut. Haastattelurunkoon ennalta laaditut kysymykset nousevat tutkielman teoreettisesta viitekehystä, joiden avulla pyrin vastaamaan tutkielman tutkimuskysymyksiin. Haastattelukysymykset ovat seuraavat:

Tausta

- Ikä
- Kumpi vanhemmistasi on suomalainen ja kumpi yhdysvaltalainen?
- Oletko aina asunut Suomessa?
- Mikä oli kotikielesi?

Transnationaaliset suhteet

- Onko sinulla sukulaisia, perheenjäseniä tai ystäviä Yhdysvalloissa?
- Pidätkö heihin yhteyttä? Miten?
- Pidätkö yllä yhteyttä Yhdysvaltoihin itsekseksi jollain muulla tavoin (esim. internet, järjestöt, yhdistykset)?
- Vierailtko/oletko vierailut Yhdysvalloissa säännöllisesti?
- Onko kotonasi pidetty tärkeänä ylläpitää suhteita Yhdysvaltoihin?

Identiteetti

- Koetko olevasi suomalainen?
- Koetko olevasi yhdysvaltalainen?
- Miten kuvailisit itseäsi? (Koetko olevasi toista enemmän kuin toista/selvästi molempia/täysin vain yhtä...?)
- Koetko tasapainottelevasi kahden identiteetin välissä? (Miltä se näyttää ja tuntuu?)
- Koetko tai oletko koskaan kokenut, ettet voi koskaan olla täysin kumpaakaan?

- Millä tavalla ajattelet taustasi vaikuttaneen siihen, millä tavalla koet olevasi suomalainen/yhdysvaltalainen?
- Koetko kotikielesi vaikuttaneen identiteettisi rakentumiseen?
- Koetko yhdysvaltalaisen identiteettisi olevan riippuvainen jostain?
- Koetko, että suhteesi Yhdysvaltoihin/yhdysvaltalaisuuteen on muuttunut tietyn iän jälkeen? Mitkä tekijät koet siihen vaikuttaneen?

Poliittinen sosialisatio

- Onko lapsuudenkodissasi puhuttu politiikasta?
- Ovatko vanhempasi olleet avoimia puoluekannatuksensa suhteen?
- Oletko samaa mieltä vanhempasi kanssa poliittisista kysymyksistä?
- Onko sukunne samaa mieltä poliittisista kysymyksistä kuin sinä tai perheesi?
- Koetko perheesi vaikuttaneen omiin poliittisiin mielipiteisiisi?
- Äänestävätkö vanhempasi?
- Ovatko he kannustaneet tai opettaneet sinua äänestämään?

Kiinnittyminen Yhdysvaltain politiikkaan

- Koetko olevasi osa suomalaista/yhdysvaltalaisista yhteiskuntaa?
- Koetko itsesi koskaan ulkopuoliseksi Yhdysvalloissa tai Suomessa? Milloin?
- Seuraatko Yhdysvaltain politiikkaa?
- Haluaisitko vaikuttaa Yhdysvaltain/Suomen politiikkaan?
- Minkälainen suhde sinulla on äänestämiseen? Mitä se merkitsee sinulle?
- Äänestätkö Yhdysvalloissa/Suomessa?
- Koetko olevasi poliittisesti aktiivisempi jommassa kummassa maassa?
- Koetko olevasi oikeutettu vaikuttamaan kummankin maan politiikkaan?
- Mikä sinua motivoi äänestämään Yhdysvalloissa/Suomessa?
- Ovatko jotkin vaalit sinulle tärkeämpiä tai merkityksellisempiä kuin toiset?

2020 vaalit

- Äänestitkö vuoden 2020 Yhdysvaltain presidentinvaaleissa?
- Mitä nämä vaalit merkitsivät sinulle?
- Koitko velvollisuudentuntoa äänestää näissä vaaleissa? (Jos kyllä: mistä luulet, että velvollisuudentunto kumpusi?)
- Koitko äänelläsi olevan väliä?

- Seurasitko vaalien etenemistä? (esim. vaaliväittelyt, uutiset, yhteiskunnallinen keskustelu, some, vaalivilppisyytökset)
- Seurasitko Capitol-kukkulan tapahtumia?
- Oliko 2020 vaaleilla vaikutusta tulevaan äänestyskäyttäytymiseesi?
- Vaikuttiko 2020 vaalit kiinnittymisen tunteeseesi Yhdysvaltain yhteiskuntaan tai politiikkaan?
- Aiotko äänestää välivaaleissa? Entä tulevissa presidentinvaaleissa?

Käytin kussakin haastattelun osiossa samoja laajoja kysymyksiä kaikille haastateltaville ja annoin haastateltaville tilaa keskustella, pohtia ja nostaa itse esiin asiaan liittyviä puheenaiheita. Koska tutkielmani aihepiiri on verrattain vähän tutkittu Suomessa, koin tärkeäksi mahdollistaa haastateltaville mahdollisimman vapaan ja rennon keskusteluilmapiirin, jossa he voivat nostaa esiin valmiiden kysymysten ulkopuoleltakin tulevia ajatuksia. Tämä mahdollistaa potentiaalisten jatkotutkimusten toteuttamisen.

Analyysiluvun rakenne on seuraava. Käyn aluksi läpi haastateltavien taustat, jonka jälkeen esittelen haastateltavien poliittiseen sosialisatioon vaikuttaneet tekijät. Tämän jälkeen pureudun haastateltavien identiteettiin, ajatuksiin kotimaasta ja ulkopuolisuuden tunteeseen Suomessa ja Yhdysvalloissa. Seuraavaksi käyn läpi haastateltavien kiinnittymisen kokemuksia Yhdysvaltain yhteiskuntaan ja politiikkaan sekä äänestämiseen liittyviä ajatuksia. Lopuksi esittelen haastateltavien suhdetta vuoden 2020 vaaleihin ja miten vuosien 2016 ja 2020 presidentinvaalit muuttivat haastateltavien kiinnittymistä Yhdysvaltoihin ja sen politiikkaan sekä suhdetta omaan identiteettinsä.

5. ANALYYSI

5.1. Haastateltavien tausta

Kaikki haastateltavat ovat asuneet Suomessa suurimman osan elämästään. Kolme haastateltavaa oli asunut Yhdysvalloissa elämänsä aikana väliaikaisesti yhteensä 1–5 vuoden ajan, jonka jälkeen he olivat palanneet takaisin Suomeen. Haastateltavista kaikki paitsi kaksi olivat vierailleet melko säännöllisesti Yhdysvalloissa lapsuudestaan asti, joskin koronapandemian vuoksi matkustaminen oli kaikilla jäänyt vähemmälle viime vuosien aikana. Kolmella haastateltavalla on nykyään yhdysvaltalainen puoliso. Haastateltavista kahdella on yhdysvaltalainen äiti ja seitsemällä yhdysvaltalainen isä.

Kaikki haastateltavat puhuivat yhdysvaltalaisen vanhempansa kanssa englantia ja olivat kasvaneet kaksikielisiksi. Lisäksi yli puolet haastatelluista oli käynyt jossain vaiheessa elämäänsä englanninkielistä koulua Suomessa. Kaikki haastatellut mainitsivat myös puheensa olevan usein “finglishiä”, sekoitus suomea ja englantia. Suurin osa haastateltavista puhui omien sisarustensa kanssa suomea ja osa vaihteli suomen ja englannin välillä riippuen puheenaiheesta. Suurelle osalle haastatelluista suomesta oli kehkeytynyt vahvempi käyttökieli, mutta tietyissä aiheissa he kuitenkin kokivat ilmaisevansa itseään paremmin englanniksi. Muutamat haastatellut kokivat runsaan netin käytön vaikuttaneen positiivisesti englannin kielen taitoonsa kotiympäristön lisäksi.

Haastateltavista kaikki paitsi yksi pitivät edelleen aikuisenakin yhteyttä sukulaisiinsa ja ystäviinsä Yhdysvalloissa, joskin osa koki yhteydenpidon vähentyneen oman aikuistumisen myötä. Haastatelluista neljällä ei ollut muita ihmissuhteita Yhdysvalloissa kuin omat sukulaiset. Monet kuvailivat yhdysvaltalaisen vanhempansa nähneen erityistä vaivaa ylläpitääkseen suhteita sukulaisiin Yhdysvalloissa, kun taas suomalaisen puolen suvun kanssa yhteydenpito järjestyi enemmän omalla painollaan.

“Meidän perheessä on aina panostettu siihen yhteydenpitoon USA:an, sinne aina ollut tosi vahvat siteet.”

“Kotona panostettiin aina siihen yhteyden pitämiseen sukulaisiin Jenkeissä.”

“Vanhemmat on aina tietoisesti panostanut siihen [yhteyden ylläpitämiseen].”

Sosiaalinen media ja internet oli kaikille haastateltaville ensisijainen tapa pitää yhteyttä läheisiin Yhdysvalloissa, ja kaikki kokivat yhteydenpidon sinänsä vaivattomaksi verrattuna aikaan ennen sosiaalista mediaa. Joidenkin haastateltavien kotiin oli myös hankittu yhdysvaltalaisia tv-kanavia aikana ennen älylaitteita ja sosiaalista mediaa, sillä yhdysvaltalainen vanhempi halusi pysyä mahdollisimman hyvin perillä kotimaan tapahtumista.

“Some mahdollistaa sen et mä ylipäättään pidän yhteyttä sinne.”

“Kun some tuli, nii mä pystyin pitämään taas yhteyttä mun kavereihin siellä ite.”

“Media oli kotona iso tapa pitää yhteyttä Jenkkeihin. Porukathan osti aikanaan satelliittilautasetkin et ne voi seurata amerikkalaisia uutiskanavia.”

Erityisesti lapsuudessa ja nuoruudessa tehtyjä matkoja sukulaisten luo Yhdysvaltoihin haastateltavat kuvailivat itselleen todella tärkeiksi ja identiteetin rakentamista tukevaksi. Monilla näihin perheen kanssa tehtyihin matkoihin liittyi erittäin positiivisia muistoja. Ne haastateltavat, jotka eivät olleet päässeet matkustamaan Yhdysvaltoihin ollenkaan tai juuri lainkaan kuvailivat kipuilleensa asian kanssa nuorena.

“Mä kipuilin lapsena sen kaa, et oli se toinen kulttuuri, mut mä en koskaan päässy käymään siellä. Varsinki ku mä vietin niin paljon aikaa netissä ja kaikki media tuli sieltä. Mä muksuna haaveilin hirveesti matkustamisesta sinne, siitä, et haluisin nähdä eri kaupunkeja Amerikassa.”

“Yhteydenpito sukulaisiin ja sinne matkustaminen oli aina tosi tärkeätä ja säännöllistä.”

“USA oli mulle hirveen rakas paikka kyllä aina ja vierailtiin siellä usein.”

Useimpien haastateltavien perheissä panostettiin sukulaisuussuhteiden lisäksi yhdysvaltalaisten kulttuurin ylläpitämiseen Suomessa eri tavoin. Perheissä vietettiin esimerkiksi kiitospäivää tai halloweenia, syötiin yhdysvaltalaisia ruokia, seurattiin yhdysvaltalaisia lastenohjelmia ja luettiin englanninkielisiä kirjoja. Usean haastateltavan kokemus yhdysvaltalaisista perinteistä liittyi vahvasti myös oman perheen uskonnolliseen tai etniseen ryhmään.

5.2. Poliittinen sosialisatio

Miltei kaikille haastateltaville on ollut nuoresta asti selvää mitä puoluetta heidän yhdysvaltalainen vanhempansa kannattaa. Vaikka poliittisista kysymyksistä ja ajankohtaisista aiheista oli puhuttu haastateltavien kotona vaihtelevasti, tietoisuus oman yhdysvaltalaisen vanhemman puoluekannatuksesta on kuitenkin ollut suurimmalle osalle selvää nuoresta asti. Ero yhdysvaltalaisen ja suomalaisen vanhemman avoimuudessa puoluekannatuksen suhteen on ollut kaikkien haastateltavien kotona selvä: suomalainen vanhempi on valtaosan haastatellujen perheessä vedonnut puoluepoliittisissa kysymyksissä vaalisalaisuuteen vähintään haastatellun lapsuuden ja nuoruuden ajan.

“Kai se on joku kulttuuriero mun vanhempien välillä. [Yhdysvaltalaisen] isän kohdalla on aina ollu tosi selvää ketä se äänestää ja kannattaa, [suomalainen] äiti on aina pitänyt kiinni vaalisalaisuudesta.”

“[Yhdysvaltalainen] äiti puhuu kyllä politiikasta kotona ja mä oon aina tienny ketä se kannattaa. [Suomalainen] isä on aina vedonnu vaalisalaisuuteen.”

“[Yhdysvaltalainen] isä on ollu tosi selvä sen kannasta aina - - toki [suomalainen] äitikin puhuu sen arvoista, mut ei vaan puoluepolitiikasta.”

“Mulle on ollut aina selvää mitä puoluetta ja ketä ehdokasta [yhdysvaltalainen] äiti äänestää. Suomen politiikasta me ei koskaan puhuttu kotona.”

Haastatelluista kahden kotona ei juurikaan keskusteltu politiikasta haastateltujen ollessa nuoria. Heistä toinen kuitenkin tiesi mitä puoluetta yhdysvaltalainen vanhempansa kannattaa, vaikkei politiikasta itsessään keskusteltu, eikä haastateltava kokenut vanhempansa olevan erityisen kiinnostunut politiikasta haastateltavan nuoruudessa.

“Ei oo nuorena tullut käsiteltyä politiikkaa kotona. - - Oon kyllä tienny mitä puoluetta meidän suku kannattaa.”

“Ei oo koskaan kotona puitu poliittisia asioita. Meijän perheessä politiikka ei oo koskaan ollut tärkeitä.”

Haastateltavista neljän kotona puhuttiin aktiivisesti poliittista kysymyksistä ja ajankohtaisista aiheista koko perheen kesken. Keskusteluissa erona on vain ollut se, ettei Suomeen liittyvistä

asioista puhuttaessa suomalainen vanhempi keskustellut niinkään omasta puolueestaan tai puoluekannastaan, mikä taas on ollut yhdysvaltalaisen vanhemman puheessa ilmiselvää.

“Kotona ollut jatkuvaa, päivittäistä keskustelua siitä [politiikasta]. Hyvin helposti sellasta et ku kaikki istuu ruokapöydän ääressä, nii keskustelu kääntyy jossain vaiheessa poliittisiin asioihin.”

“Vanhemmat on puhuneet keskenään USA:n politiikasta paljon, heillä on ollu mielipiteitä kyllä aina.”

“Aina ruokapöydässä on puhuttu pienestä asti politiikasta ja ajankohtaisista asioista, mejän arvoista ja puolueista.”

Haastateltavat kertoivat myös lähtökohtaisesti valtaosan koko yhdysvaltalaisesta suvustaan kannattavan samaa puoluetta kuin heidän yhdysvaltalainen vanhempansa. Osa arvioi myös, että puoluekannatus on heidän suvussaan ollut hyvin selvää, koska he ovat kotoisin sellaisista osavaltioista tai kaupungeista, jossa jommankumman puolueen kannatus on ollut hyvin vahvaa.

“Meidän koko suku on demokraatteja, demokraatteja me ollaan aina oltu ja aina tullaan olemaan. Suomen näkökulmastahan se sidonnaisuus puolueeseen on ihan hassua.”

“Se on ollu tosi vahvasti selvää aina, meidän koko suku on demokraatteja, arvoliberaaleja. Koskaan ei oo ollu missään mitään hetkee, et ois kuvitellut, et kukaan on republikaani.”

“Tiiän et kaikki mun perheessä ja suvussa äänestää demokraatteja, vaikka ne kritisoi kyl niitäkin. Mut demokraatit on pienempi paha, ainakaan me ei olla republikaaneja.”

“On tosi selkeetä et kaikki meistä äänestää demokraatteja. Ne [suku] asuu kuitenkin sinisellä alueella itärannikolla. Mistä mä tiiän mitä mieltä mä oisin jos mun suku oisikin jostain maaseudulta Teksasista.”

Muutamit haastateltavat kuvasivat myös mahdollisia riitoja suvussa, jos yksittäinen henkilö tai suvun haara onkin kannattanut toista puoluetta tai toisen puolueen ajamia teemoja tai ajatuksia. Joissain tilanteissa puoluekannatus on koettu niin tulenaraksi aiheeksi, että haastateltava on pyrkinyt säilyttämään hyvät välit sukulaisiin olemalla keskustelematta mistään poliittisiksi mielletyistä puheenaiheista.

“Suurin osa suvusta [kannattaa] samaa puoluetta, mutta joskus äiti joutu sanoo yhelle [sukulaiselle], että vittu et äänestä Trumpia, et ees heitä tollasta läppää.”

“Joskus on tullu rokotteista erimielisyyksiä.”

“Meidän suku kannattaa kanssa samaa puoluetta ku me, paitsi mun setä, jonka kanssa välit on katkennu eri kannatuksen takii.”

“Me pyritään välttää konflikteja ja pidetään suumme kiinni. Ne ei tulis ymmärtämään meidän näkymyksiä.”

Haastateltavista kaikki kokivat nyt aikuisena jakavansa samanlaisen arvomaailman vanhempiensa kanssa. Jokainen haastateltava myös kannatti samaa puoluetta yhdysvaltalaisen vanhempansa kanssa. Suomalaisen vanhemman kanssa sama puoluekannatus ei ollut niin itsestäänselvää. Osa ei edelleenkään tiennyt tarkalleen mitä puoluetta tai puolueita suomalainen vanhempansa on äänestänyt ja osa osasi kertoa joissain vaaleissa äänestäneensä samaa puoluetta ja toisissa vaaleissa taas eri. Haastateltavat tunnistivat, että kotiympäristö on varmasti muovannut heidänkin arvopohjaansa, mutta suurin osa oli sitä mieltä, että ovat loppujen lopuksi muodostaneet poliittiset mielipiteensä itse aikuistuttuaan.

“Kyl mun perhe ja suku on rakentanu vahvan lähtökohdan sille, et ne arvot mitä mul on, on tullu mun perheeltä. Mut se tapa millä ne arvot ja tavat toteutuu, ni se on se mitä mä oon ite kehitelly.”

“Oon aina tienny mitkä mun moraalit on ja mitä mä pidän arvossa - - mun mielipiteet on kyllä omia, mut on ne tietty äitin kanssa siis silti hyvin samankaltaset.”

“Kyl mä koen, et mun perhe on vaikuttanu mun mielipiteisiin paljon, mut toki aikuisena mulle kehitty sit se oma ajatusmaailma.”

“Se vaan kulkeutuu sit äidinmaidossa se tietynlainen arvomaailma.”

Suurimman osan haastateltavista kotona vanhemmat ovat aktiivisesti kannustaneet äänestämään ja joidenkin haastateltavien tapauksissa myös ottaneet lapset konkreettisesti mukaan äänestyspaikalle. Monien haastateltavien sukulaiset ja ystävät olivat myös tukeneet ja kannustaneet heitä äänestämään. Kaikki haastateltavat pitivät äänestämistä tärkeänä ja useat kuvailivat sitä kansalaisvelvollisuudeksi.

“Äiti on painostanut kovasti äänestämään.”

“Aina on kotona tosi paljon kannustettu äänestämään. Kaverit kanssa. Meidän koko perhe istutaan yhdessä keittiön pöydän ääreen edelleen ja äänestetään yhdessä [Yhdysvaltain vaaleissa].”

“Vanhemmat on aina ollut avoimia äänestämisestä.”

“Äänestäminen on musta velvollisuus.”

“Muistan menneeni aina äidin mukana äänestämään lapsesta asti.”

“Kotona on kyl kannustettu äänestämään.”

Noin puolet haastatelluista koki internetillä ja sosiaalisella medialla olevan edelleen ja olleen nuoruudessa iso rooli omien arvojen ja poliittisten mielipiteiden muodostamisessa. Monet haastatelluista arvioivat internetin myös vaikuttaneen heidän kuvaansa Yhdysvalloista ja yhdysvaltalaisuudesta varsinkin teini-iän aikana ja sen jälkeen. Kaikki haastatellut pitivät internetiä ensisijaisena tapana seurata ajankohtaisia tapahtumia tänä päivänä.

“Netti on ollu mulle se tapa ylläpitää omaa yhteyttä Jenkkeihin, se pitää mukana siinä kulttuurissa.”

“Lapsena se roolimalli amerikkalaisuutee on tullu suvusta ja vanhemmista mut teini-iässä tuntuu et netti jyräs siitä ohi.”

“Mun suurin osa tiedonlähteistä on eri somekanavat.”

“Somen avulla pystyin ite ottaa selvää ajankohtaisista asioista siellä ja ite oppii uusia näkökulmia yhteiskunnallisiin asioihin ja ihan vaan oppii siitä kulttuurista itsenäisesti ilman porukoita”

5.3. Identiteetti

Haastateltavien lapsuus ja nuoruus oli kaikkien perheiden tapauksessa jakautunut melko tai erittäin vahvasti kahden maan ja kahden kulttuurin välille. Kysyessä miten he kokivat itsensä ja identiteettinsä nyt, haastateltavien vastaukset voi jakaa karkeasti kolmeen ryhmään: yli puolet haastateltavista koki, ettei ole täysin suomalainen eikä täysin yhdysvaltalainen, muutama koki identiteettinsä vahvasti jakautuneeksi täysin jompaan kumpaan ja muutama koki olevansa täysin sekä suomalainen että yhdysvaltalainen.

Yli puolet haastatelluista kuvaili identiteettinsä olevan tänä päivänä niin vahva sekoitus, etteivät he kokeneet samaistuvansa täysin kumpaakaan kansallisuuteen ja kulttuuriin. Haastatellut eivät

kuitenkaan pitäneet kokemusta ympäristöstä poikkeavasta identiteetistä negatiivisena tai välttämättä ulossulkevana seikkana.

“Mulla on yks identiteetti mis on paljon eri osia, mikä ei istu täysin muihin identiteetteihin. Mua ei haittaa kulkee omia teitani ja olla erilainen.”

“Ehkä sitä ei tartte kuulua mihinkään, vaan voi olla tosi onnellinen ja onnekas siinä, et on kaks kansalaisuutta ja se identiteetti voi olla jossain tuolla Atlantin välissä eikä niinkää fyysisesti missään.”

“Mä oon enemmän sekotus molempia ku täysin kumpaakaan.”

“Mä oon aina sanonu, et mä oon vaa sekasikiö.”

“Joo mä oon vahvasti aina ollut mikstuuri kahta kulttuuri, ois vaikee käsittää mun persoonaa ilman molempia näkökulmia. Se on tärkeä osa minuutta, en pystys käsittää itteeni pelkkänä yhtenä, vaik pelkkänä suomalaisena, se ois niin omituista.”

Muutama haastateltava kuvaili identiteettinsä lapsuudessa ja nuoruudessa olleen jakautuneempi kahteen erilliseen puoleen, mutta sekoittuneen aikuistumisen myötä. Haastatelluista muutama koki identiteettinsä vahvemmin “puolikkaina”, kahtena erillisenä osana vielä aikuisenakin.

“On vaikeeta ylläpitää jenkki-identiteettiä Suomesta käsin, niiku ettei se oo liiallinen identifioituminen, ni mä yritän pitää sen sillee fifty-fifty sen identiteetin, mut se on vaikee tasapaino.”

“Mä sanon aina et mä oon puoliks suomalainen, puoliks amerikkalainen, et oon niinku molempii.”

“Mä oon minä ja mussa on eri palikoita eri paikoista. Nuorempana mä ehottomasti aattelin, et mus on kaks puolta, ku Jenkeissä mä koen et mä oon tosi suomalainen ja Suomes mä koen, et mä oon jenkki. Täl hetkel se on enemmän tasapainos, et on vaa eri paloja eri puolelta joka koostaa sen mun kokonaisuuden.”

Haastateltavista yksi ei kokenut olevansa lainkaan yhdysvaltalainen, vaan kuvaili sen olevan enemmänkin “vivahte” omassa suomalaisessa identiteetissä. Erityisesti kokemus lapsuuden jakautumisesta Suomen ja Yhdysvaltain välillä vaikutti siihen, että Yhdysvallat tuntui haastatellulle kuitenkin merkityksellisemmältä paikalta, kuin mikään muu valtio Suomen ulkopuolella.

“Mä sanon aina, et mä oon Suomesta. Koen sen niin, et ku oon Suomessa kasvanu ja niin hyvin sitoutunut suomalaiseen yhteiskuntaan, nii sanoisin, että oon suomalainen ja täysin identifioin itteni suomalaiseksi.”

Muutama haastatelluista kuvaili identiteettinsä olevan vahva sekoitus molempia kansallisuuksia ja kulttuureja niin, että he kokivat olevansa täysin sekä yhdysvaltalaisia että suomalaisia samanaikaisesti. Yksi haastateltavista korosti Suomen ja Yhdysvaltain kulttuurin samankaltaisuutta, jonka takia hän ei tuntenut identiteettinsä rakentuvan kahdesta erillisestä osasta ja toisiinsa liittymättömistä paloista, muttei toisaalta myöskään kokenut olevansa niin vahva sekoitus, ettei tuntisi itseään suoranaiseksi suomalaiseksi eikä yhdysvaltalaiseksi.

“Koen olevani amerikkalainen mut yhtä lailla koen olevani suomalainen.”

“En koe et mul ois kahta eri minää. Mun mielest anglosaksinen amerikkalainen kulttuuri ja Suomen kulttuuri sulautuu aika helposti yhteen.”

Kysyttäessä haastateltavilta miten he itse kuvailevat itseään ulkopuolisille esimerkiksi suhteellisen uuden tuttavuuden kanssa, useampi haastateltava kertoi olevansa puoliksi suomalainen ja puoliksi yhdysvaltalainen. Kaksi haastateltavista taas lähestyi asiaa kertomalla mistä heidän vanhempansa ovat kotoisin, antaen kuulijan itse päätellä mitä tämä haastateltavasta kertoo.

“Faija on amerikkalainen, äiti suomalainen, oon asunut aina Suomessa, long story short.”

“Jos joku kysyy, ni vastaan, et oon suomalainen. Ja jos tulee enemmän juttua, ni kerron, et äiti on amerikkalainen.”

Muutama haastateltava kertoi kysyessä esittelevänsä itsensä ensisijaisesti suomalaisena, mutta koki kuitenkin itse olevansa myös yhdysvaltalainen identiteettinsä puolesta. Kuitenkin vahvempi identifioituminen suomalaiseksi ja kiinnittyminen suomalaiseen yhteiskuntaan vaikutti haastateltavien kohdalla siihen, että he ensisijaisesti esittelivät itsensä suomalaisena. Joissain tapauksissa tähän vaikutti myös häpeän tunne yhdysvaltalaisuudesta.

Muutama haastateltava oli kokenut kaksoiskansalaisuuden aiheuttaneen heille elämänsä aikana myös kriisejä identiteettinsä kanssa. Yksi haastatelluista koki edelleen kamppailevansa identiteettinsä ja sen muotoutumisen kanssa. Toisaalta taas yksi haastatelluista nimenomaan

ajatteli kaksoiskansalaisuuden auttaneen siinä, ettei hänelle tullut nuoruudessa kasvuun liittyvää identiteetin kanssa kamppailua laisinkaan.

“Ku tultiin takasin Suomeen yläasteella ja muut haki identiteettiä ni mul oli se valmiiks jo. Maailma on laajempi, ku on toinen kulttuuri mukana, ni osaa vähän kattoo yli sen minkä kanssa muut saattaa kamppailla, eikä tullut samanlaisia identiteettikriisejä teininä sen takia.”

“Than koko ajan vähän sellanen fiilis, että kuka mä ees oon?”

“Nuorena oli tosi rajua kipuilua sen kanssa, et mihin kulttuurin mä kuulun ja mitä mä korostan, yritätkö assimiloitua vai oonko selvästi erilainen. Nykyään mä oon vaan minä.”

5.3.1 Identiteetti liukumana

Haastateltavista vajaa puolet koki “yhdysvaltalaisuuden” ja “suomalaisuuden” määrän vaihtelevan omassa elämässään. Nämä haastatellut kokivat kaksoiskansalaisuuden liukumaksi, joka oli ajassa ja tilassa muuttuva. Oman identiteetin muotoutumiseen vaikutti se, kuinka kauan haastateltava oli asunut Suomessa yhtäjaksoisesti. Myös matkat Suomesta Yhdysvaltoihin nostivat “yhdysvaltalaisuuden” määrää haastatellussa ja paluu Suomeen taas palautti “suomalaisuuden” dominoivaksi osaksi haastateltujen minäkuva.

Muutama haastatelluista kuvaili tunteen myös riippuvan siitä, mikä oli kussakin tilanteessa haastatellulle itselleen otollista tai milloin tilanne vaati enemmän “suomalaisuutta” tai “yhdysvaltalaisuutta”. Kaikilla näillä haastatelluilla kokemus “suomalaisuudesta” oli muuttunut hallitsevammaksi osaksi omaa identiteettiä erityisesti aikuisuuden myötä. “Suomalaisuus” koettiin myös usein sellaiseksi osaksi omaa identiteettiä, johon haastateltava aina palasi takaisin käytään enemmän yhdysvaltalaisen identiteettinsä puolella, ikään kuin oletusasetuksina.

“Mitä pidempään mä asun Suomessa, sitä enemmän mä suomalaistun - - jos oisit kymmenen vuotta sitte kysyny multa tätä, ni oisin painottanu enemmän sitä amerikkalaisuutta.”

“Mä oon valikoivasti [kumpaakin], joinain hetkinä mä oon suomalainen, sit ku mä meen Jenkkeihin, mä oon amerikkalainen.”

“Amerikkalainen kulttuuri oli lapsena ulkomailla asuessa se oma kulttuuri ja ekat vuodet Suomessakin identifioiduin ulkomaalaiseksi täällä, olin puoliksi suomalainen ja enemmän muuta. Nykyään oon enemmän suomalainen.”

“Huomaan, et kun mä oon Jenkeissä ja vuorovaikutan, ni mun täytyy laittaa erilainen moodi päälle, se defaultti mussa on ehkä se suomalainen ja sit tilanteen tullen tuodaan se amerikkalaisuus esiin. Se on tavallaa ihanaa ku se tulee mut on se kans kuormittavaa ku se ei oo se defaultti.”

“En nyt oo ihan kauheen amerikkalainen.”

Kaksi haastateltavista samaistui muiden haastateltavien kanssa kokemukseen siitä, että “yhdysvaltalaisuus” ja “suomalaisuus” asettuivat heidän identiteetissään jonkinlaiselle liukumalle. Molemmat kuitenkin korostivat internetin vaikutusta omaan “yhdysvaltalaisuuteen” ja kertoivat viettävänsä runsaasti aikaa yhdysvaltalaisvaltaisilla alustoilla. Tämä oli osaltaan vaikuttanut siihen, että haastateltavat kokivat median käyttäjinä samaistuvansa enemmän yhdysvaltalaisiin ja “yhdysvaltalaisuuteen”.

“Mä on arvojen kannalta enemmän suomalainen, mut teini-ien jälkee median kannalta enemmän amerikkalainen.”

Haastateltavista kaksi myös koki yhdysvaltalaisen identiteettinsä vahvistuvan varsinkin silloin, jos Yhdysvalloissa on tapahtunut jotain haastateltavan mielestä järkyttävää tai ikävää. Myös erittäin negatiiviset puheet yhdysvaltalaisista herättivät haastateltavissa sellaisia tunteita, jotka vaikuttivat omaan identiteettiin.

“Välillä mun jenkki-identiteetti väistyy kokonaan taka-alalle täällä Suomessa, mut sit heti kun Jenkeissä tapahtuu jotain, mikä nostattaa mussa tunteita, niin heti se nousee sieltä takasin esiin.”

“Kyl mä tunnen identiteettini sillon sekotuksena, et jos joku puhuu paskaa Jenkeistä, että onpas ne porukka siellä tyhmiä ja sekasin, ku kyllähän muut kuulee paskaa mitä siellä tapahtuu koko ajan, ni sillon se [oma amerikkalainen identiteetti] joteki nousee esiin.”

Muutama haastateltu myös mainitsi omilla sisaruksillaan olevan hyvinkin erilainen kokemus kaksoiskansalaisuudesta kuin haastateltavalla itsellään. Muutama koki sisarustensa olevan “enemmän” yhdysvaltalaisia kuin he itse. Osittain tähän vaikutti haastatellun perheen asuminen Yhdysvalloissa tietyn ajanjakson ajan, joka on vaikuttanut nuorempaan sisarukseen

voimakkaammin kuin haastateltuun. Yksi haastateltu pohti internetin vaikutusta asiaan – hänen nuoruudessaan sosiaalinen media vasta teki tuloaan, kun taas haastatellun pikkusisarukset olivat käyttäneet sosiaalista mediaa hyvin nuoresta asti ja kiinnittyneet Yhdysvaltoihin voimakkaammin sitä kautta.

“Ero meidän sisarusten välillä on tosi iso, must tuntuu et mä oon se vähiten amerikkalainen. Mun nuorimmat sisarukset on niin nuoria, et ne on ollu ihan pienestä asti netissä ja kiinnittyneempiä Jenkkeihin sitä kautta.”

“Kun me asuttiin Jenkeissä, nii mun äiti huomasi et varsinki mun pikkusisarukset alko menettää sitä yhteyttä Suomeen tosi nopeesti, ne lakkas puhumasta suomee.”

5.3.2 Mitä on olla yhdysvaltalainen?

Miltei kaikki haastateltavat nostivat haastattelun aikana esiin sen, miten helppoa on olla suomalaisen lisäksi myös yhdysvaltalainen Suomesta käsin, koska käsitys yhdysvaltalaisuudesta on niin laava. Haastatellut olivat itsekin kotoisin eri osavaltioista eri puolilta Yhdysvaltoja ja kuuluivat erilaisiin etnisiin ja uskonnollisiin ryhmiin yhdysvaltalaisen perheensä kautta. Jokaisen haastateltavankin kokemus ja ajatus “ yhdysvaltalaisuudesta” poikkesi toisestaan ja haastatellut kokivat juuri tämän “yhdysvaltalaisuuden” käsitteen laajuuden helpottaneen oman yhdysvaltalaisen identiteetin rakentamista etäältä.

“Se on sellai cultural melting pot, niin iso paikka, nii ei oo mitää yhtä tapaa olla amerikkalainen. Siinä mielessä sitä on helppoo toteuttaa omalla tavalla, ku ei vaa oo yhtä oikeeta tapaa.”

“Ei oo vaan yhtä amerikkalaisuutta tai yhtä kieltä, siel on nii paljon erilaisia ryhmiä mihin ihmiset kuuluu, ni sä oot sit vaa osa sitä kirjavaa joukkoo. Amerikkalaisiaki maan ulkopuolella on hirveesti ja toisaalta sinne kans muuttaa hirveesti väkee, ni varsinki Jenkeissä voi miettii, et mitä se [yhdysvaltalaisuus] ees oikee on.”

“Amerikan kulttuuri on yhdistelmä kaikkee, nii kuka tahansa voi olla osa sitä. Ei oo mitää ilmiselvää vastausta et mitä on olla amerikkalainen, ni miksei Suomes asuva puoliks amerikkalainen vois olla kans.”

“Ei oo vittu mitään yhtä amerikkalaisuutta.”

“Kyl mä koen et voi olla ihan legit amerikkalainen vaikkei siellä oo.”

Yhdysvaltalaisuudesta keskustellessa kaksi haastateltavaa nostivat esiin suomalaisen ja yhdysvaltalaisen kulttuurin erot ja yhtäläisyydet. Toinen heistä koki yhdysvaltalaisen kulttuurin hyvin erilaiseksi suomalaisesta kulttuurista. Toinen haastatelluista taas piti yhdysvaltalaisista ja suomalaista kulttuuria hyvin samankaltaisina, jonka takia hän koki niiden yhdistämisen omassa elämässä vaivattomaksi.

“Ku me ollaa tääl Suomes niin pohjosessa ja mejän kulttuurit on niin erilaisii kuitenkin, ni se tekee siitä välillä vaikeempaa. Tuntuu et välillä pitää olla vastakohtia, samaa aikaa yhtä ja samaa aikaa toista ääripäätä.”

“Mun mielest anglosaksinen amerikkalainen kulttuuri ja Suomen kulttuuri sulautuu aika helposti yhteen, et ei tuu sellasta et ne kulttuurit ois nii erilaisia, et ne jotenki vastustais toisiaan.”

Muutama haastateltava pohti yhdysvaltalaisuuden laveuden olevan maailman mittakaavalla melko uniikki ominaisuus. Haastateltavat vertasivat kokemustaan yhdysvaltalaisuudesta etenkin suomalaiseen identiteettiin, jota he pitivät paljon suljetumpana ryhmäidentiteettinä. Haastateltavat otaksuivat, että jos heidän toinen vanhempansa olisikin Yhdysvaltain sijasta käytännössä mistä tahansa muusta maasta, olisi heidän vaikeampaa kokea olevansa myös sen maan kansalainen.

“Suomessa me ollaan ehkä tiiviimpi joukko, vaikka on tietenkin Suomessakin erilaisia ihmisiä. Mä oon jotain tästä välistä, kuten suurin osa mun naapureistakin.”

“Jos ois sukua muualla päin maailmaa, ni vois tulla käsitys ettei oo osa sitä toista kulttuurii.”

5.3.3 Oma maa puolukka

Haastatelluista muutama koki vaikeaksi vastata suoraviivaisesti kysymykseen siitä, mistä he ovat kotoisin. Osa heistä koki olevansa samanaikaisesti kahdesta paikasta kotoisin, joka vaatii aina kysyjälle hieman taustoittamista, kun taas yksi kertoi olevansa ikään kuin “ei mistään”, kolmannesta tilasta kotoisin. Kenellekään haastatelluista kysymys ei kuitenkaan aiheuttanut tuskaa tai ulkopuolisuuden tunnetta, vaan kaikki näin kysymykseen vastanneet olivat hyväksyneet sen, etteivät ehkä pysty määrittämään tarkasti mistä he kokevat tulevansa.

“Kun kysytään, et mistä oon kotosin, niin mä aina kysyn että haluuks sä lyhyen vai pitkän version?”

“Ku on se sanonta [oma maa mansikka, muu maa mustikka], ni mä oon aina sanonu että oma maa puolukka.”

Noin puolet haastatelluista taas koki voivansa kutsua sekä Yhdysvaltoja että Suomea kotimaakseen. He kuvailivat tuntevansa olonsa kotoisaksi käydessään Yhdysvalloissa.

“Pidän kyllä edelleen [Yhdysvaltain] passia voimassa, sil on mulle paljon henkistä merkitystä ja se on mulle toinen kotimaa. Ku meen USA:an, niin tulee sellanen olo, et on kotona. Yhtälailla ku tulee Suomessakin. Nuorena ei tullu missää muualla ku USA:ssa se kodin tunne.”

“Se kodikas olo on yllättävän merkittävä ja siitä ei oikeen pääse mihinkään.”

“Se on mulle toinen kotimaa, siel tulee kotoinen olo ku on hetken aikaa ollu. Pääsee siihen small talkiin ja muuhun mukaan, ei tuu ulkopuolinen olo ja osaa jotenki olla. Siellä oleminen ja käyttäytyminen tuntuu omalta.”

“Se on mulle kuitenkin kans rakas maa, toinen kotimaa.”

Haastateltavista kaksi ei tuntenut Yhdysvaltoihin sellaista yhteyttä, että kokisi olevansa sieltä kotoisin tai sen olevan itselleen millään tavalla toinen kotimaa. Toinen näistä haastatelluista ei ollut koskaan käynyt Yhdysvalloissa, jolla hän perustelikin vastauksensa.

“En mä koe et se on mulle toinen kotimaa, mutta et ehkä se on mun perheen ja suvun kotimaa. Voisin sanoa, et mulla on juuria siellä, mut selitän sen sitä kautta, et meidän juuret tulee niistä maista mistä Amerikan isovanhempien vanhemmat on lähtösin. Tavallaan mä aattelen, et ne juuret siellä [Yhdysvalloissa] ei oo niin syvät, et mä aattelin et ne ois siellä.”

“Jenkit ei oo toinen kotimaa, en voi sanoo nii ku en oo käynyt siellä. Siel ei oo mulle mitää turvaverkkoo eikä kotia.”

5.3.4 Ulkopuolisuus Suomessa

Haastateltavista kaikki paitsi yksi olivat tunteneet jonkun asteista ulkopuolisuuden tunnetta Suomessa erityisesti nuoruudessa ja lapsuudessa. Yksi haastateltavista totesi, että tuntee edelleen aikuisenakin itsensä ulkopuoliseksi muista suomalaisista.

“En kokenu itteeni samanlaiseks ku muut suomalaiset lapset. Se ei oo koskaan muuttunut mihinkään, en oo edelleenkää samanlainen ku muut.”

Haastateltavat olivat kokeneet voimakasta ulkopuolisuuden tunnetta erityisesti juuri muutettuaan Suomeen. Yksi haastateltavista kertoi puutteellisen suomen kielen taidon olleen merkittävä tekijä asiassa. Muuttaminen edestakaisin Yhdysvaltain ja Suomen välillä nuoruudessa oli myös voimistanut haastateltavissa kokemusta ulkopuolisuudesta molemmissa maissa. Juuri muutettuaan Yhdysvaltoihin haastateltavat olivat tunteneet itsensä hyvin suomalaisiksi ja erilliseksi muusta yhteiskunnasta, ja toisaalta palattuaan Suomeen he kokivat itsensä hyvin yhdysvaltalaisiksi.

“Koin voimakasta ulkopuolisuuden tunnetta Suomessa ensimmäisinä vuosina täällä, varsinkin ku en puhunu kieltä.”

“Kipuilin mun identiteetin kanssa aina ku muutettiin maasta toiseen. Jenkkeihin muuttaessa olin hetken ulkopuolinen siellä ja Suomee palatessa olinki ulkopuolinen Suomessa.”

Muutama haastatelluista oli lapsuudessaan ja nuoruudessaan kokenut hyvin vahvasti olevansa nimenomaan yhdysvaltalainen. Yksi haastateltavista pohti erityisen läheisten välien yhdysvaltalaisten sukulaisten kanssa vaikuttaneen voimakkaan yhdysvaltalaisen identiteetin muodostumiseen.

“Olin aatellu koko lapsuuden etten kuulu Suomeen, en oo suomalainen. Mä olin koko elämäni aatellu, et oon amerikkalainen. En koskaa kokenu kuuluvani Suomeen.”

“Nuorena mun kuva amerikkalaisuudesta koostu mun isästä ja sukulaisista Jenkeissä. Se tunne siitä, että kuulun Jenkkeihin, oli niin vahvasti läsnä aina siellä. Ehkä se läheisyys ihmissuhteissa vaikutti siihen, et koin olevani enemmänki vaa amerikkalainen.”

Haastateltavista kaksi tunnisti edelleen aikuisena tilanteita, joissa he eivät kokeneet istuvansa suomalaisen rooliin. Molemmat kertoivat ihmettelevänsä välillä suomalaisia tapoja toimia tai ajatella.

“Mä huomaan edelleen kulttuurishokkeja siinä miten mä teen asioita vs miten muut suomalaiset tekee asioita.”

“Mä koen etten ihan täysin istu tähän suomalaisuuteen, ku jotenki kattoo eri kantilta asioita kuitenkin.”

Yksi haastateltavista kertoi perheensä eläneen hyvin tiiviisti yhdysvaltalaiseen kulttuuriin ja yhteiskuntaan sitoutuneena hänen lapsuutensa ja nuoruutensa ajan. Tästä johtuen hyvin tyypilliset

suomalaiseksi mielletyt tavat, yleistieto ja kulttuuriperimä olivat jääneet haastateltavalle vieraiksi. Tästä huolimatta haastateltava mielsi itsensä täysin suomalaiseksi eikä ollut tuntenut asian takia voimakasta ulkopuolisuuden tunnetta.

“Loppujen lopuks mul oli täällä tosi vähän ulkopuolisuuden tunnetta. Meil ei kotona panostettu yhtää suomalaisee kulttuuri et siit mä huomaan, et ku muis perheis on tutustuttu suomalaisee kulttuuri, ni multa välillä puuttuu se tietämys jostain tyylin kirjallisuusklassikoista, ku meil on kotona enemmän eletty niiku amerikkalaises kulttuuris. Vaik mä tunnen itteni tosi suomalaiseks ni mä en tunne suomalaisesti kulttuuriperimästä hirveesti.”

Muutama haastatelluista pohti tulevaisuuden suhdettaan yhdysvaltalaisuuteen oman erilaisuuden tunteen kautta. He kokivat yhdysvaltalaisen identiteetin tulevan aina olemaan osa heitä, koska kaksoiskansalaisuuden muovaaman perspektiivin myötä heidän elämäkokemuksensa tulee aina poikkeamaan täysin suomalaisena kasvaneiden kokemuksesta.

“Vaikka tässä suomalaistuu koko ajan, nii on tiettyjä piirteitä mitä tuun aina miettimään loppuelämän, niinku et miks vaik suomalaiset tekee noin tai näin? Ku on sitä tietty perspektiivii, ni tulee olee aina vähän erilainen.”

Ero haastateltavien ulkopuolisuuden kokemuksissa Yhdysvalloissa ja Suomessa tiivistyi siihen, että kaikki kokivat edelleen aikuisiällä vaihtelevasti itsensä ulkopuoliseksi Yhdysvalloissa käydessään riippumatta siitä, kokivatko he itsensä identiteettinsä puolesta myös yhdysvaltalaisiksi. Suomessa tunne ulkopuolisuudesta oli suurimmalla osalla haastatelluista rajoittunut lähinnä lapsuuteen ja nuoruuteen.

Yli puolet haastatelluista oli käynyt Suomessa englanninkielistä koulua ja miltei kaikilla oli ollut jossain vaiheessa elämänsä Suomessa ystäviä ja perhetuttuja, joilla oli samankaltainen tausta kuin haastatellulla itselläänkin. Yhteys samanlaisiin perheisiin ja muihin lapsiin ja nuoriin oli ollut monelle haastateltavalle tärkeää.

“Helpotti, ku oli muita ihmisiä, jotka pysty samaistumaan samoihin asioihin ku mä lapsena. Helpotti pureskella eri aiheita, ku on joku muu joka voi samaistuu sun ajatuksiin.”

“Koulussa oli yks tyttö kellä oli samanlainen tausta ku mulla, me ylläpidettiin englantia yhdessä.”

Vaikka haastateltavista monet olivat kokeneet ulkopuolisuuden tunnetta Suomessa nimenomaan lapsuudessaan ja nuoruudessaan, englanninkielisen koulun käyminen yhdessä muiden lasten kanssa, joilla oli samanlainen tausta kuin haastateltavilla itselläänkin, kuitenkin auttoi sitomaan heitä suomalaiseen yhteiskuntaan. Vaikka muissa tilanteissa haastateltavat olivat saattaneet tuntea itsensä erilaisiksi täysin suomalaisista lapsista, koulussa koettu vertaisuus muiden kanssa lievensi ulkopuolisuuden tunnetta. Englanninkielisen koulun käyminen myös vahvisti haastateltujen yhdysvaltalaisen identiteetin rakentamista etänä Yhdysvalloista, ja teki siitä heille normaalia.

“Kasvaessa koulussa oli joka luokalla muitaki, ei se ollu tosi spesiaalia. Tosi monet on [kaksoiskansalaisia], ni senki takii en oo koskaa aatellu etten sopiks suomalaisesta, ihan yhtä lailla mä oon suomalainen ku muutki, mut yhtäläilla mä oon amerikkalainenki.”

“Ehkä se ku kävin [englanninkielistä koulua], niin meitä oli niin paljon puolikkaita ja täysin ulkomaalaisia, niin sillen en kokenut olevani kovinkaan erilainen.”

Vaikka samankaltaisten muiden lapsien ja perheiden tunteminen haastateltujen nuoruudessa oli monelle tärkeää, ei kukaan haastatelluista kuvaillut varsinaisesti tarvinneensa englanninkielistä koulua tai muita suomalaisyhdysvaltalaisia tuttuja oman identiteettinsä ylläpitämiseksi. Haastateltavat kokivat pääasiallisesti olleensa hyväksytyt osa sekä yhdysvaltalaisista yhteisöistä että suomalaista.

“Me ei jouduttu turvautumaan koskaan siihen amerikkalaisuuteen Suomessa. Monella muulla kulttuurilla joutuis varmaan tukeutumaan siihen verkostoon enemmän mitä me joudutaan. Oli kiva joo törmätä muihin amerikkalaisiin, mut ei me jouduttu taloudellisten syiden tai syrjinnän takii mitenkää turvautumaan toisiimme. Ei meille rakentunu sellasta kulttuuria, et sut tungetaan johonki boksiin mistä ei pääsis pois. Meil ei koskaa ollu mitään boksia. Meijä amerikkalaiset kokemukset ja juuret on ihan erilaisia, eikä koskaa tullu sellasta, et ois joutunu pakkona tukeutuu muihin.”

5.4. Kiinnittyminen Yhdysvaltain yhteiskuntaan

Yli puolet haastatelluista ei kokenut olevansa osa yhdysvaltalaisista yhteiskuntaa, vaikka monet identifioituivatkin vahvasti myös yhdysvaltalaisiksi. Useampi haastateltava painotti tuntevansa olevansa osa nimenomaan suomalaista yhteiskuntaa.

“En koe enää olevani osa amerikkalaista yhteiskuntaa. Otan yllättävän raskaasti asiat mitä siellä tapahtuu, koen että se on osa mua, mut se et kuulunko siihen yhteiskuntaan niin en, en samalla tavalla ku suomalaiseen yhteiskuntaan.”

“Kyl mä sanoisin, etten mä kauheen vahvasti koe olevani osa sitä yhteiskuntaa. Suomessa mä koen tosi vahvasti olevani suomalainen ja osa tätä yhteiskuntaa täällä.”

“En koe olevani osa amerikkalaista yhteiskuntaa.”

“Kyl mä edelleen koen, etten istu täysin suomalaiseen yhteiskuntaan, mut enemmän mä ehdottomasti oon suomalainen ku amerikkalainen. Sinne mä en koe kuuluvani.”

“En hirveesti koe olevani osa amerikkalaista yhteiskuntaa.”

Kaksi haastateltavista koki olevansa osa yhdysvaltalaista yhteiskuntaa internetin avulla. Heistä toinen kuitenkin olevansa ulkopuolella yhdysvaltalaisesta yhteiskuntaa noin muuten, sillä päivänpolitiikka ei tule Suomessa asuvaa yhdysvaltalaista niin lähelle. Toinen haastateltavista myös pohti “ yhdysvaltalaisuuden” määritelmän laveutta ja kulttuurin laajuutta, jonka vuoksi hän tunsu voivansa olla osa yhteiskuntaa etäältäkin.

“Kyl mä koen olevani osa amerikkalaista yhteiskuntaa. Siinä auttaa se, et Amerikan yhteiskunta on nii laaja ja se on must aina ollu siisteimpiä juttui amerikkalaisessa kulttuurissa, ainakin teoriassa, et ei oo sellasta kulttuurin sulkeutuneisuutta. Toisaalta sitä kulttuuria ei unoheta hetkessä vaikka haluaiskin, ku siin on sellasta kulttuuri-imperialismia.”

“Teini-iässä mä loin sen oman yhteyden Jenkkeihin, ei se oo yhtään vaikeeta musta pysyy niiden jutuissa mukana.”

“Joo ja ei oon mukana siinä yhteiskunnassa. Somessa varsinkin koitan pysyä piireissä, käyn tapahtumissa, koitan aktiivisesti pitää yhteyttä kavereihin siellä. Mut on sitä toki vähän ulkopuolinen olo, kun eihän mua kosketa kaikki asiat niin lähelle ku muita siellä. Mun maailmankuva on tosi eri eurooppalaisesta näkökulmasta kun mun amerikkalaisten kavereiden.”

Yksi haastateltava pohti länsimaissa laajalle levinneen, Yhdysvaltoihin pohjautuvan kulttuurin vaikuttaneen siihen, että hän myös tunsu välillä olleensa kiinnittyneempi Yhdysvaltoihin kuin ehkä oikeasti olikaan.

“Toisaalt tuntuu et siel on käyny kaikkialla jo, ku niin paljon mediaa ja leffoja tulee sieltä. On tosi sellanen pseudo-olo, et ois käyny siellä paljonkin, kun me eletään tässä monokulttuurissa.”

Vaikka yhdysvaltalaisuus oli haastateltaville tärkeä osa heidän identiteettiään ja Yhdysvallat monelle tunnetasolla merkityksellinen paikka, noin puolet haastateltavista painotti haastattelussaan, ettei heidän identifioituminen suomalaiseksi ja yhdysvaltalaiseksi liity nationalismiin tai isänmaallisuuteen. Asian painottaminen haastattelijalle tuntui olevan monelle haastateltavalle hyvin tärkeää.

“Kyllä mä sitä heritagee kannan aina mukana, mut en kyl heiluta mitää lippua. Jos ois pakko valita Suomen vai USA:n lipun välillä, nii välillä valkkaisin toisen ja välillä toisen.”

“Ku puhutaa tästä et oonks mä vaikka suomalainen, nii siin on heti se ääripää, se sellanen ‘minä olen suomalainen!’. Mul tulee sellasesta hirveen nationalistinen olo, nii oon vaa iha tyytyväisenä sellasessa välimuodossa kans vaa suomalainen.”

“En halua olla mikään ääripää. Jenkeissä kun kävin, mä kysyin äitiltä, et miks kaikilla on sikana Amerikan lippuja pihassa, nii äiti sano, et nää on näitä, joilla on talossa kolme asetta ja näin. En koe minkäänlaista yhtenäisyyttä tollasten ihmisten kanssa, en oo mikää supernationalisti.”

“En sano etten ois amerikkalainen, kyllä mä oon. Kansalaisuus tai isänmaallisuus ei kyl kannu painoo mulle, mut totta kai kummallakin puolella [yhdysvaltalaisuudella ja suomalaisuudella] on merkitys.”

Haastateltavista kukaan ei tällä hetkellä haluaisi muuttaa Yhdysvaltoihin. Syiksi haastateltavat mainitsivat Yhdysvaltain poliittisen tilanteen, turvattomuuden ja epävakauden. Muutamat haastateltavista mainitsivat, että he haluavat pysyä perheineen Suomessa lastensa takia.

“Ollaan joskus puhuttu siitä että vois sinne muuttaakin, mutta Trumpin sekoilun myötä ei ihan hirveesti inspaa se. Suomes on niin turvallista ja tasapainoista, ennakoitavaa. Ku mieltii kaikki maailman kouluampumiset ja muut, ni jää kyllä mieluummin kasvattamaan lapsia Suomeen, vaik se tuntuu pahalta et heille ei tuu samanlaista kokemusta kaksoiskansalaisuudesta kun mulla.”

“Ei tee mieli enää muuttaa sinne, ku mieltii millanen mesta se oikeen on tänä päivänä.”

“Ku rupesin enemmän ymmärtää politiikkaa ja seuraa sitä, ni se vaikutti siihen etten halunnukkaa enää muuttaa sinne. Jos sinne menis, perustais perheen... haluunko mä laittaa lapsia siellä kouluun? En. Asiat ei toimi siellä, ne toimii niin paljon huonommin, ei se vaan oo sen arvosta.”

“Mun käsitys Yhdysvalloista muuttui niin radikaalisti kun asuin siellä. Lapsuus- ja nuoruusajan ihailussa siellä asuminen tuntui mahtavalta ja maagiselta, mut todellisuus oli tosi erilainen. Siks päätettiin muuttaa takaisin Suomeen.”

“Meil ei oo enää mitään tarvetta muuttaa takasin sinne, elämä on niin paljon parempaa lapsille Suomessa. Poliitikka siellä on kyllä myös vaikuttanut siihen.”

Muutama haastateltava nosti myös esiin miten tyytyväisiä he ovat vanhempiansa päätökseen asua nimenomaan Suomessa. Molemmat kokivat Yhdysvaltain sisäisen tilanteen huolestuttavaksi ja vertasivat sitä elämäänsä Suomessa.

“Mulla on asiat täällä Suomessa niin hyvin, mä en vois ikinä kuvitella että täällä asiat muuttuis niinku ne muuttuu Jenkeissä. Kun mä nään sen kärsimyksen mitä siellä tapahtuu, sen kodittomuuden, ihmisten monissä töissä eikä oo varaa elää. Mä oon niin hyväosanen ja onnekas että saan asua täällä, vaikka oon jenkki. Mitä jos mä oisinkin syntynyt sinne eikä mun perhe oiskaan niin hyväosanen, nii mitä jos meil ei ois varaa elää?”

“Mä katon sitä maata ja oon vaan silleen et mä en tajuu. Onneks mun vanhemmat halus asuu täällä eikä siellä.”

5.4.1 Ulkopuolisuus Yhdysvalloissa

Useampi haastateltava koki joissain tilanteissa ulkopuolisuuden tunnetta Yhdysvalloissa käydessään. Osin ulkopuolisuuden tunteeseen liittyi haastateltavien kohdalla se, että moni heistä ei ollut koskaan asunut Yhdysvalloissa aikuisiällä, jonka vuoksi Suomessa heille normaalit aikuisuuteen liittyvät vastuut olivat Yhdysvaltain kontekstissa tuntemattomia. Ulkopuolisuuden tunne voimistui erityisesti tilanteissa, jotka poikkesivat heidän arjestaan Suomessa merkittävästi. Toisaalta tuttuuden ja normaaliuden tunne palasi myös hyvin nopeasti.

“Ku käytiin siellä viimeks, nii mulla oli ulkopuolinen olo, mut sit mä menin siel itekseni kauppaan ja se oli taas ihan normaalia, eikä kukaa kyseenalaistanut hetkeekään ettenkö ois jenkki. Se tuntu niin normaalilta”

“En oo asunu siellä aikuisena, ni en oo tehny koskaan mitään 'aikuisasioita' siellä, siitä mä oon tietty ulkopuolinen.”

“Siellä käydessä ihmettelen niille normaaleita asioita joskus, esimerkiks ku näin kyltin ostarin ovesta, et sinne ei saa tuoda aseita, niin mä muistin taas, että missä mä taas oon.”

Yksi haastateltavista muutti aikuisiällä Yhdysvaltoihin ja tunsu itsensä ensimmäistä kertaa täysin ulkopuoliseksi. Tunteen käsitteleminen oli haastateltavalle vaikeaa, sillä hänen yhdysvaltalainen identiteettinsä oli hyvin voimakas eikä hän ollut koskaan matkoilla kokenut itseään ulkopuoliseksi yhdysvaltalaisista.

“Ku mä muutin sinne, niin se ulkopuolisuuden tunne oli tosi vaikee ymmärtää.”

Yhdelle haastateltavista ulkopuolisuuden tunne oli tuttua sekä Suomessa että Yhdysvalloissa. Hän koki tunteen vain voimistavan omaa identiteettiään ja käsitystä itsestään.

“Oli ulkopuolinen olo molemmissa paikoissa, ei siis huonolla tavalla. Musta se anto mulle identiteettiä. Mä koin pitkään etten oo suomalainen enkä amerikkalainen, en oo kumpaakaan.”

Yksi haastateltava ei kokenut ylipäättään identiteetiltään olevansa lainkaan yhdysvaltalainen, ja totesi tunteen vain voimistuvan hänen käydessään Yhdysvalloissa.

“Koen hirveen vahvasti ku oon Yhdysvalloissa, et mä en oo amerikkalainen, siel se korostuu eniten. Puhun vähän aksentilla ja miten suhtaudun asioihin on hyvin erilaista.”

5.4.2 Kiinnittyminen Yhdysvaltain politiikkaan

Neljä haastateltavaa kertoi seuraavansa Yhdysvaltain politiikkaa aktiivisesti. Kolme heistä arvioi seuraavansa Yhdysvaltain tapahtumia ja poliittista keskustelua tarkemmin kuin Suomen. Haastateltavat mainitsivat internetin ja sosiaalisen median algoritmin vaikuttavan siihen, että pysyvät perillä Yhdysvaltain tapahtumista paremmin. Haastateltuja motivoi seuraamaan juuri Yhdysvaltain politiikkaa sen aiheuttamat voimakkaat tunteet – yhteiskunnan polarisaation ja poliittisen kulttuurin viihteellisyyden koettiin vaikuttavan Yhdysvaltain politiikan kiinnostavuuteen.

“Seuraan politiikkaa siellä, mut se tuottaa paljon stressiä. On tullu etäisyyttä Suomen politiikkaan.”

“Seuraan amerikkalaista politiikkaa sen verran mitä somessa pyörii ja mitä äiti kertoo. Vaalien aikaan mä googlailin kyllä enemmän et mitä tapahtuu ja näin vaivaa sen tiedon ettimiseen. Mä en varmaan ees seurais niin paljoo, mut ku on niin paljon vastakkainasetteluu nii se motivoi seuraamaan.”

“Seuraan kyllä tosi paljon sitä politiikan tekoo siellä, paljon enemmän ku Suomen, just ku netissä on kaikki heti nähtävillä. En seuraamalla seuraa politiikkaa Suomessa.”

“Jenkkien politiikka vetoo muhun enemmän, siitä herää enemmän tunteita. Mua kiinnostaa isomman skaalan muutokset. Siinä on kans viihdearvo, sit on helppo seurata.”

Sen lisäksi, että yksi haastateltavista kuvaili seuraavansa Yhdysvaltain politiikkaa hyvin tarkasti, hän kertoi myös Yhdysvaltain poliittisen järjestelmän ja poliittisen kentän olevan hänelle tutumpi kuin Suomen.

“Vaik mä asun Suomessa, ni must tuntuu et mä tiedän paljon enemmän Amerikan systeemistä ja Amerikan tapahtumista ku Suomen.”

Kolme haastateltavaa kertoi seuraavansa Yhdysvaltain politiikkaa jonkin verran. He kertoivat lukevansa vastaan tulevat otsikot uutisista ja sosiaalisesta mediasta, mutta eivät erikseen lähteneet etsimään tietoa Yhdysvaltain politiikan viimeisimmistä käänteistä. Haastateltavista kaksi eivät kokeneet Yhdysvaltain politiikan vaikuttavan henkilökohtaisesti heihin ruohonjuuritasolla, joten he eivät olleet myöskään kiinnostuneita seuraamaan sitä sen tarkemmin.

“Pysyn enemmän kartalla USA:n politiikasta ku ehkä keskiverto suomalainen, mut en sanois lukevani hirveen syvällisesti kaikkea. Selaan headlineja, seuraan tietoisesti kyllä et mitä siellä tapahtuu.”

“Seuraan politiikkaa täältä käsin kyllä, en hirveen aktiivisesti toki. Lukemalla oon seurannu pääpiirteet et mitä uutisissa nousee. Vaikka seuraan vähän sitä politiikkaa, ni mun ei onneks tartte ottaa sitä harteilleni ku ei se nii vahvasti kosketa mua täällä.”

“Seuraan jonkun verran amerikkalaista politiikkaa. Heidän politiikka heijastaa siihen, et miten koko maailmassa saatetaan suhtautua tiettyihin asioihin tai minkälaisia trendejä on, kuten ääiroikeistolaisuus, nii tän tyyppiset trendit saattaa heijastella Euroopassa jälkikäteen. Siltä kantilta koen velvollisuudeks seurata kuitenkin Yhdysvaltain tilannetta myös.”

Kaksi haastatelluista ei seurannut Yhdysvaltain politiikkaa juuri ollenkaan. Molemmat kuitenkin kertoivat olevansa sikäli kiinnostuneita, että voisivat lukea artikkelin tai katsoa muuta ajankohtaista sisältöä, jos sellaista sattuisi tulemaan vastaan. Kumpikaan ei kuitenkaan aktiivisesti nähnyt vaivaa seuratakseen aiheeseen liittyviä uutisia tai muuta sisältöä. Haastateltavat kokivat Yhdysvaltain politiikan monimutkaiseksi ja epämotivoivaksi seurata.

“En hakeudu seuraamaan Jenkkien politiikkaa, en vaa jaksa, ku vittu mitä paskaa. Ei tuu seurattuu sitä tällä hetkellä. Toki jos tulee vastaan mielenkiintonen artikkeli, nii kyl mä sen luen.”

“En mä mahdottomasti seuraa mitä Jenkeissä tapahtuu, ei oo aikaa. Kyllä se silti kiinnostaa mitä siellä tapahtuu, mut en osaa oikeen ottaa kantaa mihinkään.”

Kaksi haastateltavista korosti seuraavansa Suomen politiikkaa huomattavasti enemmän ja aktiivisemmin kuin Yhdysvaltain tapahtumia. Haastateltavat kokivat myös vahvaa velvollisuudentuntoa ymmärtää Suomen tapahtumia ja yhteiskunnallista keskustelua siksi, että he asuivat Suomessa.

“Mä koen et Suomen politiikka vaikuttaa muhun paljon enemmän. Suomessa asuvana mul on enemmän velvollisuudentuntoa ottaa asioista selvää.”

“Suomalainen politiikka on mulle ehdottomasti ensisijainen poliittisen kiinnittymisen kohde.”

Haastatelluista muutama pohti suhtautumistaan Suomen politiikkaan ja vaaleihin Yhdysvaltoihin verrattuna. Haastateltavat pitivät Suomenkin poliittisia tapahtumia itselleen henkilökohtaisesti tärkeinä, mutta eivät kokeneet samanlaista velvollisuudentuntoa koko maailmaa kohtaan tai stressiä vaalituloksesta kuin Yhdysvaltain tapauksessa.

“Kyl mul tulee siis sama ajatus kans Suomen vaaleista, et pitää kyl äänestää, vaikkei ne oo ollu niin valtavan stressaavia. On se silti musta myös tarkeeta.”

“Ei mulle tuu yhtä vahvasti samanlaista vastuun tunnetta Suomen vaaleissa – on tiettyy kyllä, mut siinä se liittyy enemmän paikallisuuteen, et haluun vaikuttaa siihen mitä meillä tässä tapahtuu. En nää Suomen roolii nii maailmanlaajusesti merkittävänä.”

Kaksi haastateltavista mietti haluavansa vaikuttaa Yhdysvaltain politiikkaan jollain tavalla ja muuttaa havaitsemiaan epäkohtia. Kumpikaan heistä ei kuitenkaan ollut kiinnostunut muuttamaan Yhdysvaltoihin. Yksi heistä pohti ulkomailla suurimman osan elämästään asuneen henkilön oikeutusta osallistua Yhdysvaltain politiikkaan muuten kuin äänestämällä.

“Mä haluisin osallistua siellä politiikkaan, haluisin mennä sinne töihin, mut toisaalta en haluu tukea sitä systeemiä siellä, mut onks se sit taas ainoo tapa muuttaa sitä? Mut toisaalta mikä oikeus mulla on täältä Suomesta pölähtää sinne ja kertoo et miten asiat toimii paremmin?”

“Mä haluisin vaa mennä sinne, romuttaa sen systeemin ja ajaa sen anarkiaan ja sit tuhkista rakentaa uusiks feeniksin tavoin, mut musta tuntuu et Suomesta käsin se ei nyt välttämättä ehkä onnistu.”

5.4.3 Äänestäminen

Vaikka kaikki haastateltavat pitivät äänioikeutta itselleen tärkeänä, kaikki haastateltavat myös kuvailivat äänestysprosessia Yhdysvaltain vaaleissa vaikeaksi ja siten lannistavaksi. Jokainen haastateltava, joka oli äänestänyt Suomesta käsin Yhdysvaltain vaaleissa, oli erikseen joutunut opettelemaan äänestysprosessin yhdysvaltalaisen vanhempansa tai muiden sukulaistensa kanssa. Useat kokivat sen silti niin monimutkaiseksi, etteivät pystyisi äänestämään, jos yhdysvaltalainen vanhempi ei tukisi siinä. Juuri äänestysprosessin haastavuuden vuoksi suurin osa äänestäneistä haastatelluista oli äänestänyt vain presidentinvaaleissa, kun taas Suomessa he kertoivat äänestävänsä jokaisissa vaaleissa.

“Äiti on hoitanut melkeinpä kaiken mun puolesta: lähettänyt lomakkeet sähköpostiin ja ohjeistanut, et printtaa nämä, täytä toi, tässä on nää tiedot, lähetä tänne. Se ohjeistaa tarkasti kaiken kanssa.”

“Mul on ollu helpompaa siks, et oon vahvasti tekemisissä isän kanssa. Mä tiän, et jos mulla ei ois ollu sitä apua isältä ja joutusin ite alottaa nollasta, ni en tiä oisinko pistäny itteeni sen prosessin läpi et oisin äänestäny.”

“Emmä äänestäis Jenkkeihin, jos äiti ei auttais. Äiti tulostaa mulle ne paperit ja vie postiin. En mä osais sitä prosessia ilman sitä.”

“Mun osavaltiossa äänestäminen ei oo tehty liian vaikeeks, mut se on silti ihan saatanan työmaa. - - Mun piti laittaa mun isovanhemmille sinne viestiä, et selittäkää mulle mitä nää lakialoitteet [äänestyslipukkeessa] ees meinaa, et mä osaan äänestää.”

Haastateltavaksi kaksi eivät olleet koskaan äänestäneet missään Yhdysvaltain vaaleissa, sillä kokivat prosessin liian haastavaksi ja poliittisen järjestelmän epäoikeudenmukaiseksi. Molemmat totesivat, että jos äänestäminen olisi yhtä suoraviivaista kuin Suomen vaaleissa, he äänestäisivät mielellään, sillä kokivat äänestämisen kuitenkin itselleen tärkeäksi oikeudeksi. Haastatelluista kaikki kritisoiivat ulkomailta äänestämisen vaikeutta, varsinkin peilaten kokemuksiinsa äänestämisestä Suomessa.

“Mä tajuun entistä enemmän et miksi siellä on niin alhainen äänestysprosentti. Se on niin vaikea siellä, vaikka mullahan on mun osavaltion takia helpotettu versio.”

“En oo koskaan äänestänyt Jenkkien vaaleissa. Pitäis ottaa selvää, koitin ottaa selvää ja se oli fucking hassle.”

“Se [äänestäminen] on niin hankalaa. En tykkää niiden poliittisesta systeemistä. - - Se kahen puolueen järjestelmä on niin joko-tai, ei oo sellasta että vois löytää oman ehdokkaan.”

“Äänestäminen on tahallaan tehty siellä erityisen vaikeeksi. Ne tavat millä porukka äänestää on oma poliittinen kysymyksensä. En tykkää siitä systeemistä.”

“Suomen äänestystapa on hahmotettavissa, Jenkkien systeemi ei oo tehty hahmotettavaksi. Sen pointti ei oo se, et kattokaa tää menee tälleen ja tehään näin yhdessä.”

Haastateltavat myös pitivät Yhdysvaltain poliittista järjestelmää ja presidentinvaaleissa käytettyä vaalitapaa turhauttavana, joka myös vaikutti haastateltavien äänestysintoon. Presidentinvaaleissa käytettävää valitsijamiesjärjestelmää haastateltavat pitivät epämotivoivana, eivätkä perinteiseen republikaani- tai demokraattiosavaltioon äänestävät haastateltavat pitäneet omaa ääntään merkityksellisenä. Ne haastateltavat, jotka äänestävät niin sanotussa swing statessa kokivat omalla äänellä olevan jonkun verran väliä. Useampi haastateltava mainitsi Suomen eri vaaleissa käytettävien vaalitapojen tuntuun kannustavammilta äänestäjän näkökulmasta.

“Kyl mä koen enemmän niin, et mun äänellä ei oo väliä, vahvasti sen takia et mun osavaltio on niin demokraatti, et ei sillä oo niin paljon merkitystä.”

“Toki noin isossa maassa missä on kakspuoluejärjestelmä tuntuu, et mun ääni ei merkkää yhtä paljon ku Suomessa. Mut ku mietin 2020 vaaleja, nii mun osavaltiossa ulkomailta äänestävien äänimäärä muutti sen tuloksen siellä ainakin osittain, ni silloin mä tajusin konkreettisesti et sillä on jotain merkitystä sittenki.”

“Onks sillä pienellä äänellä ees väliä? On sillä sit ku 600 000 ihmistä aattelee niin.”

“Ei musta tunnu, että omalla äänellä ois väliä. Välillä tulee semmone tunne, et onks tästä ees mitää hyötyä, mut se velvollisuudentunne on nii vahva, et ainaki on sit yrittäny kaikkensa.”

“Mulla on velvollisuus äänestää, mut mun suhde siihen prosessiin on muuttunut. Electoral college tuntuu epäoikeudenmukaiselta, mut koska äänestän swing stateen niin koen sen erityisen tärkeeksi äänestää.”

“Suomessa äänellä on enemmän väliä, on helpompi tuntee se.”

Varsinaiseen äänestysprosessiin ja vaalitapaan liittyvän kritiikin lisäksi haastateltavat nostivat esiin kaksipuoluejärjestelmästä juontavan tunteen siitä, ettei heillä ole mahdollisuutta äänestää sellaista kandidaattia, jota he oikeasti haluaisivat äänestää. Myös tämä laskee kaikissa haastateltavissa intoa äänestää. Haastateltavat kokivat, että vuoden 2020 presidentinvaaleissa heidän täytyi valita kahdesta vaihtoehdosta, josta eivät kannattaneet kumpaakaan.

“Tuli naurettava olo, et mä joudun äänestämään ihmistä kehen mä en usko, ihan vaa siks ku mul ei oo vaihtoehto.”

“Mietin just, et kumpi näistä vaihtoehtoista on vähemmän huono?”

“Mun suurin turhautuminen vaaleissa oli se et kumpikaan kandidaatti ei iskenyt -- ‘how is the best case scenario Joe Biden?’³ Miks mä joudun valitsemaan näiden kahden ihmisen välillä?”

“Siellä riippuu siitä ketä on vallassa, nii kanootilla soudetaan laidasta laitaan eikä mennä eteenpäin ja kaudesta eka puolisko menee siihen et pyörretään edellisen päätöksiä ja lakeja. Pitää aina valita kahesta pahasta pienempi paha.”

“Mun mielest on järkyttävää miten polarisoitunutta se on ja miten paljoo rahalla on vaikutusta asiaan ja vallalla, se ei oo mikään suora kansanäänestys millä valitaan kansan suosikki.”

Äänestysprosessin hankaluudesta ja epämotivoivaksi koetusta vaalitavasta huolimatta haastateltuja motivoi äänestämään ennen kaikkea velvollisuudentunto. Muutamalle haastateltavalla kansalaisuuden suoma äänestysoikeus itsessään motivoi heitä äänestämään, sillä he suhtautuivat äänestämiseen kansalaisvelvollisuutena. Useampi haastateltava koki velvollisuudentuntoa koko maailmaa kohtaan, jonka takia he näkivät velvollisuudekseen vaikuttaa Yhdysvaltain presidentinvaalitulokseen äänestämällä. Erityisesti Donald Trumpin ehdokkuus voimisti haastateltavissa velvollisuudentuntoa. Yhdeksästä haastateltavasta kuusi äänesti vuoden 2020 presidentinvaaleissa, sillä heidän kohdallaan velvollisuudentunto yhdysvaltalaisia läheisiään ja koko maailmaa kohtaan vaikutti heihin voimakkaammin kuin lannistavaksi koettu vaalitapa ja monimutkainen äänestysprosessi.

³ Sitaatti on Bo Burnhamin kappaleesta “Joe Biden”, joka levisi laajalle sosiaalisessa mediassa kesällä 2022.

“Vaik se kansalaisuus ei oo mikään mun päätös, se vaa on, mut mun pitää kantaa se vastuu siitä. Jos mä en tee asioille mitää, ni mä koen, et mä en saa valittaa siitä myöskää.”

“Mä tunnistan kyl kans kuinka paljon vastuuta Yhdysvaltain hallinnolla on ja kuinka paljon niiden päätökset vaikuttaa maailmanpolitiikkaan. Äänestäminen on mun keino vaikuttaa maailmaan.”

“Ainaki tällasina Trump-hetkinä se on mun vastuu koko maapallolle, et mä yritän hillitä sitä sekopäätä omalta osaltani. Ei mulla tuu yhtä vahvasti samanlaista vastuun tunnetta Suomen vaaleista.”

“Mä en haluu sanoo mun suomalaisille kaverille, jotka seuraa Jenkkien politiikkaa tarkemmin ku mä, et mä en oiskaan äänestäny. Se ois musta dorkaa, ku mulla on kuitenkin enemmän vaikutusvaltaa ku suomalaisilla kavereilla siihen mitä siellä tapahtuu. Se on niin vaikutusvaltanen maa.”

“Suurin motivaattori on varmaan ihan kansalaisvelvollisuus ja perheeltä tullut painostus.”

Monia haastateltavia myös kalvoi huoli Yhdysvalloissa asuvista läheisistä, joiden elämänlaatua he halusivat parantaa äänestämällä. Lisäksi noin puolet äänestysoikeuttaan käyttäneistä haastatelluista kertoivat äänestäneensä myös siksi, että Yhdysvallat on heille erityisen tärkeä tai rakas paikka ja he pelkäsivät maan tulevaisuuden puolesta.

“Mä tunnen sieltä niin paljon ihmisiä, joihin se [Yhdysvaltain politiikka] vaikuttaa, ni mä yritän tehdä niille kaiken mahdollisen hyväks niiden elämässä. Mä haluan auttaa itelle tärkeitä läheisiä ees äänestämällä.”

“En suunnittele enää koskaan muuttavani sinne, mut mul on siellä perhettä, haluan käydä siellä ja se on mulle rakas maa, toinen kotimaa. Vaik mä koen itteni vähemmän amerikkalaiseks ku nuorempana, nii kyllä se halu vaikuttaa maan asioihin säilyy, oli tilanne mikä tahansa.”

“Kyl mä tarpeeks siitä maasta ja ihmisistä pidän, oli ne mun sukulaisii tai ei, et jos mul on yhtää vaihtoehtoo vaikuttaa asioihin, ni en mä haluu nähä et se valtio menee huonoo suuntaa.”

5.5. Vuoden 2020 presidentinvaalit

Haastateltavista kuusi äänesti presidentinvaaleissa vuonna 2020. Kaksi haastateltavaa ei ollut koskaan äänestänyt missään Yhdysvaltain vaaleissa ja yksi haastateltava oli vaaliaikaan pois

Suomesta, eikä ollut varma miten äänestää sieltä käsin. Tämä haastateltava oli kuitenkin äänestänyt aiemmissa presidentinvaaleissa, joissa oli ollut äänioikeutettu. Nämä kolme haastateltavaa kertoivat halunneensa äänestää, jos se olisi ollut yksinkertaisempaa. Haastateltavat kuitenkin kokivat, etteivät heidän äänellään olisi ollut merkitystä oman osavaltion tuloksen kannalta, jonka vuoksi he eivät kokeneet velvollisuudekseen selvittää monimutkaista äänestysprosessia vaalien alla.

Vaaleissa äänestäneiden kuuden haastateltavan suurin motivaattori äänestää vuoden 2020 presidentinvaaleissa oli Donald Trumpin saaminen pois vallasta. He kokivat asian vuoksi erityistä velvollisuudentuntoa äänestää juuri näissä vaaleissa ja suostuivat äänestämään itseään epämotivoivaakin ehdokasta vain äänestääkseen Trumpia vastaan.

“Koko ajan on toi Trump-vaara ni en mä tietenkää haluu nähä, et sellanen republikaani nousis taas valtaan, ni sillon on tällä tavalla paha tilanne, et jos yks voittaa ni ookoo, mut jos toinen voittaa ni ei vittu.”

“Mä olin tosi vahvasti sitä mieltä, et Trumpin pitää lähtee, se oli mun päämotivaatio koko hommaan. Sitä varten äänestin. 2020 mä seurasin kaikkee tosi tosi tarkasti, must tuli vähän vaalinörtti.”

“2020 oli erityisen korkea velvollisuus äänestää, ei tullu mieleekää etten ois äänestäny, tuli sellanen erityinen tunne et pitää saada se oma ääni täältä Suomestakin kuulumaan.”

“Mä en koe, et on pitkään aikaan ollut sellasta fiilistä että ois hyvää kandidaattia, se oli selvää, en kokenut sen [Bidenin] puhuttelevan mua, mut piti äänestää Trumpia vastaan oli se kuka tahansa.”

“Jos Trump oltas uudellee äänestetty, ni Amerikka ois jatkanu sitä väärää suuntaa, enkä mä haluu nähä et se menee siihen suuntaan.”

“Vaikken oiskaa mikään Biden-fani, nii ei ollu mitää kysymystäkää, Trumpista piti päästä eroon.”

Kaikista haastateltavista valtaosa piti vuoden 2020 presidentinvaalien lopputulosta tärkeänä. Haastatelluista yli 30-vuotiaat kuitenkin kertoivat vuoden 2016 vaalien olleen heille vielä merkittävämpi ja henkilökohtaisempi tapahtuma kuin 2020 vaalit. Haastateltaville vuoden 2016 vaalit olivat olleet niin suuri shokki, että he kokivat vuonna 2020 jonkin suuntaista apatiaa: laastari oli jo kerran repäisty, joten haastateltavat eivät ikään kuin “jaksaneet” järkyttyä enää uudestaan.

“2020 oli tietty voimakas tahtotila ettei Trump jatkais presidenttinä, mut en muista, et se ois ollut mulle niin merkityksellinen ku 2016 vaalit. Siinä oli paljon enemmän tunteita ku nyt 2020. Sillon oli erityinen velvollisuudentunto äänestä, piti pelastaa maailma Trumpilta. Mut sitä ku ei saatukkaan pelastettuu häneltä, niin tuli olo ettei tää voi tästä paskemmaks mennä. Se laastari oli jo repästy, niin siks 2020 se ei enää ollu sellanen shokki.”

“Seurasin 2020 vaaleja, en tosin ihan hirveen aktiivisesti, mut kauhulla katoin aikanaan 2016 vaaleja. 2020 vaalit ei merkinny sikäli mitään, et ku olin nähny, et ketä sinne voi äänestää, ni olin menettäny uskoni siihen et siitä tulis mitää hyvää. Mielenkiinnolla seurasin mut en ollu mitenkää invested, ei se ollu masennuksen paikka suuntaan tai toiseen enää.”

“Seurasin vaaleja, mut vähemmän ku 2016, ne oli mulle erityisen merkitykselliset. Pidin tietty henkilökohtasesti tosi tärkeenä, että saadaan Trump pois vallasta.”

Muutammat haastatelluista kuvailivat 2020 vaalien aiheuttaneen heissä voimakasta stressiä ja huolta. He kokivat vaalien lopputuloksen itselleen erittäin tärkeäksi sekä henkilökohtaisten arvojensa puolesta että koko Yhdysvaltojen ja maapallon tulevaisuuden puolesta. Haastateltavat kuvailivat vaaleja voimakkain sanakäantein, ja esiin nousivat ajatukset maailmanlopusta, demokratian tuhoutumisesta, epätoivosta, pelosta ja vaalien piinaavuudesta.

“Oli ehkä vähän maailmanlopun fiilis 2020 pressanvaaleissa. En mä oo koskaa kokenu Suomessa sellasta maailmanlopun fiilistä missää vaaleissa, mut Jenkeissä seurasin pressanvaalien tuloksia ihan epätoivosena, et ei helvetti mitä me tehhän jos se [Trump] nousee uusiks valtaan. Mä olin ihan hermona ku mä seurasin vaaleissa ääntenlaskentaa. Oli helpotuksen tunne ku se lopullinen tulos selvis.”

“Vaaliaikana oli sellasta ahdistusta ja pelkoo. Yritin pitää etäisyyttä, et mä oon täällä Suomessa, mut silti asiat Jenkeis vaikuttaa tänne vaik toivoo ettei vaikuttas. Oli aika piinaavaa, mul on vieläki sellanen pelko, et se Trump sieltä jostain nousee valtaan. Tosi vaihtelevii tunteita oli sillon.”

“Mä olin jo kestänyt neljä vuotta Trumpin aikakautta ja nyt oli pakko saada tää äijä ulos Valkosesta talosta, oli pakko estää demokratian tuhoutuminen. Se on jo vaakalaudalla siellä, oli pakko ees hidastaa sitä kehitystä.”

Osalle haastatelluistavuoden 2020 vaalit tuntuivat merkittävilä myös henkilökohtaisella tasolla. Monet olivat kokeneet Trumpin presidenttikauden kuormittavana itselleen ja perheelleen, ja pelkäsivät itsensä ja perheensä puolesta mitä Trumpin jatkokausi voisi aiheuttaa. Ne haastatellut,

jotka kokivat Yhdysvallat myös toiseksi kotimaakseen, pelkäsivät juurikin toisen itselleen tärkeän kodin puolesta.

“Kyl ne vaalit oli kans henkilökohtanen kokemus. Olin huolissani ihan sillee mun toisesta kotimaasta. Kyl mä seuraan muutenkin muita vaaleja muissa isoissa maissa, mut 2020 vaalit oli sellaset et se ois kyl satuttanu henkilökohtasesti, jos Trump ois voittanu.”

“Äiti voi jopa fyysisesti huonosti Trumpin kauden aikana siitä menosta, ni mul tuli sellanen olo, et ei voi heittää sitä maata kankkulan kaivoon.”

“Kyl se oli mulle tosi merkityksellistä et kumpi voittaa, koin sen mulle tosi tärkeeks et mikä se lopputulos on.”

“Se tuntu siltä, et se [vaalitulokset] tulee vaikuttamaan mun tulevaisuuteen.”

Valtaosa haastatelluista seurasi vaaliajan yhteiskunnallista keskustelua jonkin verran, lähtökohtaisesti sen mukaisesti mitä uutisissa ja sosiaalisessa mediassa nousi esiin. Kaksi haastatelluista seurasi vaaleja ja siihen liittyvää yhteiskunnallista keskustelua aktiivisesti eri mediakanavien kautta. Nämä haastatellut seurasivat myös äänenlaskua hyvin tiiviisti.

“Hetki ku heräs aina ni katoin sitä äänteenlaskua.”

“Valvoin monta yötä ja ootin ja ootin niitä tuloksia.”

Trump kovensi syytöksiään vaalivilpistä äänenlaskun edetessä, sillä postitse saapuneet äänet käänsivät useassa osavaltiossa vaalivoiton demokraateille. Haastatellut lähtökohtaisesti ihmettelivät Trumpin väitteitä tapahtuneesta vilpistä, mutta eivät olleet niistä vaalien aikaan erityisen huolissaan, shokissa tai syvästi järkyttyneitä.

“Se vaalivilppikeskustelu oli mulle vaa sillee, et ette oo vittu tosissanne, mitä helvettiä?”

“Olin siitäki [vaalivilppiväitteistä] vaa et mitä helvettiä, vittu mitä paskaa, en ymmärrä miks.”

“Joo ihmettelin niitä vaalitapahtumii, vaalivilppisyytöksii.”

Capitolin valtaus herätti haastatelluissa enemmän tunteita kuin Trumpin vaalivilppikampanja, jota he olivat lähinnä seuranneet epäuskoisesti tai ihmetellen. Capitol vallattiin Suomen aikaan myöhään illalla ja yöllä, jonka takia monet haastatellut saivat tietää asiasta vasta seuraavana

aamuna. Useat haastatelluista eivät tapahtumahetkellä heti sisäistäneet, miten poikkeuksellisesta tapahtumasta oli kyse. Monet haastateltavat kertoivat ymmärtäneensä asian vakavuuden vasta useita päiviä tai viikkoja myöhemmin. Valtauksen sisäistäminen aiheutti valtaosassa haastateltuja hyvin voimakasta järkytystä. Monia haastateltuja kalvoi pelko siitä, että Capitolin valtauksen kaltainen tapaus voisi tapahtua uudelleen tulevaisuudessa.

“Ei se hyvältä tuntunut, se mitä tapahtu sinä päivänä on merkki siitä, et yhteiskunnan sopimus vähän niinku hajoo, on hajoamisillaan. Se pelko mulla on, et jossain vaiheessa se ei tuu olee enää satunnainen tapahtuma vaa et siitä tulee normaalia.”

“Se Capitolin valtaus, näin ekat uutisotsikot ja olin ihan täysin turtunu enkä tajunnu jotenki, kelasin että ihan perusmenoo ja menin nukkumaan. Tajusin myöhemmin vasta, että täähän oli paljon isompi juttu kun mitä ees tajusin sinä hetkenä. Olin nii turtunut siihen väkivaltaan ja sirkukseen, et en ees pitäny sitä mitenkään epänormaalina vaik se oli sairas ja suuri mullitus.”

“Jos tollaset ihmiset jätetää omaa arvoonsa ja naureskellaan että ‘haha ku teitte tolleen’, ni sit ne tekee sen uuestaan ja jatkaa ja jatkaa.”

“Vittu mitä hulluu paskaa se [Capitolin valtaus] oli.”

“Vasta jälkikäteen mä tajusin miten järkyttävää se Capitolin valtaus oli, vasta useempi viikko sen jälkeen ku luin selvityksiä ja tänä päivänä oikeudenkäyntejä ni oon tajunnu kuinka siinä oli jopa vallankaappauskin tietyllä tavalla lähellä.”

“Se [Capitolin valtaus] sai kaikki republikaanit näyttää aivan pelleiltä. Se on oikeesti pelottavaa kattoo, ku ihmiset suhtautuu siihen tosissaan, et ‘jes me tehtiin tolleen’. Mut oli sillä kaikella myös meemiärvoo.”

Yksi haastateltavista myös pohti sitä mahdollisuutta, että jos hän olisi kasvanut Yhdysvalloissa Suomen sijasta, hän olisi hyvin voinut olla mukana Capitolin valtauksessa.

“Se fiilis, et varmaa jos kolme asiaa mun elämässä ois menny eri tavalla nii oisin ihan läpällä voinu olla tuolla messissä.”

Capitolin valtaus oli myös yhdelle haastateltavalle käännteentekevä tapahtuma 2020 vaaleihin liittyen. Ennen tammikuussa tapahtunutta valtausta hän oli lähinnä seurannut vaaleja ja niiden ympärillä vellovaa keskustelua sitä mukaa, mitä sattui näkemään uutisista tai sosiaalisesta mediasta. Capitolin valtaus toimi hänellä jonkinlaisena aktivointina, minkä vuoksi hän oli aktiivisesti alkanut etsiä enemmän tietoa vaaleihin liittyvistä kiistoista ja tapahtumista.

“En seurannut liveinä vaalijuttuja, mitä nyt valtavirtamediasta näin klippejä, mut sit Capitolin valtausta seurasin suorana tv:stä, sitä ennen en ollu nii vahvasti ja aktiivisesti etsiny tietoo.”

5.6. Trumpin presidenttikauden vaikutus

Yli puolet haastateltavista koki vuoden 2016 presidentinvaalit jonkinlaiseksi käännekohtaksi suhteessaan Yhdysvaltoihin ja omaan yhdysvaltalaiseen identiteettiin. Moni kuvaili vaalien tulosta itselleen shokiksi tai herätykseksi, joka oli myös etäännyttänyt Yhdysvalloista. Haastatelluista kaksi oli asunut Yhdysvalloissa vaalien aikaan, ja molemmille vaalien tulos oli vahvistanut halua palata takaisin Suomeen.

“Kun Trump voitti 2016, se oli shokki itelle, et näin tapahtu. Se sai mut kattoo koko systeemiä eri silmin, aika kriittisin silmin. Ja ku siellä asu sillon [vaalien aikaan], ni tajusin ettei tää oo mua varten.”

“2016 vaalit oli shokki sillon alkuun, mut ehkä tälleen jälkikäteen katottuna ei sen silleen ois pitäny olla. Olin sillon Jenkeissä ja koin tosi vahvasti sen polarisaation siellä, se viha ja et ei kuunnella toisia, mä koin sen tosi vahvasti.”

Useampi haastateltu, joka oli kertonut haaveilleensa nuorena Yhdysvaltoihin muuttamisesta tai matkustamisesta, oli luopunut ajatuksesta vaalituloksen myötä.

“Kyl must tuntu sillon 2016, et häh, tää ei todellakaan oo sitä mitä mä luulin. Tää maa, mihin mä haaveilin et meen käymää sit joskus, ni ei mulla oo enää mitää kummempaa hinkuu mennä sinne, voin ihan hyvin kuolla onnellisena ilman et päädyn ikinä enää menemää sinne.”

“Mul oli hirvee halu viettää kesä Jenkeissä, mut se hiipu kyllä 2016. Varsinki queerihmisenä en todellakaan haluu mennä sinne tulevaisuudessa tällä linjalla.”

“Olin lapsena sitä mieltä, et muutan myöhemmin mun elämässä Amerikkaan, mut sit 2016 vaalien jälkeen päätin et en lähäkään.”

Valtaosa haastatelluista oli seurannut 2016 presidentinvaaleja tarkasti, ja miltei kaikille tulos oli tullut yllätyksenä. Moni kuvaili Trumpin vaalivoittoa juurikin shokiksi ja muutamalle se oli aiheuttanut kriisin oman yhdysvaltalaisen identiteetin kanssa. Valtaosassa haastatelluista vaalit ja niiden tulos oli aiheuttanut voimakkaita, negatiivisia tunteita.

“Mulle oli aina selvää et Trump ei tulis presidentiks, mut sit ku se tuliki, ni mul tuli ihan identiteetikriisi. Olin ihan et vou, mähän oon eläny ihan omassa kuplassa.”

“Kun Trump tuli, nii mä olin ihan hukassa, kipuilin mun identiteetin kaa.”

“Kauhulla katoin 2016 vaaleja.”

“Se [2016 vaalit] tuntu yheltä käännekohdalta mun elämässä. Mä olin niin turtunut Obama-aikaan et kaikki on normaalia. Sit tuli Trump, se mitä se suols, vaikka naisista. Mä mietin et miten toi ees voi olla presidenttiehdokas?”

Noin puolet haastatelluista koki myös 2020 vaalien etäännyttäneen heitä Yhdysvalloista entisestään. Haastatellut pitivät Yhdysvalloissa vaikuttavia poliittisia voimia itselleen vieraina ja luotaantyöntävinä, jonka takia he kokivat etäännyvänsä tai tietoisesti haluavansa etäännyä Yhdysvalloista.

“Ehkä vaikutti kuuluvuuden tunteeseen sinne päin sillee, et mitä sekavammaks asiat siellä menee niin sitä vähemmän koen ymmärtäväni sitä yhteiskuntaa enää. Se polarisoituminen ja väkivalta ja ihmeelliset poliittiset hässäkät, se vieraannuttaa, se vieraannuttaa, toi touhu.”

“Vaalijutut ja muu on kasvattanut sitä eroa itteni ja sen yhteiskunnan välillä.”

“Mä olin et tää [Capitolin valtaus] on vitun naurettavaa, mitä helvettiä, olin siinä vaiheessa et en mä tiä, et pitää ottaa etäisyyttä tohon maahan. Toisaalta olin niin raivoissani et halusin taistella sen puolesta ettei tällasta enää tapahu.”

“2020 vaaliajan tapahtumat vaikutti joo kuuluvuuden tunteeseen amerikkalaiseen yhteiskuntaan, mut kyl vuosien aikana 2016 vaalien jälkeen on ollu ihan tietoista vetäytymistä pois siitä amerikkalaisesta identiteetistä.”

Haastateltavista kolmasosa ei kokenut 2020 vaalitapahtumien vaikuttaneen omaan kuuluvuuden tunteeseen Yhdysvaltoihin mihinkään suuntaan.

“Ei ne vaalit vahvistanu eikä heikentänytkään kuuluvuuden tunnetta Amerikkaan, mul on aina ollu se oma tietyn tyyppinen nettikulttuuri, ni sieltä löytää missä tahansa tilanteessa samanmielisiä.”

“Jos jotain isoo tapahtuu tuolla, mut mä en oo suoraan sen asian kans tekemisissä, nii not my circus, not my monkeys.”

“En tiä muuttiko se kuitekaa kuuluvuuden tunnetta Jenkkeihin.”

Yksi haastatelluista taas tunsi haastatteluhetkellä vahvempaa yhteenkuuluvuuden tunnetta Yhdysvaltain suuntaan kuin koskaan aiemmin.

“Tunnen et siel on nuori porukka, joka on enemmän samanmielinen ku mä itse oon. Oon aiemmin kokenu tosi vahvasti, et siel on vallassa aina vaan vanhoja herroja, joiden näkemykset on hyvin erilaiset ku mun omat, mut nykyään tunnen vahvempaa yhteenkuuluvuuden tunnetta just ton vahvistuvan nuoren porukan kanssa. Tää oli kans yks iso sitä 2020 vaalien kokonaisuutta mulle.”

Vaikka suurin osa haastateltavista koki sekä 2016 että 2020 presidentinvaalien vieraannuttaneen heitä enenevässä määrin Yhdysvalloista, monet haastateltavat kokivat Trumpin ja hänen kannattajiensa myös vahvistaneen heidän velvollisuudentuntoaan seurata Yhdysvaltain politiikkaa ja käyttää äänioikeuttaan. Trumpin presidenttikausi, vuoden 2020 vaaleihin liittyvä yhteiskunnallinen keskustelu ja Capitolin valtaus olivat aiheuttaneet monissa haastatelluissa raivoa, järkytystä ja pelkoa tulevaisuudesta, jonka takia he kokivat entistä vahvemmin velvollisuudekseen vaikuttaa Yhdysvaltain politiikkaan myös tulevaisuudessa, vaikka eivät sinänsä kokeneet tai halunneet kokea olevansa osa yhdysvaltalaisista yhteiskuntaa enää.

“Velvollisuudentuntoo se voimisti kyllä. Ku tuol on tollasia ihmisiä, ni joka ääni merkitsee. Tuli vaan sellanen olo, et nää on tärkeitä juttuja ja pitää oikeesti ottaa vastuu omasta olemisesta. Mä oon Amerikan kansalainen, se on osa mua, ni kyl mun täytyy sit vaikuttaa kans.”

“Mä olin et tää [Capitolin valtaus] on vitun naurettavaa, mitä helvettiä, olin siinä vaiheessa et en mä tiiä, et pitää ottaa etäisyyttä tohon maahan. Toisaalta olin niin raivoissani et halusin taistella sen puolesta ettei tällasta enää tapahu.”

5.6.1 Häpeä

Valtaosan haastatelluista kanssa keskustelu kääntyi myös Yhdysvaltain kansalaisuuden tuomaan häpeään. Monet kertoivat häpeävänsä Yhdysvaltain tilaa ja politiikkaa erityisesti Trumpin ollessa presidentti. He kuvailivat joutuvansa selittelemään suomalaisille keskustelukumppaneille, etteivät he kannata samoja arvoja Trumpin ja hänen kannattajiensa kanssa. Useampi haastateltu myös kertoi selittävänsä sen automaattisesti heti, jos Yhdysvaltain kansalaisuus ja oma tausta tulee uuden ihmisen kanssa ilmi, vaikkei vastapuoli edes kysyisi tai kyseenalaistaisi mitään.

“Nopeesti keskustelu menee siihen, et mä varmistan että hei mä en sit äänestänyt Trumpia. Tulee se tunne et pitää selitellä ja varmistaa että se toinen tietää.”

“Satunnaisesti tulee tarve selitellä, mut etenkin pari vuotta sitten tuli koko ajan tosi paljon kysymyksiä ja automaattisesti oppi selittelee heti, et mä en sit oo ‘sellanen’ amerikkalainen.”

“Sillon ku Bush hyökkäs Irakiin, nii jouduin sillon piilottelemaan mun taustaa. Sillon mulla oli muutamia tapauksia, kun ihan sanoin hyökättiin vastaan. Ja nyt sit Trumpin kaudella en enää kokenu onneks sellasta hyökkäävää käytöstä, mut varmuuden vuoksi oon aina sanonu, et mä en sitte oo Trump-fani, eikä mun suku oo Trump-faneja ja kaikki äänestimme toisin. Tulee sellai olo et joutuu aina selitellä.”

“Jos tulee puheeks et oon kans amerikkalainen, ni tulee tarve puolustella heti et mä en sit oo sellanen amerikkalainen. Mun suvulla ei oo aseita, ne on siniseltä puolelta.”

“Alkaa tulee välillä jopa häpeän tunnetta. Se on tosi harmi, ku siinä maassa on ihania ihmisiä ja myös hyvää ja upeita kokemuksia, mut huomaa et 2016 eteepäin varsinki on vaikuttanut omaan identiteettiin. En halua hirveen avoimesti aina ees kertoa, et oon amerikkalainen.”

“Oon kyllä ylpeä kummastakin [kansallisuudesta], en kiellä kumpaakaan, mut on se silleen valikoivaa en huutele kaduilla [Suomessa] että hei, mä oon amerikkalainen.”

“Meillähän oli mun lapsuudessa aina July 4th -juhlat ja sillon nostettiin lippu salkoon, sitä mä joskus mietin et sitä ois kivaa juhlia vielä, mut en kyl juhli näkyvästi enää.”

Osa haastateltavista myös mietti sosiaalisen median vaikutusta siihen, miten nopeasti uutiset ja muu sosiaalisen median sisältö Yhdysvalloista leviää ympäri maapalloa. Tämä vaikutti myös osittain siihen, että entistä enemmän haastateltavien suomalaiset ystävät, tutut ja sukulaiset olivat perillä Yhdysvaltain tapahtumista. Yhdysvaltain kansalaisuus herätti haastateltavien tuttavissa usein keskustelua, eikä aina niin positiivisessa mielessä. Muutama haastateltava koki sen välillä raskaaksi.

“Se on se somen voima, ku siellä puhutaan niin paljon politiikasta ni se tulee laajemmin muiden tietoisuuteen et millasta siellä on, eikä se oo yhtään hohdokasta tai hienoo.”

“Sen ottaa välillä nokkiisa, ku jengi kiinnittää huomiota vaan negatiiviseen eikä ollenkaa positiiviseen mitä sieltä tulee.”

“Kyl mä oon yrittäny avata sitä, ku puheenaihe on aina vaa politiikassa ja päätöksissä, ni kyl mä yritän tuua esiin sitä, et se politiikka ei oo se koko maa. Ihmiset elää siel kans ihan normaalia elämää. Siin on paljon hyvääkin.”

Valtaosa haastatelluista muisteli lapsuudestaan sitä, miten muut suomalaiset suhtautuivat Yhdysvaltain kaksoiskansalaisuuteen erittäin positiivisesti, joskus jopa ihailen. Haastatellut itsekin muistavat lapsuutensa mielikuvien Yhdysvalloista olleen erittäin positiivisia. Erityisesti haastatellut, joiden perheissä matkustettiin säännöllisesti Yhdysvaltoihin, suhtautuivat lapsena Yhdysvaltoihin ja yhdysvaltalaiseen kulttuuriin hyvin lämpimästi ja myönteisesti. Useat olivat kokeneet myös kaksikielisyyden hienoksi ominaisuudeksi, josta he olivat lapsena ylpeitä. Monet olivat haaveilleet Yhdysvaltoihin muuttamisesta aikuisena. Suhde Yhdysvaltoihin muuttui kaikilla haastatelluilla iän myötä, osalla hyvin radikaalistikin.

“Lapsena oli tosi siistiä olla amerikkalainen. Mä en tunnista sitä cooliutta enää tänään. Ois musta paljon siistimpää, jos ois Meksikosta... tai ees Kanadasta!”

“Pienempänä mä en osannu nähä Yhdysvaltoja mitenkään ongelmallisena paikkana, mut sit ku mä kasvoin, mä tajusin et eihän toi oo mikään lintukoto. Mul on tullu tosi monimutkanen ja ristiriitanen suhde sinne - vähän niinku hävettää, mut se on nii mahtava maa ja siin on nii paljon potentiaalia. Mut siel on nii paljon ongelmii, et mä en vois enää ikinä nähä itteeni asumassa siellä. Se on niin ongelmallinen paikka.”

“Kun mä tänään mietin sitä jenkkyyttä, kyl mua nolottaa se jollain lailla. Keksitkö silleen ällöllä tavalla dorkampaa ja kolonialisoivampaa maata ku se? Hei mä oon kahen kulttuurin skidi, mut se toinen kulttuuri on tällanen riistävä kulttuuri!”

5.7. Tulevaisuus

Haasteltavista kaikki painottivat eroa oman henkilökohtaisen “ yhdysvaltalaisuuden” kokemuksen ja identiteetin sekä Yhdysvaltain politiikkaan, yhteiskuntaan ja valtioon kuuluvuuteen mielletyn yhdysvaltalaisuuden välillä. Haastateltavat erottelivat tulevaisuuden ajatuksiaan kansalaisuuden institutionaalisiin puoliin ja kansalliseen identiteettiin liittyviin tunteisiin, jotka olivat monen haastateltavan puheissa hyvinkin erillisiä asioita.

Haastatelluista seitsemän kertoi ehdottomasti äänestävänsä seuraavissa presidentinvaaleissa vuonna 2024. Muilla tavoin haastateltavat eivät kokeneet haluavansa vaikuttaa Yhdysvalloissa poliittisesti ainakaan haastatteluhetkellä. Yksi haastateltavista pohti olevansa avoin mahdollisuudelle toimia omia arvoja ja kiinnostuksen kohteita ajavassa yhdysvaltalaisessa organisaatiossa joskus tulevaisuudessa, mutta ei kokenut asiaa kuitenkaan juuri nyt

ajankohtaiseksi. Muutama haastateltava kertoi teoriassa haluavansa vaikuttaa Yhdysvalloissa myös muilla tavoin kuin äänestämällä, mutta kokivat sen kuitenkin haastavaksi etäältä.

Haastatelluista kaksi kertoi haastatteluhetkellä suunnittelevansa äänestämistä Yhdysvaltain kongressivaaleissa. Yksi haastateltava ei ollut vielä varma, sillä hän ei haastatteluhetkellä tiennyt aikooko hänen yhdysvaltalainen vanhempansa äänestää kongressivaaleissa vai ei. Vajaa puolet äänestysoikeuttaan käyttäneistä haastatelluista ei ollut koskaan äänestänyt kongressivaaleissa, ja valtaosa haastatelluista ei suunnitellut äänestämistä tulevissa kongressivaaleissa. Haastatelluista muutama ei myöskään muistanut kongressivaalien lähestymistä, eivätkä olleet sen vuoksi selvittäneet milloin ulkomailta äänestävien viimeinen äänestyspäivä on.

Moni haastateltava koki äänestämisen niin monimutkaiseksi ja vaivalloiseksi, etteivät kongressivaalit motivoineet heitä tarpeeksi nähdäkseen äänestämiseen tarvittavan vaivan. Kaikki haastateltavat pitivät Yhdysvaltain presidentinvaaleja itselleen merkityksellisimpänä vaaleina, ja äänioikeuttaan aiemmissa vaaleissa käyttäneet haastateltavat kokivat ne pääasiallisesti ainoiksi vaaleiksi, jotka motivoivat heitä riittävästi äänestämään.

“Pressanvaalit, kyllä mä niissä herrajumala äänestän.”

Kolme haastatelluista kertoi haluavansa myös tukea omien lastensa yhdysvaltalaisen identiteetin rakentamista Suomessa. Kaksi heistä korosti nimenomaan positiivisten mielikuvien siirtämistä eteenpäin lapsilleen. Kaikki kolme haastateltavaa pitivät omaa kokemustaan kaksoiskansalaisena ja kahden kulttuurin kasvattina hyvin tärkeänä, jonka takia he halusivat jakaa saman positiivisen kokemuksen omien lastensa kanssa.

“Niin kauan ku meillä on perhettä siellä, ni tullaan ylläpitää suhdetta sinne. Haluun, et lapsille tulee se identiteetti et he on myös amerikkalaisia, ois kiva saada heille se identiteetti rakennettua. Mullekin jäi pienenä aina positiivinen mielikuva siitä maasta kun mentiin sinne aina kivoille lomille ja niin eespäin.”

“Olisinks mä enkkuu puhuva vanhempi? Ku kuitenkin haluisin puhuu kans suomee. Mut jenkkiperinteet? Mut kans suomiperinteet? Molempia haluisin ylläpitää, ne on molemmat tärkeitä, ni oisinko jotenkin osittain suomalainen vanhempi? Haluisin kuitenkin siirtää tän mun kokemuksen eteenpäin mun mahdollisille lapsille, mut miten? Se on eri asia mun tapauksessa, ku olla just täysin amerikkalaisen ja täysin suomalaisen vanhemman kanssa.”

“Kyl mä koen et haluun edelleen siirtää sitä amerikkalaista kulttuuria myös mun lapsille, siltäki kantilta et he oppis et siel on myös hyvää. Ni voi vähän yrittää pelastaa sitä mielikuvaa omilla teoilla.”

“Monia asioita oon omaksunut äitiltäni, ois kiva ammentaa ne hyvät asiat sieltä [Yhdysvalloista] ja antaa ne eteenpäin omille lapsille.”

Haastatelluista kaikki kokivat oman yhdysvaltalaisen identiteettinsä pysyvän osana heidän minuuttaan, vaikka muut sosiaaliset yhteydet Yhdysvaltoihin katkeaisivatkin. Haastatellut kokivat kaksoiskansalaisuuden niin perustavanlaatuiseksi rakennuspalaksi itsessään, etteivät he kokeneet käytännössä minkään voivan sitä enää poistaa. Muutama kuitenkin kuvaili yhdysvaltalaisuuden häivettyvän enemmän taka-alalle omassa elämässä, jos kaikki sosiaaliset yhteydet Yhdysvaltain suuntaan hiipuisivat. Yksi haastateltava koki joutuvansa näkemään vaivaa identiteettinsä ylläpitämisen eteen, jos omat sosiaaliset suhteet Yhdysvaltoihin katkeaisivat.

“Kyl mä koen, että se amerikkalaisuus ois silti aina osa mua, vaikka yhteys muuten katkeaisi.”

“Amerikkalaisuus ei oo riippuvainen välttämättä mistään ihmissuhteesta mun elämässä, et vaik ei tulis perheen puolesta siellä jatkossa käytyä, kyl mä oon sama ihminen koko elämäni pohjalla. Se on aina osa mua eikä se sieltä tuu katoomaan.”

“Mul ei ois tarvetta matkustaa sinne, jos ei ois perhettä siellä, mut kyl mä tulisin aina seuraamaan sitä menoa ja se on aina osa mua, positiivinen osa mua.”

“Se amerikkalaisuus on mulle vaan ikuinen normaali kans, mut mä joutusin kyl näkee vaivaa sen ylläpitämiseen, jos ei ois sitä helpointa linkkiä, omaa vanhempaa siinä enää.”

Yksi haastateltavista nosti myös esiin Yhdysvaltain poliittisen tilanteen aiheuttaman stressin ja häpeän tulevaisuutta miettiessään. Hän kuitenkin totesi, että tapahtui Yhdysvalloissa mitä hyvänsä, ja aiheutti se hänessä mitä tunteita tahansa, tulisi yhdysvaltalainen identiteetti aina olemaan osa hänen kokemusta itsestään.

“Vaik mä kuinka kovin haluaisin irtautua siitä identiteetistä, järjellisellä tasolla mä haluisin irtaantua sieltä, ni tunteen tasolla mä en kuitenkaan pystyis. Kävi miten kävi.”

6. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä tutkielmassa olen pyrkinyt selvittämään, miten Suomessa asuvat Suomen ja Yhdysvaltain kaksoiskansalaiset kokevat kiinnittyvänsä Yhdysvaltain politiikkaan. Olen lähestynyt päätutkimuskysymystä kartoittamalla, miten poliittinen sosialisatio ja transnationalismi ovat vaikuttaneet näiden kaksoiskansalaisten identiteettien muodostumiseen ja osallistumiseen vuoden 2020 presidentinvaaleihin, miten kaksoiskansalaisten identiteetit vaikuttavat siihen, millä tavoin he kokivat velvollisuudekseen osallistua vuoden 2020 presidentinvaaleihin sekä miten kyseiset vaalit vaikuttivat kaksoiskansalaisten identiteettiin ja poliittiseen kiinnittymiseen Yhdysvaltoihin.

Ymmärtääkseen miten ja miksi Suomessa asuvat Yhdysvaltain kaksoiskansalaiset kiinnittyvät Yhdysvaltain politiikkaan, on ymmärrettävä, miten kaksoiskansalaiset näkevät itse itsensä. Tutkielmaan haastateltujen kaksoiskansalaisten identiteettiä voisi kuvailla ajassa ja paikassa muuntuvaksi yhdysidentiteetiksi, jossa heidän suhteensa Yhdysvaltoihin oli lähtökohtaisesti henkilökohtaisiin kokemuksiin, tunteisiin ja mielikuviin perustuva. Erityisesti Donald Trumpin presidenttikausi sekä vuosien 2016 ja 2020 presidentinvaalit vaikuttivat haastateltuihin ja heidän suhteeseensa Yhdysvaltoihin voimakkaasti. Kuten tutkielman teoriataustoituksessa mainittiin, kollektiivinen identiteetti usein vahvistuu ja politisoituu kriisin myötä (Klandermans 2014, 2–4). Ilmiö oli todennettavissa myös tämän tutkimuksen haastateltavien kohdalla. Haastatellut kokivat hyvin voimakkaita negatiivisia tunteita Donald Trumpin presidenttikauden vuoksi, minkä takia he myös kokivat erityistä velvollisuudentuntoa vaikuttaa Yhdysvaltain politiikkaan esimerkiksi äänestämällä. Yhdysvaltain poliittisista tapahtumista ja vaaleista heränneet tunteet vahvistivat haastateltavien tietoisuutta omasta identiteetistään, vaikka he kokivatkin samanaikaisesti vieraantuvansa Yhdysvaltain yhteiskunnasta.

Haastateltavien identiteettiä kuvasi parhaiten samanaikaisuus: heistä suurin osa koki olevansa identiteetiltaan “sekä-että”, jatkuvasti muuttuva sekoitus suomalaisuutta ja yhdysvaltalaisuutta. Heistä monet kuvailivat identiteettiään jonkinlaisena liukumana, joka muuntuu ajassa ja paikassa. Ennen kaikkea haastateltujen identiteettiä kuvasi yhtäaikaisuus (Schiller et al. 1992, 11), joka linkittää heitä eri tavoin jatkuvasti sekä Suomeen että Yhdysvaltoihin. Vertovecin kuudesta transnationalismin tutkimuksen näkökulmasta haastateltavia kuvasi odotetustikin

tietoisuuslähtökohta, jossa keskeistä on kaksoiskansalaisten kokemus ”siellä” ja ”täällä” olemisesta samanaikaisesti, jonkinlaisen kodin tai kotoisuuden tunne molemmissa maissa ja identifioituminen kahden maan kansalaiseksi yhtäaikaisesti (Vertovec 2009, 4–13).

Haastatteluissa nousi myös esiin Ghorashia (2004, 339) myötäilevä havainto transnationaalien identiteettien hybridimallista, joka haastaa kansallisvaltioihin perustuvan kaksoisidentiteettien tiukan dualiteetin: monet haastatellut olivat elämänsä aikana kokeneet yhtäaikaisesti sekä erilaisuuden että samankaltaisuuden tunnetta sekä Suomessa että Yhdysvalloissa, ja usealla haastatellulla identifioituminen Yhdysvaltoihin erityisesti lapsuudessa ja nuoruudessa perustui etäältä rakennettuun kuvitelmaan Yhdysvalloista. Vaikka käytännössä kaikki haastateltavat kokivat olevansa hyvin vahvasti kiinnittyneitä Suomen yhteiskuntaan ja politiikkaan, oli heistä miltei jokainen kokenut elämässään ajoittaista ulkopuolisuuden tunnetta muista suomalaisista tai Suomesta. Myös Ghorashin esiin nostaman transnationaalien kolmansien tilojen vaikutus kaksoiskansalaisten identiteetin rakentumiseen oli nähtävissä haastateltavienkin kohdalla.

Tähän transnationalismin kolmanteen tilaan ja ulkopuolisuuteen tarttuu myös Vertovec paikallisuuden rakentamisen näkökulmassaan (2009, 4–13), jossa kiteytyy olennaisesti se, miten kaksoiskansalaisten suhde paikkaan usein muuttuu heidän luomiensa transnationaalien ”sosiaalisten tilojen” avulla. Tämän tutkielman haastateltavien kohdalla ilmiö oli nähtävissä erityisesti yhdysvaltalaisen kulttuurin laajalle levinneen vaikutuksen vuoksi: haastateltavat kokivat olevansa ja vaikuttavansa ”siellä” esimerkiksi internetin ja sosiaalisen median, elokuvien, sarjojen musiikin tai muun populaarikulttuurin keinoin. Yhdysvaltain merkittävä asema maailmanpolitiikassa ja länsimaisessa kulttuurissa auttoi haastateltuja pysymään perillä vallitsevista trendeistä ja ajankohtaisista yhteiskunnallisista keskusteluista, jonka vuoksi heidän on mahdollisesti helpompaa tuntea jonkinlaista yhteyttä tai kuuluvuutta ”sinne” verrattuna sellaisiin kaksoiskansalaisiin, joiden toinen kotimaa on jokin vähemmän vaikutusvaltainen valtio kuin Yhdysvallat. Haastateltavat korostivat kuitenkin usein paikallisista yhdysvaltalaisista eroavaa tapansa ajatella ja toimia, minkä takia he eivät välttämättä aina samaistuneet ”siellä” olevaan yhteiskuntaan, vaikka pystyivätkin seuraamaan ja halutessaan sulautumaan sinne vaivattomasti. Haastattelujen valossa voisi nähdä, että haastateltavilla oli pätevyys ikään kuin puhua itsensä

sisään suomalaisuuteen tai yhdysvaltalaisuuteen ja toisaalta puhua sen ulkopuolelta samanaikaisesti.

On myös huomioitava, että haastateltavista yhdenkään kokemus ulkopuolisuudesta ei kytkeytynyt rasismiin tai ulkopuolelta tulevaan ulossulkemiseen suomalaisesta yhteiskunnasta: haastateltavien tunteet ulkopuolisuudesta sekä Suomessa että Yhdysvalloissa olivat käytännössä kaikille ensisijaisesti henkilökohtaisia kokemuksia. Kuten yksi haastateltava asian ilmaisi, heistä kukaan ei joutunut *”turvautumaan siihen amerikkalaisuuteen Suomessa”*, eli he kokivat olevansa täysin hyväksytyt osa sekä suomalaista että yhdysvaltalaisesta yhteiskuntaa taustastaan, nimistään ja identiteetistään huolimatta. Ihonväri, etnisyys ja sosiaalinen asema vaikuttavat hyvin voimakkaasti siihen, miten henkilö hyväksytään osaksi kollektiivia, ”meitä”, minkä vuoksi joidenkin Suomessa kasvaneiden kaksoiskansalaisten kokemus voi poiketa tutkielman haastateltujen kokemuksista radikaalistikin (Ronkainen 2009, 212–213).

Yhdysvaltojen ajatellaan perustetun yhteisten arvojen eikä niinkään yhteisen etnisyyden, kielen, uskonnon tai muun jaetun identiteetin varaan. Yhdysvaltojen voi kuitenkin nähdä koostuvan eri etnisistä ryhmistä, joiden välillä vallitsee sosiaaliseen ja taloudelliseen asemaan, valtaan ja resursseihin pohjautuva hierarkia. Kysymykseen siitä, mitä on olla yhdysvaltalainen, ei ole lainkaan yksiselitteistä vastausta. Devos ja Muhamed arvioivat, että eurooppalaista syntyperää oleville valkoisille yhdysvaltalaisille myönnetään helpommin psykologisella tasolla yhdysvaltalaisen status kuin esimerkiksi latinotaustaisille tai yhdysvaltain alkuperäiskansojen jäsenille. (Devos & Muhamed 2014, 739, 750.) Haastatteluissa nousikin esiin yhdysvaltalaisuuden määrittelyn laveus ja sen vaikutus haastateltavien identiteettiin – haastateltavat pääasiallisesti kokivat, että heidät hyväksyttiin yhtä lailla yhdysvaltalaisiksi, vaikka he eivät olleet kasvaneet Yhdysvalloissa, ja että he myös itse pystyivät identifioitumaan yhdysvaltalaiseksi etäältäkin. Haastateltavien kokemukseen on myös voinut vaikuttaa aiemmin mainittu eurooppalaistaustaisten, valkoihoisten yhdysvaltalaisien korkeampi sosiaalinen asema ja Yhdysvaltain yhteiskunnan vastaanottavuus tähän ryhmään kuuluville.

Haastateltavat tunsivat identiteettinsä puolesta pääasiallisesti olevansa eräänlaisia sekoituksia suomalaisuutta ja yhdysvaltalaisuutta, mutta ero suhtautumisessa Yhdysvaltain yhteiskuntaan ja

politiikkaan sekä Suomen yhteiskuntaan ja politiikkaan oli hyvin selkeä: haastatellut kiinnittyivät ensisijaisesti Suomeen eivätkä varsinkaan vuoden 2016 jälkeen samaistuneet tai halunneet samaistua Yhdysvaltoihin. Erityisesti tässä kohdin haastatelluissa korostui heidän kykynsä puhua yhdysvaltalaisuuden sisältä ja ulkopuolelta samanaikaisesti: haastatellut vertasivat politiikasta puhuessa Yhdysvaltoja usein Suomeen ja kuvailivat mielipiteitään ja tunteitaan siihen liittyen ikään kuin ulkopuolisena katsojana, jolla oli kuitenkin hyvin vahva tunneside aiheeseen. Haastatellut kokivat voimakasta velvollisuudentuntoa vaikuttaa Yhdysvaltain tapahtumiin äänestämällä, mutta tästä huolimatta painottivat kiinnittyvänsä voimakkaimmin nimenomaan suomalaiseen yhteiskuntaan.

Poliittisen sosialisoinnin vaikutus haastateltujen puoluekannatukseen ja arvoihin oli kiinnostava, joskin ei lainkaan yllättävä havainto. Yhdysvaltalainen vanhempi pyrki säilyttämään poliittisen identiteettinsä Suomessakin ja sosiaalistamaan lapsensa samalla tavalla kuin he olivat itse sosialisoituneet (Gonzales-Mena 1997, 32). Haastateltaville olikin lähtökohtaisesti lapsesta asti hyvin selvää, mitä puoluetta oma yhdysvaltalainen vanhempi ja suku kannattaa. Toisaalta suomalainen vanhempi taas vetosi erityisesti haastateltavien lapsuudessa ja nuoruudessa vaalisalaisuuteen, eivätkä haastateltavat tieneet tarkalleen, mitä puolueita tai ehdokkaita heidän suomalainen vanhempansa äänesti. Westholmin ja Niemen (1992) havainnon mukaisesti haastateltavat kuitenkin kertoivat jakavansa samanlaiset pohja-arvot suomalaisen vanhempansa kanssa, vaikka eivät aikuisiällä välttämättä äänestäneet samaa puoluetta.

Internetillä ja sosiaalisella medially oli odotetustikin merkittävä rooli haastateltavien sekundäärisenä poliittisena sosialisatioagenttina. Sosiaalinen media oli haastateltaville ensisijainen yhteydenpitoväline yhdysvaltalaisiin sukulaisiin ja myös Yhdysvaltoihin, ja suuri osa haastatelluista käytti eri sosiaalisen median kanavia uutisten ja ajankohtaisten aiheiden lukemiseen. Internetin rooli sosialisatioagenttina teini-iässä korostui erityisesti niillä haastateltavilla, jotka olivat haastatteluhetkellä alle 30-vuotiaita. Internetin avulla haastateltavat olivat pystyneet ensimmäistä kertaa itse seuraamaan Yhdysvaltain tapahtumia ja pysymään perillä ajankohtaisista puheenaiheista ja trendeistä ilman yhdysvaltalaisen vanhempansa vaikutusta asiaan. Yhdysvalloista tulevan sisällön dominoiva asema Youtubessa, Facebookissa, Instagramissa, Redditissä ja Tiktokissa korostui haastatelluissa myös, sillä haastateltavat kokivat

hyvin vaivattomaksi siirtyä “sinne” nimenomaan internetin keinoin. Internetin voidaan nähdä olevan aikamme suurimpia vaikuttajia kansalaisten poliittisen sosialisoinnin prosessissa, mutta osalla haastateltavista internet vaikutti voimakkaasti myös oman yhdysvaltalaisen identiteetin muodostumiseen ja ylläpitämiseen (Ohme & de Vreese 2020, 5).

Haastatteluissa korostui teoriataustoituksessa esitelty vanhempien käytöksen mallintamisen vaikutus poliittiseen sosialisointiin (Gidengil et al. 2016, 375). Kaikki äänioikeuttaan Yhdysvaltain vuoden 2020 presidentinvaaleissa käyttäneet tukeutuivat yhdysvaltalaisen vanhempansa tai muiden sukulaisten ohjeisiin, joita ilman valtaosa ei olisi osannut äänestää lainkaan. Haastateltavista vain yksi kertoi pystyvänsä äänestämään Yhdysvaltain vaaleissa itsenäisesti. Suomalaisen vanhemman kohdalla samanlaista riippuvuutta ei ollut, joskin on myös oletettavaa, että Suomessa pitkään asuttuaan suomalainen yhteiskunta oli haastateltaville tutumpi ja halutessaan he voisivat hakea tukea ja lisätietoa äänestämiseen esimerkiksi viranomaisilta tai oppilaitoksista.

Ulkomailla asuville yhdysvaltalaisille äänestäminen voi olla monimutkaisempaa kuin Yhdysvalloissa asuville, sillä tyypillisen äänestämiseen tarvittavan byrokratian lisäksi jokaisella osavalttiolla on erilliset säädöksensä ulkomailta äänestämiseen. Kun ottaa huomioon, että äänioikeutettuja yhdysvaltalaisia Yhdysvaltain ulkopuolella on arviolta noin kolme miljoonaa (Federal Voting Assistance Program 2022c), tietyissä osavaltioissa kyseinen joukko voi jo olennaisesti vaikuttaa tiukkoihin vaalituloksiin. Demokratian toteutumisen kannalta voi pitää huolestuttavana, että monet äänestäjistä saattavat olla hyvinkin riippuvaisia läheisistään voidakseen äänestää.

Voisi tiivistää, että yksilön päätös äänestää tai olla äänestämättä riippuu hänen motivaatiostaan ja kyvystään äänestää sekä äänestysprosessin haastavuudesta ja siitä suoriutumiseen vaaditusta vaivannäöstä. Äänioikeutettu henkilö äänestää, jos hän kokee äänestämisestä saatavan hyödyn olevan merkittävämpi kuin äänestämiseen käytetyn ajan ja vaivan. Rekisteröitymisen ja äänestysprosessin vaikeus on yksi merkittävimmistä syistä, miksi yhdysvaltalaiset eivät äänestä vaaleissa. (Harder & Krosnick 2008, 528, 541.) Haastateltavista kolme oli jättänyt äänestämättä Yhdysvaltain presidentinvaaleissa juurikin rekisteröitymisen ja ulkomailta äänestämisen

monimutkaisuuden vuoksi. Äänioikeutensa käyttäneet haastateltavat taas kritisoivat äänestysprosessia sen hankaluudesta, mutta olivat kokeneet pääsääntöisesti niin voimakasta velvollisuudentuntoa äänestää, että he motivoituvat näkemään tarvittavan vaivan äänestämisen eteen vanhempiensa tai sukulaistensa avustuksella.

Haastateltujen suhtautuminen äänestämiseen Yhdysvaltain vaaleissa myötäili esimerkiksi Pew Research Centerin (2018) kyselytutkimuksen tuloksia, jotka valottavat yhdysvaltalaisen tuntemuksia äänestysprosessiin liittyen. Myös Yhdysvalloissa asuvat yhdysvaltalaiset pitivät äänestämistä tärkeänä, mutta äänestämisen koettiin olevan niin hankalaa, etteivät kyselyn vastaajat välttämättä aikoneet siksi äänestää. Kyselytutkimuksen vastaajat olivat myös kritisoineet äänestämisen teknisten seikkojen lisäksi oman äänensä merkittävyyttä vaalituloksen kannalta sekä ehdokkaiden ja puolueiden polarisaatiota ja epäkiinnostavuutta. Samat teemat nousivat esiin myös tämän tutkielman haastateltavien kanssa. Vaikka tämän tutkielman otanta haastateltavien suhteen on pieni eivätkä tulokset ole siten yleistettävissä suureen joukkoon, voisi kuitenkin esittää, että Yhdysvalloissa asuvien ja ulkomailla asuvien yhdysvaltalaisen tuntemukset ja kritiikin kohteet äänestämisen suhteen vaikuttavat melko samankaltaisilta. Haastateltavilla oli lisäksi kokemusta Suomen vaaleissa äänestämisestä, jota he pitivät yksinkertaisena suorituksena jota oli helppo ymmärtää. Tämä saattoi osaltaan voimistaa heidän kriittisiä ajatuksiaan Yhdysvaltain äänestysprosessia kohtaan, mutta valtavan merkittävää eroa vastausten ja niiden voimakkuuden välillä ei vaikuta olevan.

Donald Trumpin nousu presidentiksi vuonna 2016 oli usealla haastateltavalle käännteentekevä tapahtuma, joka laukaisi eräänlaisen tietoisien etäännyttämisen prosessin Yhdysvalloista. Haastatellut kokivat Yhdysvalloissa vaikuttavat poliittiset voimat itselleen vieraksi tai jopa pelottaviksi ja olivat huolissaan maan tulevaisuudesta. Haastateltavat myös kuvailivat Yhdysvaltain voimistuvaa yhteiskunnan polarisaatiota vieraannuttavaksi ilmiöksi. Jos aiemmin elämässään haastatellut olivat pitäneet kaksoiskansalaisuutta myönteisenä asiana (ja lapsuudessaan jopa ihailtavana tai “siistinä”), haastateltavat kuvailivat asenteidensa muuttuneen osin hyvin radikaalistikin vuoden 2016 jälkeen.

Haastatteluissa nousi toistuvasti esiin haastateltavien kokema häpeä yhdysvaltalaisuudesta. Monet olivat joko joutuneet ulkopuolisen painostuksen vuoksi selittelemään omia poliittisia mielipiteitään tai kokeneet itse tarvetta selventää omaa poliittista kantaansa keskustellessaan Yhdysvaltoihin liittyvistä ajankohtaisista aiheista. Tunteet, kuten tässä tapauksessa järkytys tai häpeä, muokkaavat yksilön ja kollektiivin välistä suhdetta ja vaikuttavat yksilöiden ja kansakuntien väliseen kiinnittymiseen ja vuorovaikutukseen (Ahmed 2004, 27). Haastateltuja erityisesti järkyttäneet tapahtumat tai tapahtumaketjut olivat myös vaikuttaneet siihen, että monet halusivat tietoisesti etäännyä Yhdysvalloista ja siirtää yhdysvaltalaista identiteettiään taka-alalle.

Kansalliset identiteetit eivät perustu vain (geo)poliittisiin, taloudellisiin tai sosiaalisiin prosesseihin, vaan myös vahvoihin tunteisiin (Vogler 2000, 20). Häpeällä, kuten ylpeydelläkin, on merkittävä asema kansallisen identiteetin rakennuspalikkana: se on sosiokulttuurisesti konstruoitu tunne, joka vahvistaa sosiaalisia siteitä niin valtion sisällä kuin sen ulkopuolellakin, sillä se ikään kuin herkistää yksilön sosiaaliselle maailmalle hänen ympärillään. Häpeän tunne voi myös paradoksaalisesti toimia eräänlaisena kansakunnan yhdistävänä tekijänä. (Laine 2006, 72.) Vaikka haastatelluista monet kertoivat tuntevansa ajoittain voimakastakin häpeää yhdysvaltalaisesta taustastaan ja identiteetistään, olivat erityisesti häpeää tai järkytystä aiheuttaneet tapahtumat toimineet haastatelluille myös motivaattoreina esimerkiksi äänestää ja seurata Yhdysvaltain politiikkaa. Haastatellut tunsivat samanaikaisesti tarvetta sekä etäännyä että lähentyä Yhdysvalloista: he eivät välttämättä *halunneet* olla osa häpeämäänsä yhteiskuntaa ja siinä vaikuttavia poliittisia liikkeitä ja voimia, mutta he kokivat silti niin voimakasta yhdysvaltalaiseen identiteettiinsä pohjautuvaa velvollisuudentuntoa, että he *joutuivat* seuraamaan poliittisia tapahtumia ja äänestämään, ikään kuin tahdostaan huolimatta. Häpeä toimi siis haastateltujen yhdysvaltalaista identiteettiä vahvistavana liimana, joka konkreettisesti todisti heidän olevan suomalaisen lisäksi myös yhdysvaltalaisia.

On hyvä myös huomioida, että kaikki tutkielman haastatellut kannattivat demokraattipuoluetta. Tämä osaltaan on vaikuttanut haastattelujen tuloksiin erityisesti etäännyntymisen ja häpeän kannalta, jotka tämän tutkielman tuloksissa painoutuivat laajalti Trumpin aiheuttamiin negatiivisiin reaktioihin. Republikaanipuolueen kannattajan kohdalla kokemus omasta identiteetistä ja Trumpin presidenttikaudesta voisi erota haastateltujen vastauksista dramaattisestikin. Kaikkien

haastateltujen yhdysvaltalainen vanhempi ja tämän suku olivat myös demokraatteja, joten sikäli ajatuksia esimerkiksi siitä, voisiko kaksoiskansalaisuus tai ulkomailla asuminen vaikuttaa puoluekannatuksen muuttumiseen, ei ole voitu saada. Haastateltavien yhdysvaltalaiset vanhemmat ovat saapuneet Suomeen 1980- ja 1990-luvulla, jolloin maahan muuttaneiden määrä on ollut huomattavasti pienempi kuin tänään. Tämän tutkielman kriteereihin sopivia haastateltavia ei myöskään siten ole kovin runsaasti, eikä republikaanipuolueen kannattajia haastateltavia etsiessä löytynyt.

Haastatteluissa kirkastui identiteetin ja siten tunteiden voimakas vaikutus haastateltujen haluun osallistua Yhdysvaltain politiikkaan, sillä niin sanotusti rationaalisten syiden perusteella haastatellut eivät olisi pääsääntöisesti äänestäneet tai seuranneet Yhdysvaltain tapahtumia: he kritisoivat Yhdysvaltain poliittista järjestelmää, äänestysprosessia ja yhteiskuntaa, eivät halunneet muuttaa Yhdysvaltoihin nyt tai tulevaisuudessa, halusivat tietoisesti etäännyä Yhdysvalloista Trumpin aiheuttaman poliittisen liikehdinnän vuoksi ja käytännössä kaikki kiinnittyivät ensisijaisesti suomalaiseen yhteiskuntaan ja Suomen politiikkaan. Olisi luonnollista olettaa, että näin merkittävä määrä negatiivisia mielikuvia, mielipiteitä ja kokemuksia Yhdysvalloista nimenomaan passivoisi haastateltuja, varsinkin koska heillä oli vahva suomalainenkin identiteetti, jonka puoleen ”kääntyä” ja johon jäädä. Haastatelluista moni kuitenkin piti Yhdysvaltoja kotimaanaan ja yhdysvaltalaisuutta pysyvänä osana minuuttaan, jonka vuoksi Yhdysvaltain politiikan herättämät voimakkaat tunteet, kuten raivo, häpeä, velvollisuudentunto ja järkytys, saivat haastatellut toimimaan.

Tutkielmassa haastateltujen kaksoiskansalaisten kokemus voi erota muiden Suomessa asuvien kaksoiskansalaisten kokemuksesta osin paljonkin, mistä antaa myös osviittaa esimerkiksi Ronkaisen (2009) väitöskirja monikansalaisista Suomessa. Ronkaisen tutkimuksessa Suomen ja Yhdysvaltain kaksoiskansalaiset erosivat muista siten, että he suhtautuivat kaikista positiivisimmin omaan asemaansa kaksoiskansalaisina ja kokivat saavansa erityistä hyötyä ja etua molempien maiden kansalaisuudesta. Suomen ja Yhdysvaltain kaksoiskansalaiset myös käyttivät aktiivisesti molempia kansalaisuuksiaan sekä välineellisesti, kuten äänestämällä, että kulttuuriin ja identiteettiin liittyvinä merkityksinä. Nämä kaksoiskansalaiset myös kiinnittyivät Yhdysvaltoihin huomattavasti vahvemmin kuin muut tutkimuksen kaksoiskansalaiset kiinnittyivät

toiseen kotimaahansa. (Ronkainen 2009, 195–196). Identiteetin muodostuminen ja kuulumisuuden tunne riippuu juurikin tiettyyn ryhmään kuulumisen eduista ja haitoista (Sardinha 2011, 282), jolloin onkin loogista, että kaksoiskansalaisuuteensa erittäin positiivisesti suhtautuneet Suomen ja Yhdysvaltain kaksoiskansalaiset ovat myös kiinnittyneet vahvasti Yhdysvaltoihin.

Tämän pro gradu -tutkielman tulokset tukevat tältä osin Ronkaisen havaintoja, sillä haastatelluista miltei kaikille yhdysvaltalaisuus oli hyvin tärkeä ja vahva identiteetin osa ja he suhtautuivat kaksoiskansalaisuuteen erittäin positiivisesti erityisesti lapsuudessa ja nuoruudessa. Ronkaisen tutkimuksessa nähtävä myönteisyys Suomen ja Yhdysvaltain kaksoiskansalaisuutta kohtaan kuvaa juuri niitä tunteita, joita haastateltavat muistelivat lapsuudestaan ja nuoruudestaan, ja jotka katosivat viimeistään vuonna 2016. Voimakkaiden negatiivisten tunteiden, kuten häpeän tai raivon, vaikutus kansallisen identiteetin muovaantumiseen voisikin olla hyvin mielenkiintoinen aihe jatkotutkimukselle. Yhdysvaltain kaksoiskansalaisten lisäksi myös esimerkiksi Venäjän aloittama hyökkäyssodan vaikutus Suomen ja Venäjän kaksoiskansalaisten identiteettiin voisi olla ajankohtainen ja kiinnostava tutkimuskohde.

Kansalaisuuden voi nähdä saavansa merkityksensä siitä, miten kansalainen itse identifioituu kansallisuuteen. Jos yksilö identifioituu vain asuinvaltioonsa, on rakennettu konstruktio kansalaisuudesta usein sidoksissa kansallisvaltioon ja kollektiiviseen kansallisuuteen. Jos kansallisen kuulumisuuden tunne kohdistuu myös toiseen valtioon, painottuu tämän valtion kansalaisuudessa useimmiten yksilön oma henkilökohtainen ja henkinen merkitys, sillä toisen valtion kansalaisuudella ei asuinvaltion arjessa ole juurikaan merkitystä. (Ronkainen 2009, 199.) Tutkielman haastateltavat identifioituvat kyllä yhdysvaltalaisiksi, mutta heidän kiinnittymistään Yhdysvaltoihin voi kuvailla juurikin edellä mainitulla tavalla: he eivät niinkään koe kiinnittyneensä Yhdysvaltain yhteiskuntaan tai sen politiikkaan, mutta yhdysvaltalaisuudella on heille hyvin voimakas henkilökohtainen, tunteita herättävä merkitys. Ja juuri voimakkaat tunteet aktivoivat haastateltavia toteuttamaan kansalaisuuttaan myös poliittisin keinoin.

Tässä tutkielmassa olen siis pyrkinyt hakemaan vastauksia siihen, millä tavoin Suomessa asuvat Suomen ja Yhdysvaltain kansalaiset kiinnittyvät Yhdysvaltain politiikkaan. Tiivistäen aineistoni pohjalta voisi sanoa, että Suomessa asuvien Yhdysvaltain kaksoiskansalaisten suhde

Yhdysvaltoihin on henkilökohtainen ja emotionaalinen, joka ei niinkään kytkeydy Yhdysvaltain kansallisvaltioon. Vaikka haastateltavat kaksoiskansalaiset eivät koe kiinnittyvänsä Yhdysvaltain yhteiskuntaan tai politiikkaan samalla tavalla kuin Suomeen, he äänestävät Yhdysvaltain presidentinvaaleissa voimakkaan velvollisuudentunnon motivoivana. Erityisesti häpeän tunne on samanaikaisesti sekä alleviivannut haastateltavien identiteettiä että etäännyttänyt heitä Yhdysvalloista. Kokemus kahdesta kansallisuudesta, kielestä ja kulttuurista on muovannut haastateltavien kokemusta itsestään pysyvästi: tapahtui Yhdysvalloissa tai Suomessa mitä tahansa, heidän identiteettinsä on *“jossain tuolla Atlantin välissä”*.

LÄHDELUETTELO

- Abendschön, S. (2013). Political Socialisation in a Changing World. Teoksessa: Abendschön, S. (toim.) *Growing Into Politics: Contexts and Timing of Political Socialisation*. ECPR Press.
- Abramowitz, A. I. (2018). *Great Alignment : Race, Party Transformation, and the Rise of Donald Trump*. Yale University Press.
- Ahmed, S. (2004). Collective Feelings: Or, the Impressions Left by Others. *Theory, Culture & Society*, 21(2), 25–42.
- Alvarez, R.M. Hall, T. E., & Llewellyn, M. (2007). How hard can it be: do citizens think it is difficult to register to vote? *Stanford Law & Policy Review*, 18(2), 382–409.
- Anderson, B. R. (1992). “Long-distance Nationalism. World Capitalism and the Rise of Identity Politics.” *The Wertheim Lecture*. Amsterdam: Centre for Asian Studies.
- Alunni, A. (2019). Long-distance nationalism and belonging in the Libyan diaspora (1969-2011). *British Journal of Middle Eastern Studies*, 46(2), 242–258.
- Balta, E., & Altan-Olcay, Ö. (2016). Strategic citizens of America: transnational inequalities and transformation of citizenship. *Ethnic and Racial Studies*, 39(6), 939–957.
- Bauböck, R. (2003). Towards a Political Theory of Migrant Transnationalism. *The International Migration Review*, 37(3), 700–723
- BBC. (2022a). *Capitol riots timeline: What happened on 6 January 2021?* Saatavissa: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-56004916>, luettu 22.11.2022
- BBC. (2022b). *Musk lifts Donald Trump’s Twitter ban*. Saatavissa: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-63692369>, luettu 22.11.2022
- Bellisle, M., & Gellisler, A. (5.11.2020). More than a dozen arrested as protesters demand vote count. AP News. Saatavissa: <https://apnews.com/article/trump-backers-converge-michigan-arizona-0b5711044a940703045953fe7833d6aa>, luettu 22.11.2022
- Bennion, E. A. & Nickerson, D. W. (2016). I Will Register and Vote, If You Teach Me How: A Field Experiment Testing Voter Registration in College Classrooms. *PS, Political Science & Politics*, 49(4), 867–871.
- Bloemraad, I. (2004). Who Claims Dual Citizenship? The Limits of Postnationalism, the Possibilities of Transnationalism, and the Persistence of Traditional Citizenship. *The International Migration Review*, 38(2), 389–426.
- Boccagni, P., Lafleur, J. M., & Levitt, P. (2016). Transnational politics as cultural circulation: Toward a conceptual understanding of migrant political participation on the move. *Mobilities*, 11(3), 444-463.

Brady, H. E., Kaplan, C. S. (2000). Categorically wrong? Nominal versus graded measures of ethnic identity. *Studies in Comparative International Development*, 35(3), 56–91.

Bierman, N., & Megerian, C. (5.11.2020). *Trump's mixed message: Stop the count or keep counting?* Los Angeles Times. Saatavissa: <https://www.latimes.com/politics/story/2020-11-05/trumps-mixed-message-stop-the-count-or-keep-counting>, luettu 22.11.2022

Cai, W. (13.2.2021). A Step-by-Step Guide to the Second Impeachment of Donald J. Trump. The New York Times. Saatavissa: <https://www.nytimes.com/interactive/2021/02/08/us/politics/trump-second-impeachment-timeline.html>, luettu 22.11.2022

Clary, G. (14.11.2022). *Pence calls Trump tweet on January 6 'reckless'*. CNN. Saatavissa: <https://edition.cnn.com/2022/11/13/politics/pence-trump-january-6-tweet/index.html>, luettu 20.11.2022

CNBC Television. (24.9.2020). *President Donald Trump won't commit to peaceful transfer of power if he loses the election*. Youtube-video, saatavissa: <https://www.youtube.com/watch?v=oR8oIitE6mI>, katsottu 23.11.2022

Cohen, R. (28.6.2022). *Trump defended Jan. 6 rioters chanting 'hang Mike Pence' and said 'Mike deserves it', ex-White House aide testifies*. Business Insider. Saatavissa: <https://www.businessinsider.com/trump-defended-jan-6-rioters-chanting-hang-mike-pence-and-said-mike-deserves-it-ex-white-house-aide-testifies-2022-6?r=US&IR=T>, luettu 22.11.2022

Collin, P. (2008). The internet, youth participation policies, and the development of young people's political identities in Australia. *Journal of Youth Studies*, 11(5), 527–542

Colvin, J., & Miller, Z. (6.11.2020). *Trump steps to podium, baselessly attacks election*. AP News. Saatavissa: <https://apnews.com/article/donald-trump-tweets-outrage-vote-count-df13d922b6249ff6c23d5021ae314e37>, luettu 23.11.2022

Dawson, R. E., & Prewitt, K. (1969). *Political socialization: an analytic study*. Little, Brown.

De Lazzari, C. (2020). *Transnational politics, citizenship and elections: the political engagement of transnational communities in national elections*. Routledge.

Devos, T., & Mohamed, H. (2014). Shades of American Identity: Implicit Relations between Ethnic and National Identities: Shades of American Identity. *Social and Personality Psychology Compass*, 8(12), 739–754.

Fuglerud, Ø. (1999). *Life on the outside the Tamil diaspora and long-distance nationalism*. Pluto Press.

Federal Voting Assistance Program. (2022a). *Never Resided in the US?* Saatavissa: <https://www.fvap.gov/citizen-voter/reside>, luettu 20.11.2022

Federal Voting Assistance Program. (2022b). *How to Vote Absentee from Abroad*. Saatavissa: <https://www.fvap.gov/citizen-voter/overview>, luettu 20.11.2022

Federal Voting Assistance Program. (2022c). *Overseas Citizen Population Analysis*. Saatavissa: <https://www.fvap.gov/info/reports-surveys/overseas-citizen-population-analysis>, luettu 15.11.2022

German, D. B. (2014). *Political Socialization Defined: Setting the Context*. Teoksessa: De Landtsheer, C., Farnen, R. F., German, D. B., Dekker, H., Sünker, H., Song, Y. & Miao, H. (toim.) *E-Political Socialization, the Press and Politics: The Media and Government in the USA, Europe and China*. Peter Lang Gmb.

Ghorashi, H. (2004). How dual is transnational identity? A debate on dual positioning of diaspora organizations. *Culture and Organization*, 10(4), 329–340.

Giampapa, F. (2001). Hyphenated identities: Italian-Canadian youth and the negotiation of ethnic identities in Toronto. *International Journal of Bilingualism*, 5(3), 279-315.

Gidengil, E., Wass, H., Valaste, M. (2016). Political Socialization and Voting: The Parent-Child Link in Turnout. *Political Research Quarterly*, 69(2), 373–383.

Glick-Schiller, N. G., Basch, L. & Szanton-Blanc, C. (1992). *Towards a Transnational Perspective on Migration: Race, Class, Ethnicity, and Nationalism Reconsidered*. New York: New York Academy of Sciences.

Glick-Schiller, N. G., Basch, L., Szanton-Blanc, C. (1995). From Immigrant to Transmigrant: Theorizing Transnational Migration. *Anthropological Quarterly*, 68(1), 48–63.

Gonzales-Mena, J. (1997). *Multicultural Issues in Child Care*. Second edition. London: Mayfield.

Graham, D. (6.1.2020). *This is a Coup*. The Atlantic. Saatavissa: <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2021/01/attempted-coup/617570/>, luettu 22.11.2022

Greenstein, F. I. (1969). *Children and politics*. New Haven, CT: Yale University Press.

Gündüz, U. (2017). The Effect of Social Media on Identity Construction. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 8(5), 85–92.

Harder, J., & Krosnick, J. A. (2008). Why do people vote? A psychological analysis of the causes of voter turnout. *Journal of Social Issues*, 64(3), 525-549.

Hennink, M., Hutter, I., & Bailey, A. (2020). *Qualitative research methods*. Sage.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2011. *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Hyman, Herbert (1959). *Political Socialization: A Study in the Psychology of Political Behavior*. New York: Free Press.

- Ilta-Sanomat (7.3.2022). *Timo Heinonen ja Jukka Kopra: Kaksoiskansalaisuus vain vasta-vuoroisuusperiaatteella*. Saatavissa: <https://www.is.fi/politiikka/art-2000008664942.html>, luettu 7.11.2022
- Jalonick, M. (2.3.2020). *FBI chief Chris Wray calls Jan. 6 'domestic terrorism,' defends intel*. AP/PBS. Saatavissa: <https://www.pbs.org/newshour/politics/watch-live-fbi-chief-chris-wray-to-face-questions-about-extremism-capitol-riot>, luettu 22.11.2022
- Jasinskaja-Lahti, I., Renvik, T. A., Van der Noll, J., Eskelinen, V., Rohmann, A., Verkuyten, M., Leerstoel Verkuijten, & Migration, C. D. and E. R. (2020). Dual citizenship and the perceived loyalty of immigrants. *Group Processes & Intergroup Relations*, 23(7), 996–1013.
- Jennings, M. K., Stoker, L., & Bowers, J. (2009). Politics across Generations: Family Transmission Reexamined. *The Journal of Politics*, 71(3), 782–799.
- Kalekin-Fishman, D., & Pitkänen, P. (2007). *Multiple citizenship as a challenge to European nation-states*. Sense Publishers.
- Kalekin-Fishman, D., & Pitkänen, P. (2008). *An emerging institution?: multiple citizenship in Europe - views of officials*. Peter Lang.
- Kananen, M., Ronkainen, J., & Saari, K. (2021). Pride and prejudice: young Finnish-Russian dual citizens and perceptions of Russia. *Citizenship Studies*, 25(8), 1077–1095.
- Kawakita v. United States, 343 U.S. 717 (Sup. Ct. 1952). Saatavissa: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/343/717/>, luettu 24.10.2021
- Kaya, A. (2018). *Turkish Origin Migrants and Their Descendants: Hyphenated Identities in Transnational Space*. Springer International Publishing AG.
- Klandermans, P. G. (2014). Identity Politics and Politicized Identities: Identity Processes and the Dynamics of Protest. *Political Psychology*, 35(1), 1–22.
- Koslowski, R. (2002). *Challenges of International Cooperation in a World of Increasing Dual Nationality*. Teoksessa: Martin, D.A., Hailbronner, K. (toim.) *Rights and Duties of Dual Nationals: Evolution and Prospects*. BRILL, 2002. ProQuest Ebook Central.
- Kroh, M. & Selb, P. (2009). Inheritance and the Dynamics of Party Identification. *Political Behavior*, 31(4), 559–574.
- Laine, T. (2006). Shame on us: Shame, national identity and the Finnish doping scandal. *International Journal of the History of Sport*, 23(1), 67–81.
- Leblang, D. (2017). Harnessing the Diaspora: Dual Citizenship, Migrant Return Remittances. *Comparative Political Studies*, 50(1), 75–101.

- Loader, B. D., Vromen, A., & Xenos, M. A. (2014). The networked young citizen: social media, political participation and civic engagement. *Information, Communication & Society*, 17(2), 143–150.
- Maahanmuuttovirasto. (2021). *Suomen kansalaisuus*. Saatavissa: <https://migri.fi/suomen-kansalaisuus>, luettu 20.10.2021
- McAuliffe, M., & Triandafyllidou, A. (toim.) (2021). *World Migration Report 2022*. International Organization for Migration (IOM), Geneve.
- Michener, J. (2016). Race, Poverty, and the Redistribution of Voting Rights. *Poverty & Public Policy*, 8(2), 106–128.
- Milbank, D. (6.1.2020). *President Trump Has Committed Treason*. The Washington Post. Saatavissa: <https://www.washingtonpost.com/opinions/2021/01/06/president-trump-has-committed-treason/>, luettu 22.11.2022
- Miller, R. T. (2011). *The electoral college an analysis*. Nova Science Publishers.
- Morris, J., Duster, C., Cole, D. (4.1.2021). *In call, Trump demands Georgia officials 'find' votes to tilt election*. CNN. Saatavissa: <https://edition.cnn.com/2021/01/03/politics/donald-trump-brad-raffensperger-call-washington-post/index.html>, luettu 22.11.2022
- Navarrete, C., & Huerta, E. (2006). Building Virtual Bridges to Home: The Use of the Internet by Transnational Communities of Immigrants. *International Journal of Communications, Law and Policy*.
- Newman, N., Fletcher, R., Schulz, A., Andi, S., Nielsen, R. K. (2020). *Reuters Institute Digital News Report 2020*. Saatavissa: https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2020-06/DNR_2020_FINAL.pdf, luettu 5.11.2021
- Nord, D. C. (1988). Modern Diasporas in International Politics. Edited by Gabriel Sheffer. *The American Political Science Review*, 82(2), 684–685
- Norris, P. (2011). *Democratic deficit: critical citizens revisited*. Cambridge University Press.
- Norris, P. & Inglehart, R. (2019). *Cultural Backlash: Trump, Brexit, and Authoritarian Populism*. Cambridge University Press.
- O’Byrne, D. J. (2003). *The dimensions of global citizenship: political identity beyond the nation-state*. Frank Cass.
- Ohme, J., de Vreese, C. (2020). Traditional and “New Media” Forms and Political Socialization. *The International Encyclopedia of Media Psychology*, 1-9.
- Ohme, J. (2019). Updating citizenship? The effects of digital media use on citizenship understanding and political participation. *Information, Communication & Society*, 22(13), 1903–1928.

- Ollila, A. (1998). *Perspectives to Finnish Identity*. *Scandinavian Journal of History*, 23(3-4), 127–137.
- Ott, B. L. (2017). The age of Twitter: Donald J. Trump and the politics of debasement. *Critical Studies in Media Communication*, 34(1), 59–68.
- Paul, R. (2013). Space, the Final Frontier of Political Socialisation Research: Geopolitical Contexts, Migrant Resocialisation and Political Remittances. Teoksessa: Abendschön, S. (toim.) *Growing into politics: contexts and timing of political socialisation*. ECPR Press.
- Pawelczyk, P., & Jakubowski, J. (2019). *New Determinants of Political Socialization in the Internet Age*. *Środkowoeuropejskie Studia Polityczne*, 3, 107–122.
- Peltoniemi, J. (2018a). *On the borderlines of voting: Finnish emigrants' transnational identities and political participation*. Tampere University Press.
- Peltoniemi, J. (2018b). Transnational political engagement and emigrant voting. *Journal of Contemporary European Studies*, 26(4), 392–410.
- Pew Research Center. (2018). *In their own words: Why some people find voting difficult*. Saatavissa: <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2018/11/05/in-their-own-words-why-some-people-find-voting-difficult/>, luettu 10.11.2022
- Pew Research Center. (2019). *Partisan Antipathy: More Intense, More Personal*. Saatavissa: <https://www.pewresearch.org/politics/2019/10/10/partisan-antipathy-more-intense-more-personal/>, luettu 22.11.2022
- Pew Research Center. (2020). *Election 2020: Voters Are Highly Engaged, but Nearly Half Expect to Have Difficulties Voting*. Saatavissa: <https://www.pewresearch.org/politics/2020/08/13/election-2020-voters-are-highly-engaged-but-nearly-half-expect-to-have-difficulties-voting/>, luettu 19.10.2021
- Pew Research Center. (2021). *Turnout soared in 2020 as nearly two-thirds of eligible U.S. voters cast ballots for president*. Saatavissa: <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2021/01/28/turnout-soared-in-2020-as-nearly-two-thirds-of-eligible-u-s-voters-cast-ballots-for-president/>, luettu 19.10.2021
- Pew Research Center. (2022). *Majority of Americans continue to favor moving away from Electoral College*. Saatavissa: <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2022/08/05/majority-of-americans-continue-to-favor-moving-away-from-electoral-college/>, luettu 22.11.2022
- Pitkänen, V., Saukkonen, P., & Westinen, J. (2020). *Ollako vai eikö olla? Tutkimus viiden kieliryhmän kiinnostumisesta Suomeen*. E2 Tutkimus.
- Portes, A., Guarnizo, L. E., & Landolt, P. (1999). The study of transnationalism: pitfalls and promise of an emergent research field. *Ethnic and Racial Studies*, 22(2), 217–237.

- Quintelier, E. (2015). Engaging Adolescents in Politics: The Longitudinal Effect of Political Socialization Agents. *Youth & Society*, 47(1), 51–69.
- Robson, C. (1994). *Real world research: a resource for social scientists and practitioner-researchers* (Repr.). Blackwell.
- Ronkainen, J. (2009). *Väliviivakansalaiset: monikansalaisuus asemana ja käytäntönä*. Joensuun yliopisto.
- Ross, A. S., & Caldwell, D. (2020). “Going negative”: An APPRAISAL analysis of the rhetoric of Donald Trump on Twitter. *Language & Communication*, 70, 13–27.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006). KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. <<https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/>>., luettu 5.11.2022
- Sanderson, Z., Brown, M. A., Bonneau, R., Nagler, J., & Tucker, J. A. (2021). Twitter flagged Donald Trump’s tweets with election misinformation: They continued to spread both on and off the platform. *Harvard Kennedy School Misinformation Review*, 2(4).
- Sardinha, J. (2011). Portuguese-Canadian Emigrant Descendents in Multicultural Canada: Ambiguous Identity in a Sure-Footed Nation or Cultural Awareness in an Uncertain Country? *Journal of International Migration and Integration*, 12(4), 371–389.
- Schaffner, B. F., Macwilliams, M., & Nteta, T. (2018). Understanding White Polarization in the 2016 Vote for President: The Sobering Role of Racism and Sexism: WHITE POLARIZATION IN THE 2016 VOTE. *Political Science Quarterly*, 133(1), 9–34.
- Schiller, N. G., Basch, L., Blanc-Szanton, C. (1992). Transnationalism: A New Analytic Framework for Understanding Migration: A New Analytic Framework. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 645(1 Towards a Tra), 1–24.
- Sides, J., Tesler, M., & Vavreck, L. (2017). The 2016 U.S. Election: How Trump Lost and Won. *Journal of Democracy*, 28(2), 34–44.
- Simon, B. (1999). A place in the world: Self and social categorization. Teoksessa: Tyler, T. R., Kramer, R. M., John, O. P. (toim.) *The Psychology of the Social Self* (pp. 55–78). Psychology Press.
- Simon, B., Grabow, O. (2010). The Politicization of Migrants: Further Evidence that Politicized Collective Identity is a Dual Identity. *Political Psychology*, 31(5), 717–738.
- Sirin, S. & Fine, M. (2008). *Muslim American Youth: Understanding Hyphenated Identities through Multiple Methods*. NYU Press.
- Sisäministeriö. (2022). *Usein kysytyt kysymykset kaksoiskansalaisuudesta*. Saatavissa: <https://intermin.fi/maahanmuutto/kansalaisuus/ukk-kaksoiskansalaisuudesta>, luettu 15.11.2022

Shamsian, J., & Sheth, S. (23.2.2021). *Trump and his allies filed more than 40 lawsuits challenging the 2020 election results. All of them failed.* Business Insider. Saatavissa: <https://www.businessinsider.com/trump-campaign-lawsuits-election-results-2020-11?r=US&IR=T>, luettu 22.11.2022

Sklair, L. (1998). *Transnational practices and the analysis of the global system* (pp. pp-18). University of Oxford. Transnational Communities Programme.

Soysal, Y. N., Soyland, A. J. (1994). *Limits of citizenship: Migrants and postnational membership in Europe.* University of Chicago Press.

Spiro, P. J. (2002). Embracing dual nationality. Teoksessa: Hansen, R., Weil, P. (toim.) *Dual nationality, social rights and federal citizenship in the US and Europe: The reinvention of citizenship*, 19–33.

SVT (Suomen virallinen tilasto): *Suomen kansalaisuuden saamiset* [verkkojulkaisu]. ISSN=1797-7142. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavissa: <http://www.stat.fi/til/kans/index.html>, luettu 15.10.2021

The White House. (2022). *Elections and Voting.* Saatavissa: <https://www.whitehouse.gov/about-the-white-house/our-government/elections-and-voting/>, luettu 19.11.2022

Toimenpideoite 31/2022 vp (18.3.2022). *Toimenpideoite kaksoiskansalaisuuden rajaamisesta.* Eduskunta. Saatavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/EduskuntaAloite/Documents/TPA_31+2022.pdf, luettu 5.11.2022

Tsuda, T. (2012). Whatever Happened to Simultaneity? Transnational Migration Theory and Dual Engagement in Sending and Receiving Countries. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 38(4), 631–649.

US Department of State – Bureau of Consular Affairs. (2021). *Dual Nationality.* Saatavissa: <https://travel.state.gov/content/travel/en/legal/travel-legal-considerations/Advice-about-Possible-Loss-of-US-Nationality-Dual-Nationality/Dual-Nationality.html>, luettu 24.10.2021

USAGov. (2022). *Voting and Elections.* Saatavissa: <https://www.usa.gov/voting>, luettu 19.11.2022

Vail, K. E., Harvell-Bowman, L., Lockett, M., Pyszczyński, T., & Gilmore, G. (2022). Motivated reasoning: Election integrity beliefs, outcome acceptance, and polarization before, during, and after the 2020 US Presidential Election. *Motivation and Emotion*, 1–16.

Verba, S., Burns, N., & Scholzman, K. L. (2003). Unequal at the Starting Line: Creating Participatory Inequalities across Generations and among Groups. *The American Sociologist*, 34(1/2), 45–69.

Vertovec, S. (2009). *Transnationalism.* Routledge.

Ventura, R. (2001). Family Political Socialization in Multiparty Systems. *Comparative Political Studies*, 34(6), 666–691.

Vogler, C. (2000). Social identity and emotion: the meeting of psychoanalysis and sociology. *The Sociological Review*, 48(1), 19-42.

Weldinger, R. & Fitzgerald, D. (2004). Transnationalism in Question. *The American Journal of Sociology*, 109(5), 1177–1195.

Westholm, A., Niemi, R. G. (1992). Political Institutions and Political Socialization: A Cross-National Study. *Comparative Politics*, 25(1), 25–41.

Yle (21.8.2014). *Suomi harkitsee tiukennuksia kaksoiskansalaisuuteen*. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-7425497>, luettu 5.12.2021

Yle (30.10.2014). *Suomessa selvitetään, onko virkamiehen kaksoiskansalaisuus uhka valtion turvallisuudelle*. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-7574909>, luettu 5.12.2021

Yle (9.2.2017). *Supo: Tiedossamme on tapauksia, joissa kaksoiskansalaisia on yritetty painostaa*. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-9452471>, luettu 7.11.2022

Yle (17.10.2022). *Lakialoite: Poliiseiksi ja muihin tärkeisiin virkoihin jatkossa vain syntyperäisiä Suomen kansalaisia, edes kaksoiskansalaisuus ei riitä*. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/74-20001700>, luettu 7.11.2022

Østergaard, E. (2003). The Politics of Migrants' Transnational Political Practices. *The International Migration Review*, 37(3), 760-786